

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

SPECIALISTIČNO DELO
VPLIV DAVKA NA KONKURENČNO SPOSOBNOST PODJETIJ

Ljubljana, oktober 2005

LARISA – EVA RAMOVŠ

IZJAVA

Študent/ka LARISA – EVA RAMOVŠ izjavljam, da sem avtor/ica tega magistrskega/specialističnega dela, ki sem ga napisal/a pod mentorstvom prof. dr. KREŠA PUHARIČA in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega/specialističnega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 1.oktober 2005

Podpis: _____

KAZALO

1.	UVOD	3
1.1.	CILJ SPECIALISTIČNEGA DELA	4
1.2.	METODE SPECIALISTIČNEGA DELA	4
2.	POMEN IN VRSTE DAVKA	6
2.1.	VRSTE DAVKA	7
2.2.	DAVČNI POJMI	8
2.3.	POJEM DAVKA OD DOBIČKA OZIROMA DAVKA OD DOHODKA PRAVNIH OSEB	10
2.4.	POJEM DAVKA NA DODANO VREDNOST	12
3.	DAVEK V SLOVENIJI	16
3.1.	RAZVOJ SISTEMOV DAVKOV V SLOVENIJI IN NJEGOVO POENOTENJE V EU	16
3.2.	NEPOSREDNI DAVEK – DAVEK OD DOHODKA (DOBIČKA) PRAVNIH OSEB V SLOVENIJI	18
3.3.	POSREDNI DAVEK – DAVEK NA DODANO VREDNOST V SLOVENIJI	20
4.	DAVKI ZUNAJ NAŠIH MEJA - OBRAČUN DAVKA V DRŽAVAH EVROPSKE UNIJE	21
4.1.	RAZVOJ EVROPSKE UNIJE	21
4.2.	EVROPSKE INSTITUCIJE IN ORGANI	24
4.3.	PRAVNI VIRI V EVROPSKI UNIJI	31
4.4.	DAVEK V EVROPSKI UNIJI	32
4.4.1.	HARMONIZACIJA POSREDNIH DAVKOV – DAVEK NA DODANO VREDNOST	33
4.4.2.	HARMONIZACIJA NEPOSREDNIH DAVKOV – DAVEK OD DOHODKA PRAVNIH OSEB	35
4.5.	DAVČNA UREDITEV ŠVICE	37
5.	PRIMERJAVA VPLIVA DAVKOV NA POSLOVANJE PODJETIJ EVROPSKE UNIJE S POSLOVANJEM PODJETIJ V OFFSHORE CENTRIH	42
5.1.	DAVČNA OBREMENITEV PODJETIJ V EVROPSKI UNIJI	42
5.2.	OPREDELITEV IN RAZVOJ OFFSHORE CENTROV	49
5.3.	DOLOČUJOČE OFFSHOR PRVINE CENTROV	53
5.4.	PRAVNI SISTEM	54
5.4.1.	ANGLOSAŠKI PRAVNI SISTEM	55
5.4.2.	RAZLIKE MED ANGLOSAŠKIM (COMMON LAW) IN KONTINENTALNIM PRAVNIM SISTEMOM	56
5.5.	VRSTE OFFSHORE DRUŽB IN REGISTRACIJA OFFSHORE PODJETJA	58
5.5.1.	VRSTE OFFSHORE DRUŽB	58
5.5.2.	REGISTRACIJA OFFSHORE PODJETJA	61
6.	USTANOVITEV OFFSHORE PODJETJA NA BAHAMSKIH OTOKIH	62
6.1.	OZEMELJSKI POLOŽAJ IN RAZVOJ BAHAMSKEGA OTOČJA	62
6.2.	POLITIČNO IN EKONOMSKO OKOLJE	63
6.3.	GOSPODARSTVO BAHAMSKEGA OTOČJA	63
6.4.	USTANOVITEV PODJETJA	65
6.5.	PRAVNOORGANIZACIJSKE OBLIKE PODJETIJ	68
7.	OVIRE OFFSHORE JURISDIKCIJ S STRANI TRADICIONALNIH DAVČNIH SISTEMOV	71
8.	SKLEPNE UGOTOVITVE	75
	SLOVAR	78
	LITERATURA	80
	VIRI	83

PRILOGE

1. UVOD

V 20. stoletju se je vloga gospodarstva izredno hitro spreminjala. Gospodarstva se vse bolj odpirajo in dajejo priložnosti ne samo domačim ampak tudi tujim podjetjem. Dandanes podjetja ne morejo preživeti, če svoje delo opravljajo zgolj dobro. Delo morajo opraviti odlično, če želijo uspeti na vse bolj konkurenčnem svetovnem trgu, (Kotler, 1998, str.32). Poslovni svet se srečuje s številnimi spremembami. Ena takih je globalizacija, ki zmanjšuje pomen geografskih in kulturnih razdalj. Podjetja vedno bolj selijo svojo proizvodnjo ali posamezne proizvodne programe na področje Azije in Južne Amerike, kjer je delovna sila relativno poceni. Na pomenu pridobiva storitveni sektor in proizvodnja visoke tehnologije, ki daje veliko dodane vrednosti in zahteva visoko izobražene strokovnjake.

Za prvi dve desetletji po drugi svetovni vojni je bila značilna množična proizvodnja. Ta je prispevala k razvoju velikih korporacij, ki so uporabljale dotedanje izume in inovacije ter s tem omogočale razvoj množične potrošnje, predvsem trajnih potrošnih dobrin. Če je bila za petdeseta in šestdeseta leta značilna masovna proizvodnja, ki je izkoriščala ekonomijo obsega, je za sedemdeseta in osemdeseta značilno podjetništvo. Tistim, ki prej niso niti razmišljali o tem, da bi ustanovili svoje podjetje, je podjetništvo postalo realna izbira pridobivanja dohodka. V tem času se je povečalo število srednjih, zlasti pa malih podjetij, ki so svojo priložnost našla v tržnih nišah, torej tam, kjer velike korporacije niso pokazale zanimanja. Njihova prednost se je kazala predvsem v visoki stopnji prilagodljivosti spremembam na trgu ter zagotavljanju takšne stopnje kakovosti, da je zadovoljila vse bolj izbirčnega kupca.

Razvoj informacijske tehnologije je pomenil, da sta tehnologija in kapital postala dostopna čedalje večjemu krogu podjetij. To pomeni, da je bilo mogoče tehnologijo razmeroma hitro posnemati, po drugi strani pa je tudi hitro zastarala. Problem, ki se zastavlja je, kako naj podjetje v času hitrih sprememb ostane in preživi na trgu?

Podjetja se za svoje kupce in za ohranitev svojega tržnega deleža prizadevajo na različne načine. Sprva je bilo dovolj, da je podjetje zniževalo stroške na takšno raven, da se je denar vezan v proizvodnem ciklu, čim hitreje obračal. Zniževanje stroškov je tudi pomenilo selitev dela proizvodnje oziroma celih obratov v države s cenejšo delovno silo. Seveda pa ostaja znanje eno izmed ključnih konkurenčnih prednosti, ne glede na to, kje se opravlja proizvodna dejavnost.

Razvoj različnih organizacijskih struktur upravam podjetij pomaga pri odločitvi o njihovih stroških. Vodstva podjetij se lahko odločajo katere poslovne funkcije bodo obdržala, ker so za njih cenejše in katere bodo oddala drugim podjetjem ali strokovnjakom, ki jih bodo opravili ceneje, kot če bi ostale v podjetjih.

Vendar pa »ostati korak pred drugimi« ni le v zniževanju stroškov, iskanju novih organizacijskih rešitev, razvoju znanja in novih proizvodov, ki se tržijo na večjih ali manjših trgih in tržnih nišah s pomočjo boljših ali slabših idej glede njihovega oglaševanja. Za podjetje je pomembno vprašanje optimiranja davkov. Gre za vprašanje, ki si jih podjetja zvečine - žal - ne postavljajo (vsaj v ospredje svoje strategije ne), saj so davki sami po sebi umevni in ljudje so jih plačevali že od nekdaj. Vendar se davki in stopnja obdavčitve posameznih poslovnih subjektov razlikuje med državami. Postavlja se vprašanje selitve proizvodnje oziroma proizvodnih subjektov iz ene države v drugo zato, da bi dosegli konkurenčno prednost pred ostalimi. Zakaj ne bi podjetje pri selitvi upoštevalo poleg ostalih pogojev tudi pogoje obdavčitve, ki jih nudi posamezna država, saj višina obdavčitve vpliva na določitev cene proizvodov, ki jih namerava proizvajati? Vse dotlej, dokler bodo obstajale razlike v višini davkov, bodo podjetja iskala takšne pravne reče, ki bodo poleg ostalih dejavnikov pomembnih za poslovanje zagotavljala tudi nižje davke. Kapital gre namreč tja, kjer so najugodnejši pogoji za njegovo oplemenitenje, (Bjegovič, 1999, str.51).

1.1. CILJ SPECIALISTIČNEGA DELA

Razvoj svetovnega gospodarstva v zadnjih desetletjih zaznamujejo geo-politične spremembe v svetu. Podjetja, ne delujejo zgolj in samo na domačem trgu ampak svoje priložnosti iščejo tudi na tujih trgih. To pa pomeni tudi poznavanje poslovnih običajev, navad in predpisov tuje države. Eden izmed dejavnikov, ki vpliva na čisti poslovni rezultat podjetja pa je nedvomno tudi davek. Cilj specialističnega dela je priti do spoznanj o delovanju davčnih sistemov tako v evropskem prostoru to je, v EU, kateri se je priključila tudi Slovenija, kot tudi delovanju davčnih sistemov v državah, ki v laičnem okolju veljajo za davčne oaze oziroma offshore središča. Namen pa ni sama analiza davčnih sistemov, umeščenih v dva različna pravna sistema: evropsko kontinentalno pravo in anglosaško pravo - Common Law ampak tudi opredelitev prednosti oziroma slabosti, ki so posledice teh sistemov in s katerimi se posledično srečujejo podjetja pri svojem poslovanju.

Delo analizira stanje na davčnem področju v Sloveniji ter EU, v katero smo vstopili prvega maja 2004 in posledično sprejeli tudi njihovo pravno ureditev. Delo obravnava tudi davčno ureditev države, ki v Evropi velja za znano davčno oazo in ni članica EU – Švico. Vendar pa je treba ugotoviti, da davek kot dejavnik, ki naj bi omogočal izpolnitev enega izmed treh načel v EU, to je prost pretok kapitala, še zdaleč ni poenoten oziroma harmoniziran v tolikšni meri, da bi to načelo bilo v celoti izpolnjeno.

1.2. METODE SPECIALISTIČNEGA DELA

Metode dela, ki sem jih pri izdelavi specialističnega dela uporabila temeljijo na teoretičnih podlagah, ki so osnova za proučevanje davčnih sistemov v Sloveniji in v evropskem prostoru, služijo pa tudi kot podlaga za proučevanje offshore središč. Razvoj slednjih temelji na anglosaškem pravnem redu oziroma Common Law - ju, ki za razliko od kontinentalnega pravnega sistema temelji na tako imenovanih primerih (Cases).

Pri izbiri metodološkega dela sem upoštevala strokovno literaturo domačih in tujih avtorjev, kot tudi drugih virov, kot je internet ter razprav in člankov, ki obravnavajo najnovejša teoretična in praktična spoznanja o uporabi davka in davčnih sistemov v obravnavanih državah in offshore središčih. Obravnavana materija je podvržena velikim spremembam, ki so posledica sprememb v svetu. V delo sem poiskovala prenesti tako znanja pridobljena na specialističnem študiju in v poslovnem okolju.

Na poslovanje podjetij pretežno vplivata davek na dodano vrednost, ki obdavčuje vsak promet blaga in storitev in davek na dohodek podjetij, ki obdavčuje poslovni rezultat podjetja, zato je to delo osredotočeno predvsem na njiju. Namen specialističnega dela je predstaviti teoretična izhodišča teh davkov, njihovo ureditev in delovanje na podjetje v ožjem - slovenskem prostoru, kakor tudi v širšem evropskem prostoru, saj je Slovenija s prvim majem preteklega leta postala del EU. Na drugi strani pa je namen specialističnega dela predstaviti tudi tiste pravne rede, ki davkov ne poznajo in tako privabljajo podjetja, s pomočjo katerih gospodarsko rastejo in se razvijajo. Podjetja, ki poslujejo v oziroma prek teh pravnih redov, ohranjajo svojo fleksibilnost na svetovnem trgu pred svojimi tekmeci.

Specialistično delo je vsebinsko razdeljeno na osem poglavij. Prvi sklop obsega uvod, ki predstavlja okvir tega dela. Drugo poglavje obravnava opredelitev davka, vrste davkov ter osnovnih davčnih pojmov. V tem poglavju so predstavljena tudi teoretična izhodišča davka na dodano vrednost in davka na dohodek podjetij. Tretji sklop obravnava razvoj slovenskega davčnega sistema in sprejete zakonske rešitve obravnavanja davka od dobička oziroma davka od dohodka podjetij ter davka na dodano vrednost. Četrty del specialističnega dela obravnava razvoj EU, njenih organov in institucij ter pravne podlage, ki veljajo v EU in so osnova evropski davčni zakonodaji. Delo se osredotoči na stanje poenotenja davka od dobička in davka na dodano vrednost v EU. V tem poglavju se opredeljene tudi značilnosti davčne ureditve v Švici.

Peto poglavje je namenjeno celovitem obravnavanju davka na dodano vrednost, kakor tudi davka od dohodka oz. davka od dobička podjetij v EU ter vplivih na podjetje, ki ima poslovno enoto v EU. Poglavje se nadaljuje z opredelitvijo, razvojem in vrstami offshore središč. Pomemben je tudi pravni red, saj predstavlja podlago za razvoj teh središč. To poglavje obravnava tudi pravne oblike podjetij, ki se lahko ustanovijo v offshore središčih in njihovo registracijo. Šesto poglavje specialističnega

dela je namenjeno obravnavanju geografskega, zgodovinskega, gospodarskega in političnega položaja Bahamskih otokov, znanega offshore središča. Namenjeno je tudi vprašanju ustanovitve in delovanja podjetja na teh otokih. Sedmo poglavje obravnava skupne rešitve držav, ki niso offshore središča, pri preprečevanju davčne evazije v offshore središča, saj postaja davčni beg z globalizacijo vse bolj kompleksen problem. V osmem poglavju sem nanizala sklepne ugotovitve.

2. POMEN IN VRSTE DAVKA

Davčni sistem je posledica zgodovinskega razvoja, raznih zunanjih vplivov, številnih kompromisov in nasprotij. Ustrezati mora merilom zadostnosti (zagotoviti mora potrebne državne prihodke), ustreznosti (država določa in upravlja davke, prebivalci jih plačujejo), učinkovitosti (v ekonomskem pomenu) in pravičnosti, (Jones, 2003, str.24). Vsaka država si prizadeva, da bi bil njen davčni sistem racionalen, zato uporablja za obdavčitev več davčnih oblik (davčni pluralizem). Cilji današnje, moderne davčne politike so tako številni in vsestranski, da se jih doseže le z kombinacijo večjega števila davkov in ne le enega. Teorija in praksa razlikujeta tri temeljne vrste davščin, (Pernek, 1997, str.105/106):

- A. **Takse ali pristojbine** (Stamp Duties, Fees, Charges) so obvezne dajatve za določeno storitev, ki jo opravljajo pristojni državni organi ali druge javne službe na zahtevo strank. Poznamo upravne, sodne in konzularne takse, (Žibert, a, 1993, str.76); prave (plačilo za opravljeno storitev) in neprave (te presegajo vrednost storitve in imajo že značaj davka) takse; splošne (te so enake za vse akte ne glede na organ) in posebne (glede na organ, ki jih pobira npr. katastrske takse);
- B. **Prispevki** (Contributions) sodijo po lastnostih tako med davke kot takse, (Žibert, b, 2001, str.67). S taksami imajo to skupno lastnost, da se plačujejo glede na določeno realno protivrednost, ki jo zavezanec prispevka pričakuje oziroma jo ima od javnega organa. Po drugi strani pa so prispevki namenske denarne dajatve pravnih ali fizičnih oseb in predstavljajo nadomestilo za določene storitve ali skupno korist, ki jo nudi neka javna skupnost.
- C. **Davke** (Taxes), ki imajo danes razen fiskalne vloge tudi vlogo instrumentov ekonomske in socialne politike. Splošno sprejeta opredelitev jih pojmuje kot obvezne dajatve brez neposrednega vračila, ki jih oblastni organi predpišejo drugim ekonomskim subjektom, bodisi za kritje (javnih) finančnih potreb ali pa zaradi uresničevanja drugih javnih ciljev, zlasti s področja ekonomske in socialne politike, (Rupnik, 1995, str.18). Temeljne značilnosti davkov v sodobnih državah so, (Pernek, 1997, str.105):
 - prisila plačevanja davkov (davčna obveznost je zakonita obveznost, ki jo mora davčni zavezanec izpolniti, drugače ga doleti sankcija);
 - davki so derivativni (izvedeni) prihodki države (derivativni značaj davka izhaja iz finančne avtonomije in finančne suverenosti države);

- nevračljivost pobranih davkov (država postane lastnik sredstev, ki jih je pobrala od obdavčitev);
- plačani davki ne nudijo neposrednega nadomestila davčnim zavezancem (davki niso nadomestilo za storitve, ki jih država nudi državljanom, ker ne obstaja korelacija med državnimi odhodki, ki se krijejo iz davkov in koristmi, ki jih imajo posamezniki od takšnega trošenja);
- teritorialno načelo plačila davka (osebe, ki pridobivajo dohodek oziroma imajo premoženje na določenem območju, so davčni zavezanci neodvisno od tega, ali so državljani te države ali ne);
- nedoločnost trošenja pobranih davkov (davki služijo za kritje vseh izdatkov države);
- davki se pobirajo v javnem interesu (davki služijo za zadovoljevanje določenih splošnih, skupnih, kolektivnih in družbenih potreb);
- davki so denarni prihodki države (le izjemoma se lahko davki pobirajo v naravi).

2.1. VRSTE DAVKA

Teorija in praksa poznata več vrst davkov. Ta številčnost je posledica različnih meril, ki služijo kot izhodišče pri njihovem razvrščanju. Vrste davkov, ki jih naša praksa in teorija najpogosteje uporablja so, (Pernek, 1997, str. 153/154):

- 1) Razločevanje **objektnih** (realnih) in **subjektnih** (osebnih) davkov, izhaja iz večjega ali manjšega upoštevanja zavezančeve osebne davčne sposobnosti pri določanju višine davka. Vsak davek ima svoj subjekt (zavezanca, plačnika) in objekt (dejstvo, ki državi omogoča - in opravičuje - predpisati davek: predmet, dejanje, ravnanje, lastnost, pravico in pravni naslov, denarni znesek itd.). Vendar pa lahko obe značilnosti različno vplivata na višino davka. Če je davek odvisen predvsem od obstoja samih objektivnih okoliščin (porabe, dohodka, premoženja, kupoprodaje itd.), gre za objektni (realni) davek. Če pa se razen objektivnih okoliščin upoštevajo v pomembni smeri tudi subjektivne značilnosti zavezanca (starost, zdravstveno stanje, število in sestava oseb, ki jih vzdržuje, način pridobivanja dohodka ali način porabe, druge okoliščine, ki koristijo ali prizadenejo zavezanca itd.), je davek subjekten, (Stanovnik, 2002, str.45).
- 2) Merili za delitev davkov na **neposredne** (direktne) in **posredne** (indirektne) sta preveljivost davkov in način plačila, (Žibert, b, 2001, str.103). Neposredni davki niso preveljivi, davčni zavezanec in davčni plačnik sta isti osebi. Posredni davki pa so preveljivi (vključeni so v ceno kupljenega blaga oz. storitev), davčni zavezanec in davčni plačnik nista isti osebi. Davčni zavezanec je podjetje, davčni plačnik pa končni potrošnik. Prednosti posrednih davkov so v njihovi elastičnosti, to pomeni, da je davek močno odvisen od dohodkov zavezanca, v izdatnosti, psihološki primernosti in neformalnem pobiranju. Slabosti pa se kažejo v tem, da ne upoštevajo davčne sposobnosti zavezancev, poleg tega pa delujejo regresijsko, kar pomeni, da gospodarsko šibki glede na njihov dohodek prispevajo več kot

gospodarsko močnejši sloji. Prednosti neposrednih davkov so v upoštevanju davčne sposobnosti davčnih zavezancev in v zagotavljanju stabilnih javnih prihodkov, slabosti pa v neelastičnosti, to je počasnem prilagajanju gibanju narodnega dohodka,¹ poleg tega so psihološko neprimerni. Po tej delitvi v neposredne davke prištevamo osebne dohodnine, davke od dobička pravnih oseb, davke od kapitalnih dobičkov in premoženjske davke, medtem ko so posredni davki splošne trošarine, posebne trošarine, davki od plačilnih list in uvozne davščine, (Milost, Milunovič, 2001, str.23/24).

- 3) Glede na način poravnavanja davčne obveznosti poznamo **naturalne** in **denarne** davke. Naturalni davki so se uporabljali pri naturalnem gospodarstvu za obdavčitev zemlje. Prednost uporabe teh davkov za zavezance je bila ta, da so se ti z oddajo kmetijskih pridelkov znebili skrbi v zvezi z prodajo blaga in stroškov zalog. Slaba stran davkov pa je v nizkih uradnih cenah in premajhnem upoštevanju razlik v produkcijskih stroških. Denarni davki so sodobni davki, (Žibert, b, 2001, str. 99) .
- 4) Predpostavka za delitev davkov na **kvotitetne** in **kontingentirane** (reparacijske) davke je način določanja davčne obveznosti. Za prve je značilno, da je vnaprej določen znesek davka, ki ga mora davčni zavezanec plačati od določene osnove, davčni donos vnaprej ni znan. Pri kontingentiranih davkih pa je vnaprej določen kontingent oziroma celotni davčni donos, višina obremenitve in davčna stopnja pa vnaprej nista znani, (Žibert, b, 2001, str. 100).
- 5) Glede na rednost pobiranja davkov, jih delimo na **redne** in **izredne**. Za redne davke je značilno, da jih zavezanci plačujejo od tekočih dohodkov in so redni javni prihodki, medtem ko se izredni uvedejo v času izrednih potreb npr. vojne, ob naravnih nesrečah itd. Ponavadi se plačujejo iz izrednih dohodkov tistih, ki so se okoristili z nenormalnimi pojavi (davek na vojni dobiček, inflacijski davek ip.) v gospodarstvu, (Milost, Milunovič, 2001, str.26).
- 6) Po vsebini delimo davke na **splošne** – ti so namenjeni pokrivanju običajnih proračunskih potreb in **namenske** davke – ki so namenjeni financiranju določene javne naloge (npr. prispevek zdravstvenega zavarovanja), (Milost, Milunovič, 2001, str.26)

2.2. DAVČNI POJMI

Davčna osnova (Taxable Base) je finančna ali fizična količina natančno določena z davčnimi predpisi, od katere velikosti je, ob uporabi predpisane davčne stopnje (Tax Rate), odvisen znesek davčne obveznosti. Če ni osnove, seveda ni obveznosti. Običajno to zapišemo kot davčno enačbo, (Rupnik, 1995, str.20):

$$T = X \cdot t$$

pri čemer je:

T - znesek davka,

¹ Narodni dohodek ali neto nacionalni produkt je ekonomska kategorija, katere osnovni cilj ni merjenje obsega domače produkcije, temveč ugotavljanje čistih zaslužkov domačih rezidentov, kot merila njihovega osebnega in javnega standarda, (Žibert, c, 2004, str. 69).

X - davčna osnova,
t - davčna stopnja.

Postopek ugotavljanja (izračuna) davčne osnove je določen z davčnimi predpisi. Ti lahko predpišejo tudi razne odbitke, katerih posledica je znižanje davčne osnove. Odbitki od osnove se delijo na oprostitve (Exemptions) in olajšave (Deductions). Olajšave se pojavljajo v dveh oblikah in sicer kot odbitek pred obdavčljivo osnovo (Tax Allowence) ali kot znižanje davka (Tax Credit) in dovoljujejo, da se siceršnja obračunana davčna obveznost zniža za določen znesek (pogosteje) ali celo za določen odstotek (redkeje), (Rupnik, 1995, str.20).

Davčni zavezanec (Taxpayer, Taxable Person) ali davčni subjekt je pravna ali fizična oseba, ki ji davčni predpisi nalagajo plačilo davka. To plačilo povzroči zmanjšanje njegovega razpoložljivega dohodka, (Stanovnik, 2002, str.44). S pojmom **davčni plačnik** pa razumemo osebo, ki je dolžna neposredno (tehnično) plačati nek davek, (Rupnik, 1995, str.21).

Efektivna davčna stopnja (Effective Tax Rate) je razmerje med celotnimi plačanimi davki in dohodkom pred obdavčitvijo. Povprečno davčno stopnjo (Average Tax Rate) dobimo s primerjavo celotnega plačanega davka s celotno davčno osnovo posameznega zavezanca, (Stanovnik, 2002, str.42). Mejno davčno stopnjo (Marginal Tax Rate) pa, ko primerjamo del plačanega davka z ustreznim (pogosto zaokroženim) delom davčne osnove. Kadar sta povprečna in mejna davčna stopnja za vse dele davčne osnove enaki, je davek proporcionalen (Flat Rate Tax), kar pomeni, da se od celotne davčne osnove plačuje sorazmerno enak znesek davka. Če je mejna davčna stopnja višja od povprečne, je davek progresiven (Progressive/Graduate Tax), saj z rastjo davčne osnove znesek davka relativno narašča, s tem pa se povečuje tudi povprečna davčna stopnja. Poznamo tri vrste davčne progresije, in sicer, (Rupnik, 1995, str.24/25):

- a) prikrito progresijo (Indirect Progression), kjer je določena oprostitvev začetnega dela davčne osnove, preostanek davčne osnove pa je obdavčen s proporcionalno davčno stopnjo (Proportional/Flat Rate). Posledica tega je, da mejna davčna stopnja sicer počasi narašča, vendar se davčni zavezanci tega vedno ne zavedamo.
- b) stopničasto progresijo (Slice System Of Tax Rate Schedule), kjer so določene mejne davčne stopnje, ki naraščajo z rastjo davčne osnove, vendar pa se zvišana davčna stopnja uporablja le za tisti del davčne osnove, ki presega gornjo mejo spodnjega razreda davčne osnove.
- c) navadno progresijo (Slab System), kjer že sami predpisi določajo naraščanje povprečne davčne stopnje. Ko namreč davčna osnova doseže določen znesek, se višja davčna stopnja ne uporablja le za del davčne osnove nad tem zneskom, ampak tudi za celotno davčno osnovo pod njim. Ob uporabi stopenj iz navadne progresivne lestvice pa moramo upoštevati še načelo, ki se v teoriji imenuje Rauschova klavzula in onemogoča, da bi se ob uporabi progresivnih stopenj davek

povečal za več kot znaša razlika med dejansko davčno osnovo in maksimalno davčno osnovo za prvo nižjo davčno stopnjo.

Ko pa je mejna davčna stopnja nižja od povprečne, je davek sorazmerno padajoč ali regresiven (Regressive/Degressive Tax). Z rastjo davčne osnove namreč znesek davka relativno pada, s tem pa se znižuje tudi povprečna davčna stopnja. Med regresijami je najpomembnejša prikrita regresija. Pri njej je določena obdavčitev za začetni del davčne osnove, ostanek davčne osnove nad tem zneskom pa ni obdavčen. To pomeni, da je mejna davčna stopnja nad tem zneskom enaka nič. Tak značaj imajo pavšalni davki, (Rupnik, 1995, str.24).

Davčna prealitev (Tax Shifting) je proces, v katerem se davčno breme prenaša od davčnih zavezancev (tj. mesta zakonske davčne incidence) do drugih ekonomskih subjektov in ne povzroči zmanjšanja javnih prihodkov, ampak le spremembo davčnega nosilca (tj. subjekt, ki dokončno nosi davčno breme), (Stanovnik, 2002, str.49).

Davčna utaja (Tax Evasion) predstavlja nezakonito izogibanje plačila davka, medtem ko **davčno izogibanje** (Tax Avoidance) predstavlja zakonito izogibanje, s katerim davčni zavezanec prepreči zmanjšanje realnega dohodka, (Stanovnik, 2002, str.45).

2.3. POJEM DAVKA OD DOBIČKA OZIROMA DAVKA OD DOHODKA PRAVNIH OSEB

Davek od dobička podjetij (Corporate Income/Profit Tax) je davek, ki obdavčuje pozitivni poslovni rezultat podjetij, to je dobiček. Poslovni rezultat je razlika, pozitivna – dobiček ali negativna – izguba, nastala, ko od vseh prihodkov obračunskega obdobja odštejemo vse odhodke nastale v tem istem obdobju, (SRS 19²). Z odhodki, (SRS 17), razumemo stroške prodanih količin poslovnih učinkov, povečane za odhodke financiranja in izredne odhodke. Prihodki, (SRS 18), predstavljajo vrednost prodanih poslovnih učinkov, povečani za prihodke financiranja in izredne prihodke. Tako izračunana davčna osnova (davčna osnova = prihodki – odhodki) predstavlja le grob približek davčne osnove, saj obdavčljivo vsebino prihodkov oz. odhodkov določijo nacionalni zakoni in davčne uprave, (Stanovnik, 2002, str.150). Davčno priznane odhodke predstavljajo odhodki, ki so neposredno potrebni za opravljanje poslovne dejavnosti. Ker davčna osnova ne upošteva donosa lastniškega kapitala (to je stroške financiranja lastniškega kapitala) se ne obdavčuje dobiček ampak donos (dohodek) lastniškega kapitala korporacijskega sektorja, to je sektorja, ki je organiziran kot delniška družba ali družba z omejeno odgovornostjo; za te sektorje je značilen institut omejene odgovornosti, (Stanovnik, 2002, str.122).

² SRS – Slovenski računovodski standardi; sprejeti 23.12.2001 in objavljeni v Uradnem listu 107/2001, dne 22.12.2001.

Sistemi obračunavanja davka od dobička podjetij se razlikujejo glede na to, kako rešujejo problem dvojne obdavčitve lastnikov to je z davkom od dobička in dohodnino. Lastnik kapitala za svoj vložek v podjetje pričakuje določen donos, ki se, če je podjetje poslovalo uspešno kaže v doseženem dobičku. Ta dohodek, od katerega je poprej potrebno plačati davek na dobiček, si lastniki podjetja izplačajo v obliki dividende. Dividenda pa predstavlja dohodek lastnika kapitala, in je podvržena plačilu dohodnine. Glede na odnos do omenjenega problema poznamo dva sistema obračunavanja davka od dohodka podjetij, in sicer, (Milost, Milunovič, 2001, str.30/31):

1. **Klasični sistem** (Classical System) katerega značilnost je dvojna obdavčitev. Obdavčen je tako dobiček podjetja, kot tudi dividende, ki jih prejmejo lastniki kapitala. Klasični sistem uporabljajo razvite države kot so Nizozemska, Švica, Združene države Amerike... Prednosti uporabe klasičnega sistema za državo, sta predvsem v njegovi enostavni in učinkoviti uporabi.

2. **Sistem davčne integracije** (Full Integration Tax System) pa v nasprotju s klasičnim sistemom omogoča izogib dvojnemu obdavčenju. Poznamo dve različici tega sistema in sicer, (Stanovnik, 2002, str.125/126):

A. Sistem vračunanja davka družbe (sistem imputacije), je najpogostejša različica sistema davčne integracije. Ti sistemi delujejo tako, da individualni delničar poveča (v nekem odstotku) svojo neto dividendo, na tako »obruteno« dividendo se aplicira dohodnina, pri čemer se mu znesek, s katerim je povečal svojo neto dividendo prizna kot davčna olajšava v obliki znižanja davka. Ločimo, (Stanovnik, 2002, str.125):

i. **Sistem polne imputacije** (sistem polnega vračunanja davka družbe), ki pomeni, da se celotni znesek davka, plačan na ravni podjetja, delničarju upošteva kot davčna olajšava (davčni kredit). Ta sistem uporabljajo v Avstraliji, na Finskem, v Nemčiji, Italiji in Novi Zelandiji, (Milost, Milunovič, 2001, str.30).

ii. **Sistem delne imputacije** (sistem delnega vračunanja davka družbe), kjer se delničarju upošteva kot davčna olajšava le del davka, plačanega na ravni podjetja. Uporabljajo ga v Franciji, Irskem, Norveškem Portugalskem, v Španiji, Turčiji in Veliki Britaniji, (Milost, Milunovič, 2001, str.31).

B. Cedularni sistemi (sistem delnih olajšav za delničarje) nudijo delničarjem določene olajšave (v obliki znižanja davka ali pa nižje davčne stopnje dohodnine), ki se med državami precej razlikujejo. V dohodnino se ne vključi zneska celotne dividende ampak samo en del, preostali del pa predstavlja olajšavo. Ta sistem je v veljavi v Avstriji, Belgiji, na Danskem, Islandiji, Kanadi in tudi pri nas. Za razliko od olajšave v obliki znižanja davka pri imputacijskih sistemih pri tej obliki bodisi ni "obrutenja" dividende oziroma olajšava ni odvisna od statusa izplačevalca dividende (npr. če je to inštitucija, ki je oproščena plačila davka od dobička). Pri imputacijskih sistemih namreč velja,

da olajšava velja le, če je prej že bil plačan davek od dobička, (Stanovnik, 2002, str.126).

C. Sistemi, ki na ravni podjetja lajšajo dvojno obdavčevanje. Imamo dva načina, s katerima to lahko dosežemo, (Stanovnik, 2002, str.126):

- i. Sistem znižanja osnove - davčna osnova za davek od dobička se zniža za neki odstotek izplačanih dividend.
- ii. Sistem dvojne stopnje - na ravni podjetja je znesek, predviden za dividende, obdavčen z nižjo davčno stopnjo kot znesek zadržanega dobička.

2.4. POJEM DAVKA NA DODANO VREDNOST

Davek na dodano vrednost (Value Added Tax) je ad valorem (vrednostni) prometni davek, ki obdavči subjekte, ki sodelujejo v katerikoli fazi produkcijskega procesa dobrin, na vrednost, ki ga podjetje doda v produkcijo dobrine, (Jones, 2003, str.12). Najpogostejši kriterij za delitev prometnih davkov je ali se prometni davki pobirajo v eni fazi blagovnega prometa - enofazni davki ali v več fazah - vsefazni prometni davki. Z enofaznimi davki se obdavčujejo izdelki v posamezni fazi prometa. Glede na to v kateri fazi prometa izdelek obdavčimo razlikujemo prometni davek v fazi proizvodnje, prometni davek v fazi trgovine na debelo in prometni davek v fazi trgovine na drobno, (Šircelj, 1996, str.6). Enofazni prometni davek je bil v uporabi v Sloveniji pred uvedbo davka na dodano vrednost. Njegova najpomembnejša značilnost je bila, da so bili proizvodi in storitve obdavčeni le v zadnji fazi prometa, to je ob njihovi prodaji končnim potrošnikom, v vseh ostalih fazah pa so se proizvodi in storitve gibali brez plačila prometnega davka, saj so veljale tako imenovane pogojne oprostitve, ki so bile pogojene z natančno predpisanimi vsebinskimi in formalnimi pogoji.

Z vsefaznimi prometnimi davki, ki jih delimo na bruto in neto prometne davke, je obdavčen promet izdelkov in storitev v vseh, oziroma vsaki fazi prometa. Bruto vsefazni prometni davki (Cascade/Multi-stage/Cumulative Turnover Tax) imajo za posledico dvojno kumulacijo obdavčitve. To je obdavčitev že obdavčene osnove iz prejšnjih faz in plačilo davka od davka, ki je bil plačan v prejšnjih fazah. Zaradi kumulacije davčnih osnov omogoča uporaba tega davka nižje davčne stopnje, kar ga dela psihološko bolj privlačnega. Slabost davka pa se kaže predvsem v mednarodni menjavi, pri mejni davčni izravnavi, saj je praktično nemogoče ugotoviti, koliko davka iz prejšnjih faz je treba vrniti izvoznikom in koliko ga obračunati ob uvozu, da bo uvoženo blago z davčnega vidika enako obravnavano kot istovrstno domače blago. Za posamezni izdelek je skupni bruto prometni davek, ob predpisanih davčnih stopnjah tem večji, čimveč je medfaznih menjav, (Rupnik, 1995, str.27). Davčno breme istovrstnih izdelkov je odvisno od števila faz prometa, to pa vpliva na konkurenco (povečuje število monopolov, saj se povečuje težnja navpičnega povezovanja podjetij).

Vsefazni neto prometni davek je davek na dodano vrednost. Teoretična izhodišča davka sta leta 1918 predstavila, nemški poslovnež in vladni svetovalec Wilhelm von

Simens in profesor ameriške univerze Yale Thomas S. Adams. Vendar zaradi visoke stopnje inflacije in strahu, da jo bo uvedba davka še povečala, uporaba davka na dodano vrednost ni zaživela. Prvi, ki so leta 1926 uvedli davek na dodano vrednost, so bili Turki, ki pa so ga kmalu zatem ukinili. Neuspešno uveljavljen pa je bil tudi v ZDA, Švici³ in na Japonskem. V sedanji obliki so ga prvič uvedli leta 1954 v Franciji, zdaj pa ga uspešno uporablja večina drugih držav z izjemo ZDA.

Najpomembnejša značilnost davka na dodano vrednost je, da višina le tega ni odvisna od števila faz skozi katera je prešla neka dobrina, ampak se davek plača le na vrednost, ki je bila dodana tej dobrini v posamezni fazi. S pojmom dodana vrednost razumemo povečanje tržne vrednosti, ki nastopi kot posledica povečanja kakovosti poslovnih učinkov. Rezultat dodane vrednosti je prikaz dosežkov prizadevanj treh skupin: vlagatelj kapitala, poslovodstva in zaposlenih, in priča o skrbnosti podjetja za blaginjo družbe in o njegovi koristnosti, ki se kaže v tem, da so prebivalstvu zagotovljena delovna mesta, država pobere več dajatev, vlagatelji kapitala in posojilojemalci pa so nagrajeni za tveganje v obliki dividend oziroma obresti. Dodano vrednost ugotovimo tako, da prodajno vrednost poslovnih učinkov zmanjšamo za nabavno vrednost potrebnih prvin. Z davčno-tehničnega vidika razlikujemo tri podvrste davka na dodano vrednost, ki se razlikujejo predvsem po tem kako je obdavčena oprema. To so, (Žibert, b, 2001, str.126):

- A. **bruto proizvodni davek na dodano vrednost** (Gross Product Value Added Tax), (Stanovnik, 2002, str.88), pri katerem se davčno osnovo določi tako, da davčni zavezanec, od vrednosti prodaje odšteje stroške reprodukcijskega materiala (nabavljene predmete dela). Nabave opreme se ne odšteje, kakor tudi ne njenih stroškov amortizacije. Posledica se kaže v dvojni obdavčitvi opreme in sicer prvič, neposredno pri nabavi opreme in drugič posredno preko poslovnih učinkov, to pa ima neugodne posledice tako na makro kot tudi na mikroekonomski ravni. Na makroekonomski ravni se kažejo v zmanjšani konkurenčnosti na svetovnem trgu zaradi »skritega davka«, na mikroekonomski ravni pa se pojavi problem pri določanju merila po katerem/rih se razvršča oprema, deli opreme ip. med reprodukcijski material oziroma med opremo. Ker so bruto investicije (vključno z amortizacijo) predmet obdavčitve, je dodana vrednost enaka bruto družbenemu proizvodu (amortizaciji, plačam, obrestim, dobičku in renti). Zaradi (večkratnega) obdavčevanja opreme se pri bruto proizvodnem davku na dodano vrednost zmanjšuje interes davčnih zavezancev za varčevanje. Manjši interes za varčevanje negativno vpliva na vlaganja v osnovna sredstva in s tem na modernizacije in izboljšave poslovnih procesov. Zaradi teh pomanjkljivosti so vse razvite države opustile obdavčevanje izdelkov in storitev z bruto proizvodnim davkom, (Šircelj, 1996, str.15)
- B. **dohodkovni davek na dodano vrednost** (Income Value Added Tax) - davčna osnova se izračunana tako, da se od zneska prodaj odšteje znesek nabav reprodukcijskega materiala (nabavljene predmete dela) in znesek amortizacije

³ Švica je davek na dodano vrednost ponovno vpeljala šele v letu 1995, (Rupnik, 1995, str.28).

osnovnih sredstev, (Stanovnik, 2002, str.88). S tem so obdavčene neto investicije (bruto investicije minus amortizacija), kar pomeni, da je davčna osnova teoretično enaka neto narodnemu dohodku. Težava, ki se pri tej obliki davka na dodano vrednost pojavi je, da zahteva natančno opredelitev osnovnih sredstev, ki se amortizirajo, kot tudi razmejitev med nabavami reprodukcijskega materiala in vlaganji v osnovna sredstva.

- C. **potrošni davek na dodano vrednost** (Consumption Value Added Tax) davčni zavezanec določi davčno osnovo tako, da od zneska prodaj odšteje znesek nabav v določenem časovnem obdobju, vključno z nabavami osnovnih sredstev oz. opreme, (Šircelj, 1996, str.15). Obračunana amortizacija tako ne vpliva na višino davčne obveznosti kar pomeni, da so investicije v osnovna sredstva izključene iz obdavčitve, celotna davčna osnova pa je teoretično enaka celotni porabi narodnega gospodarstva. Pri potrošnji obliki davka na dodano vrednost davčni administraciji ni potrebno razlikovati med kapitalnimi in tekočimi investicijami, kot tudi med delovno in kapitalno intenzivnimi panogami, saj je ta oblika nevtralna. Nevtralnost se kaže tudi v tem, da ne vpliva na odločitve davčnih zavezancev o varčevanju in potrošnji. To pa je razlog, da je ta oblika davka na dodano vrednost prevladujoča oblika davka v državah, ki so davek na dodano vrednost uvedle in obvezna oblika davka v državah EU.

Metode obračuna davka na dodano vrednost so, (Stanovnik, 2002, str.88/89):

- A. **direktna odštevalna metoda** (Substraction Method) po kateri davčni zavezanec izračuna davek na dodano vrednost tako, da odšteje zneske nabav od zneskov prodaj, razliko pa pomnoži z davčno stopnjo, (Šircelj, 1996, str.16). Pri potrošnji obliki davka na dodano vrednost so v zneskih nabav upoštevane tudi nabave osnovnih sredstev v obračunskem obdobju.
- B. **indirektna odštevalna metoda ali kreditna metoda ali metoda odbitka ali metoda računa** (Credit Method) je uporabljena v državah Evropske unije in v večini drugih držav, ki so uvedle davek na dodano vrednost. Po tej metodi se davčna obveznost ugotovi tako, da se odšteje znesek davka, ki je bil obračunan ob nabavah, od zneska davka, ki ga davčni zavezanec obračuna ob prodajah, (Šircelj, 1996, str.16).
- C. **seštevalna metoda** (Addition Method), po kateri se davčno obveznost ugotovi tako, da se seštejejo vsi elementi, ki sestavljajo dodano vrednost (plače, obresti, najemnine in dobiček), tako dobljen seštevek pa se množi z davčno stopnjo, (Šircelj, 1996, str.17). Davčna osnova ne vsebuje amortizacije, s čimer se izogne kumulativnemu učinku davka na dodano vrednost. Metoda se v praksi ne uporablja zaradi številnih administrativnih težav pri izračunu plač, dobička in obresti.

Temeljni razlogi za uvedbo davka na dodano vrednost so predvsem trije in izhajajo iz temeljnih značilnosti tega davka. To so finančni učinek, nevtralnost in učinkovitost pobiranja davka, (Šircelj, 1996, str. 37/40):

Finančni učinek se kaže v obsegu in relativni stabilnosti javnih prihodkov. V 80-ih letih so v državah OECD⁴ s tem davkom zbrali dobro tretjino vseh javnih prihodkov, danes več kot polovico. V primerjavi z ostalimi davčnimi oblikami davek na dodano vrednost s široko davčno osnovo in visoko osnovno davčno stopnjo ob majhnem številu davčnih oprostitev in znižanih stopenj, zagotavlja velik obseg prihodkov in velike donose. Velikih donosov in velikega obsega dohodkov pa ni mogoče zagotoviti avtomatično, ampak jih država zagotovi predvsem z učinkovitimi pripravami ob prehodu na obdavčevanje z davkom na dodano vrednost, kar še posebej velja za davčno administracijo. Finančni učinek davka lahko zmanjša preštevilna in nestrokovna davčna administracija, zato je pomembno, da se država na uvedbo davka na dodano vrednost vnaprej strokovno pripravi ter ob tem oceni možne pozitivne in negativne učinke tega davka.

Nevtralnost obdavčenja pomeni, da ta davek nima vpliva na odločitve v proizvodnji oziroma na alokacijo produkcijskih faktorjev, (Stanovnik, 2002, str.92). Enako se obravnavajo podjetja v delovno kot kapitalsko intenzivnih panogah ter proizvodna in storitvena podjetja. Proizvajalci ne spreminjajo organizacijskih oblik ali metod poslovanja, kupci pa ne spreminjajo odločitev o tem, ali bodo določen izdelek kupili ali ne. Nevtralnost obdavčenja je zagotovljena s tem, da sistem davka na dodano vrednost ne omogoča veliko izjem in oprostitev, ničelna stopnja je v večini držav določena le za izvoz, (Šircelj, 1996, str.40).

Učinkovitost pobiranja davka na dodano vrednost se kaže v dvojnem nadzoru njegovega obračunavanja. Nadzor opravlja, na eni strani davčni organ, na drugi strani pa davčni zavezanci med seboj. Davčni zavezanec na podlagi verodostojne knjigovodske listine, do države vzpostavi terjatev za davek, ki mu ga je zaračunal dobavitelj (vstopni davek), s prodajo svojih poslovnih učinkov kupcu, pa izkaže obveznost do države (izstopni davek). Kupcu, slednji davek predstavlja vstopni davek oz. terjatev do države, (Williams, 1996, str.172).

Najpogostejši razlogi proti uvedbi davka na dodano vrednost so predvsem večji stroški in večja zahtevnost pobiranja davka. Negativni učinek davka vpliva tudi na plačilno sposobnost podjetij, manjše možnosti spodbujanja razvoja podjetij in vodenja socialne politike ter psihološko neprimernost davka. Davek na dodano vrednost temelji na načelu zaračunane prodaje, kar pomeni, da nastanek davčne obveznosti ni povezan z kupčevim plačilom, zahtevnejše je vodenje računovodskih evidenc, sistem zahteva sprotno in pravilno vodenje poslovnih knjig, izstavljanje računov postane zahtevnejše, (Šircelj, 1996, str.41). Uvajanje večjega števila davčnih stopenj prav tako ni priporočljivo saj se zaplete obračunavanje davka in oteži nadzor nad njim, oziroma se izgubi vpliv nevtralnosti. Kljub slabostim, ki izhajajo iz sistema

⁴ OECD – Organization for European Economic Co-operation (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj) je bila ustanovljena leta 1960. Članice so Avstrija, Belgija, Kanada, Danska, Francija, Nemčija, Grčija, Islandija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Norveška, Portugalska, Španija, Švedska, Švica, Turčija, Velika Britanija, Združene države Amerike, Japonska, Finska, Avstralija, Nova Zelandija, Mehika, Češka, Madžarska, Poljska, Koreja in Slovaška. V njeno delo pa se vključuje tudi Evropska komisija.

davka na dodano vrednost pa so prednosti, kot so nevtralnost obdavčenja, učinkovitost pobiranja davka in finančni učinek večje, zato ta davek uporablja velika večina razvitih držav.

3. DAVEK V SLOVENIJI

3.1. RAZVOJ SISTEMOV DAVKOV V SLOVENIJI IN NJEGOVO POENOTENJE V EU

V osnovi država zasleduje v okviru davčne politike tri cilje, zadovoljevanje skupnih in javnih potreb, prerazporeditev ustvarjenega bruto družbenega produkta in enakomeren ter stabilen gospodarski razvoj. Za doseganje teh ciljev, sodobne države pri oblikovanju davčnega sistema uporabljajo davčni pluralizem, ki za razliko od davčnega monizma, ne temelji na enem davku.

Prelomno leto za slovensko davčno politiko je bilo 1991, ko je Slovenija z osamosvojitvijo prešla iz samoupravnega na tržni sistem. Prehod v nov sistem je zahteval posodobitev javnega financiranja, s tem pa tudi davčnega sistema. Sistem družbenih javnih financ, je bil namenjen financiranju tako imenovanih klasičnih oblik javne porabe, to je dela državnih organov in družbenopolitičnih organizacij, kot tudi nalog na področju skupne porabe. Slednje so bile financirane iz samoupravnih interesnih skupnosti. Ta sistem je bil zelo zapleten in nepregleden, (Milost, Milunovič, 2001, str.6).

Posodobitev davčnega sistema se je odvijala skozi davčno reformo, ki je potekala v dveh fazah. Reforma je uvedla integralni proračun iz katerega se financira pretežni del javne porabe, razen pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter zdravstvenega zavarovanja, ki se še vedno financirajo preko prispevkov. Davčne prihodke, ki predstavljajo glavni vir proračuna, predstavljajo dohodnina, davek na dodano vrednost, trošarine, carine in uvozne dajatve, davki na motorna vozila, davek od dobička pravnih oseb, davek na izplačane plače, davek od iger na srečo, ekološki davek, sodne in upravne takse, davek na bilančno vsoto bank in hranilnic, davek od prometa zavarovalniških poslov in druge dajatve predpisane z zakonom, (Zalokar, 2004, str.6/7).

Prva faza davčne reforme je bila namenjena oblikovanju sodobnega davčnega sistema, ki naj bi bil po svoji zasnovi primerljiv z davčnimi sistemi v zahodnem svetu, zato so bili sprejeti sledeči zakoni: Zakon o dohodnini, leta 1991, je uvedel osebno dohodnino, kot zbirni davek občanov. Leta 1992 je sledil Zakon o prometnem davku, ki je v bistvu predstavljal prvi korak k uvedbi davka na dodano vrednost, saj je na novo opredelil davčne osnove, zmanjšal davčne stopnje ter število tarifnih števil;

Zakon o davku na dobiček pravnih oseb⁵, je odseval spremembe na področju računovodske ureditve, saj je predvideval obdavčitev dobička pravnih oseb. Z zakonom o računskem sodišču smo dobili sodišče, ki bdi nad pravilno in smotrno porabo javnih sredstev, Zakon o Agenciji za plačilni promet, nadziranje in informiranje, pa je preimenoval bivšo Službo družbenega knjigovodstva – SDK, (Milost, Milunovič, 2001, str.7). Zadnji sklop prvega dela reforme je predstavljal zakon, sprejet leta 1996 o davčni službi s katero smo dobili davčno upravo Republike Slovenije (DURS), ki je nastala z družitvijo Agencije za plačilni promet, nadziranje in informiranje in Republiško upravo za javne prihodke. Glavna naloga DURS-a je učinkovito pobiranje davščin v dobro celotne države in korekten odnos do davčnih zavezancev. Leta 1996 so sledile tudi spremembe na področju carinskega zakona, v smislu zniževanja carinskih stopenj, (Milost, Milunovič, 2001, str.9).

Druga faza davčne reforme je bila namenjena predvsem poenotenju (harmonizaciji) posrednih davkov z EU. Obsegala je predvsem uvedbo davka na dodano vrednost (1.7.1999) in uvedbo posebnih trošarin, s katerimi so obdavčeni naftni derivati, tobačni izdelki in alkoholne pijače. Slovenija je davek na dodano vrednost (v nadaljevanju DDV) uvedla relativno pozno. Po mnenju Velimirja Boleta je izvršilna oblast zavestno postavila reformo davčnega sistema - mišljena predvsem uvedba sistema DDV - na stranski tir tako, da se je v prvem obdobju tranzicije, to je do leta 1996, osredotočila na zagotavljanje fiskalne in monetarne stabilnosti, ob hkratnem velikem prestrukturiranju gospodarstva, kajti DDV in trošarine predstavljajo pomemben vir javnofinančnih prihodkov, zato morajo biti priprave temeljite, čas uvedbe pa skrbno izbran. Ob uvedbi DDV-ja je zaželeno, da je makroekonomsko okolje stabilno, to pomeni nizko inflacijo in nizka inflacijska pričakovanja, stabilen javnofinančni položaj države ter končan intenzivni proces prestrukturiranja gospodarstva. Institucionalno - organizacijsko pripravo na uvedbo DDV – ja pa sta predstavljali reorganizacija davčne uprave in carinske službe, [URL: <http://www.gov.si:80/zmar/projekti/sgrs/diskusij/stanovni.html>].

S sprejetjem zakona o DDV - ju, ki ga poznajo vse članice EU in je eden izmed pogojev za članstvo, ter zakona o trošarinah, je Slovenija skoraj v celoti upoštevala vse relevantne smernice sprejete na ravni EU. Obdavčitev znižano stopnjo DDV - ja v celoti sledi zahtevam dodatka H šeste smernice, razlike med slovenskim zakonom in šesto smernico najdemo le pri dveh kategorijah saj, [URL: <http://www.gov.si:80/zmar/projekti/sgrs/diskusij/stanovni.html>]:

- slovenski zakon z nižano stopnjo obdavčuje gradnjo, obnovo in vzdrževanje stanovanj in stanovanjskih prostorov, medtem ko je šesta smernica nekoliko bolj restriktivna in dovoljuje uporabo nižane stopnje samo za gradnjo, prenovo in adaptacijo bivališč, kot dela socialne politike;

⁵ Zakon o davku na dobiček pravnih oseb se je s 1.1.2005 preimenoval v Zakon o davku na dohodek pravnih oseb, gl. Uradni list 40/2004 in 70/2004.

- slovenski zakon z znižano stopnjo obdavčuje vse nosilce besed, slik in zvoka, medtem ko šesta smernica uporabo slednje omejuje na knjige, časopise in periodiko.

Slovenija si tudi zavzema za ohranitev znižanih davčnih stopenj pri pripravljanju jedi in pri porabi vina. Pri *oprostitvah* pa Slovenija, na osnovi raziskave, ki jo je naredil ugledni davčni strokovnjak Sijbren Cnossen (1998), najbolj dosledno upošteva šesto smernico, izmed vseh držav centralne in vzhodne Evrope, [URL: <http://www.gov.si:80/zmar/projekti/sgrs/diskusij/stanovni.html>].

Ob vstopu Slovenije v EU, to je 1. maja 2004, so bile potrebne zgolj minimalne korekcije in prilagoditve na področju posrednih davkov - DDV-ja in trošarin, kakor tudi neposrednih davkov. Zadnje spremembe na davčnem področju so stopile v veljavo prvega januarja 2005. Te spremembe zadevajo Zakon o davku na dodano vrednost, Zakon o dohodnini, Zakon o nepremičninah, Carinski zakon in Zakon o dohodku pravnih oseb kot se po novem imenuje Zakon o davku na dobiček pravnih oseb, ki naj bi v celoti poenotil obdavčitev pravnih in fizičnih oseb. Zakon vsebuje tudi določila o transfernih cenah ter uvaja novost, ki jo v Evropi poznajo kot »Thin Capitalization«. Pri tem gre za to, da se pri računanju davčne osnove med odhodke ne priznavajo obresti od posojil, ki presegajo 300 odstotkov zneska kapitala tistih družabnikov, ki imajo najmanj 25 - odstotno udeležbo v kapitalu. To je meja, do katere lahko lastnik da posojilo svojemu podjetju, [URL:<http://www.ozs.si/obrtnik/rubrike/2003-06/dso5.htm>].

Naslednji mejnik za Slovenijo bo uvedba evra v letu 2007, pa tudi socialne reforme s poudarkom na reformi pokojninskega sistema, kot ključnega pomena za vzdržnost javnih financ, reforme javnih financ, sistema državnih pomoči in večletnega proračunskega planiranja, reforme na področju liberalizacije, tuje konkurence in privatizacije bančnega in zavarovalniškega sektorja.

3.2. NEPOSREDNI DAVEK – DAVEK OD DOHODKA (DOBIČKA) PRAVNIH OSEB V SLOVENIJI

Obdavčitev dobička podjetij ureja v Republiki Sloveniji Zakon o davku na dohodek pravnih oseb ⁶. Davčni zavezanci so, (ZDDPO-1, člen 3):

- pravna oseba domačega in tujega prava,
- združenje oseb po tujem pravu, ki je brez pravne osebnosti in ni zavezanec po zakonu, ki ureja dohodnino,
- Republika Slovenija, samoupravne lokalne skupnosti in Banka Slovenije niso zavezanci, če s tem zakonom ni določeno drugače.

⁶ Zakon o davku na dobiček (Uradni list RS št.72/93, 20/95,18/96, 34/96,14/03) je prenehal veljati 21. 4.2004 oz. se uporablja za davčno leto 2004; za davčno leto 2005 se uporablja Zakon o davku na dohodek pravnih oseb (Uradni list RS št. 40/04 in 70/04)

Rezident (to je subjekt, ki ima sedež v Sloveniji ali ima kraj dejanskega upravljanja v Sloveniji) oziroma rezidentka Slovenije je zavezan za davek od vseh dohodkov, ki imajo svoj vir⁷ v Republiki Sloveniji, in od vseh dohodkov, ki imajo svoj vir zunaj Slovenije. Nerezident oziroma nerezidentka Slovenije je zavezan za davek od vseh dohodkov, ki imajo svoj vir v Sloveniji, in jih dosega z opravljanjem aktivnosti v poslovni enoti ali preko poslovne enote v Sloveniji, kot tudi drugih dohodkov, (ZDDPO-1 člen 4). Davčna stopnja znaša 25 odstotkov, (ZDDPO-1 člen 53). Eden od virov dohodka je tudi ustvarjeni dobiček, ki se ga ugotovi tako, da se od ustvarjenih prihodkov odštejejo davčno priznani odhodki, to so tisti odhodki, ki so neposreden pogoj za opravljanje dejavnosti, tj. za doseganje prihodkov.

Med dejanskimi in davčno priznanimi odhodki prihaja pri posameznih kategorijah do razlik, ki so posledica neustreznega upoštevanja stroškov materiala in odhodkov od prodaje zalog izdelkov ter trgovskega blaga, amortizacije, notranjih prenosnih cen, obresti, plač, dolgoročnih rezervacij, stroškov reprezentance in stroškov nadzornega sveta ter odhodkov na podlagi drugih izdatkov, (Milost, Milunovič, 2001, str.33). Po ZDDPO – 1 (člen 22) se kot 50 odstotni strošek prizna reprezentanca in stroški nadzornega sveta.

Poznamo davčne olajšave za vlaganja, zaposlovanje, prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje in donacije. V primeru vlaganj ima davčni zavezanec pravico da, (ZDDPO-1 člen 49):

- uveljavlja zmanjšanje davčne osnove v višini 10 odstotkov investiranega zneska v opremo, razen v osebna motorna vozila ter v pohištvo in pisarniško opremo brez računalniške opreme in neopredmetena dolgoročna sredstva v Sloveniji.

⁷ Kot dohodek, ki ima vir v Sloveniji se šteje, (ZDDPO-1 člen 8):

1. dohodki od nepremičnin in pravic na nepremičninah, če gre za nepremičnine, ki se nahajajo v Sloveniji, in dohodki iz kmetijske in gozdarske dejavnosti, ki se opravlja na zemljiščih, ki se nahajajo v Sloveniji;
2. dohodki od izkoriščanja ali pravice do izkoriščanja nahajališč rude, virov ter drugega naravnega bogastva, ki se nahajajo v Sloveniji;
3. dohodki od vrednostnih papirjev, ki jih izdajo gospodarske družbe, zadrage in druge oblike organiziranja, ki so ustanovljene v skladu s predpisi v Sloveniji, Slovenija, samoupravne lokalne skupnosti in Banka Slovenije, ter od deležev v gospodarskih družbah, zadrugah in drugih oblikah organiziranja, ki so ustanovljene v skladu s predpisi v Sloveniji,
4. dohodki nerezidenta, doseženi v poslovni enoti tega nerezidenta ali preko poslovne enote tega nerezidenta, ki se nahaja v Sloveniji,
5. dividende, ki jih plača rezident Slovenije ali so mu bile zaračunane;
6. obresti, ki jih izplača rezident Slovenije ali nerezident preko svoje poslovne enote v Sloveniji ali so mu bile zaračunane;
7. dohodki od uporabe ali pravice uporabe avtorskih pravic, patentov, licenc, zaščitnih znakov in drugih premoženjskih pravic in dohodki od drugih podobnih plačil, ki jih izplača rezident Slovenije ali nerezident preko svoje poslovne enote v Sloveniji ali so mu bili zaračunani;
8. dohodki od odsvojitve nepremičnin iz 1. in premoženja iz 2. točke tega odstavka;
9. dohodki od odsvojitve premičnin, ki se nahajajo v Sloveniji;
10. dohodki od odsvojitve vrednostnih papirjev in lastniških deležev iz 3. točke tega odstavka;
11. dohodki od odsvojitve premičnin, ki so del poslovnega premoženja poslovne enote nerezidenta v Sloveniji, in dohodek iz odsvojitve take poslovne enote;
12. dohodki od storitev nastopajočih izvajalcev ali športnikov v Sloveniji, ki pripadajo drugi osebi;
13. vsak drug dohodek, pridobljen v Sloveniji;
14. vsak drug dohodek, ki ga je izplačal rezident ali nerezident preko svoje poslovne enote, ali mu je bil zaračunan.

- uveljavlja dodatno zmanjšanje davčne osnove v višini 10 odstotkov investiranega zneska v opremo za raziskave in razvoj, ki jo na predlog Agencije na področju raziskovalne dejavnosti in Agencije na področju tehnološkega razvoja, ki sta ustanovljeni po zakonu, ki ureja raziskovalno in razvojno dejavnost, določi minister, pristojen za znanost, ob soglasju ministra, pristojnega za finance, pri tem pa se upošteva, da gre za opremo, ki se uporablja za ustvarjalno delo, opravljeno na sistematični podlagi z namenom povečanja znanja ter uporabo tega znanja za razvoj, če gre za investicije v opremo v Sloveniji.

V primeru zaposlovanja pripravnikov, doktorjev znanosti, ki niso bili zaposleni v gospodarstvu in delavcev, ki se prvič zaposlujejo ima davčni zavezanec pravico do davčne olajšave v višini 30 odstotkov izplačanih plač tem zaposlenim, pri zaposlitvi invalida pa lahko uveljavlja kot davčno olajšavo od 50 do 70 odstotkov njim izplačanih plač (ZDDPO člen 50).

3.3. POSREDNI DAVEK – DAVEK NA DODANO VREDNOST V SLOVENIJI

Slovenski sistem davka na dodano vrednost temelji na določbah (členi od 1-144) Zakona o davku na dodano vrednost ⁸.

Davčni zavezanci so pravne in fizične osebe, ki opravljajo neodvisno (samostojno) katerokoli dejavnost.

Predmet obdavčenja je (promet) dobava blaga oziroma opravljanje (promet) storitev na ozemlju Slovenije za plačilo ter uvoz blaga na območje Slovenije. Promet blaga pomeni vsak odplačni prenos lastninske pravice oziroma pravice razpolaganja na premičninah in nepremičninah. Tako se za promet blaga šteje tudi uporaba blaga, ki je del poslovnih sredstev davčnega zavezanca, za druge namene (za zasebne namene lastnika in zaposlenih), brezplačna odtujitev blaga ali odtujitev za zmanjšano plačilo, uporaba blaga lastne izdelave (lastna raba), sprememba namembnosti ter zadržanje blaga ob prenehanju opravljanja dejavnosti.

Promet storitev pa pomeni opravljanje, opustitev oziroma dopustitev vsakega dejanja v okviru opravljanja dejavnosti, ki ni promet blaga. Za promet storitev se šteje tudi uporaba storitev za neposlovne namene.

Pri prometu blaga se za *kraj obdavčitve* šteje kraj, kjer je bil promet blaga opravljen. To je kraj, (Predpisi o dajatvah str.8.1.2.):

- kjer se blago nahaja, ko se začne njegovo odpošiljanje ali prevoz;
- kjer je blago instalirano ali sestavljeno;
- kjer se blago nahaja, ko se opravi promet;

⁸ Uradni list RS št. 89/98, 40/99, 17/00 - odločba Ustavnega sodišča RS, 30/01, 103/01, 67/02, 79/02, 30/03, 101/03, 45/04, 114/04, 76/03, 93/03, 134/03, 25/05.

- prejema električne energije, plina in podobno.

Pri uvozu blaga se za kraj opravljene dobave šteje kraj, kjer je blago vneseno na ozemlje RS⁹, razen za blago, za katerega je takoj po vnosu na ozemlje RS začet drug carinski postopek, kot je postopek sprostitev v prost promet ali začasni uvoz. Pri dobavi storitev je kraj tam, kjer je sedež ali poslovna enota izvajalca storitev.

Ob uveljavitvi DDV-ja to je od 1.7.1999 sta predpisani splošna *stopnja* v višini 19 odstotkov in znižana stopnja v višini 8 odstotkov. Od prvega januarja 2003 naprej pa sta se stopnji povečali, tako splošna meri 20 odstotkov, znižana stopnja pa 8,5 odstotka, [URL:http://www.pinkponk.com/aktualnatema.asp?ID_at=92].

Davčna osnova obsega vse trošarine in druge davke poleg njih pa tudi vse odvisne stroške kot so npr.: provizije, stroški embalaže, prevoza, zavarovanja itd., ki jih dobavitelj zaračuna kupcu. Lahko rečemo, da je davčna osnova kupnina za dobavljeno blago oziroma opravljene storitve, ki pa ne vključuje znižanja cen zaradi predčasnih plačil in popustov (skonta), ki so kupcu priznani v času dobave kot tudi ne stroškov, ki so nastali po kupčevem naročilu v njegovem imenu za njegov račun. Davčna osnova torej je lastna cena (brez davka) kateri prištejemo vse odvisne stroške – dodatek k ceni (prevoz ip.) ter odštejemo vse popuste (znižanje cene).

4. DAVKI ZUNAJ NAŠIH MEJA - OBRAČUN DAVKA V DRŽAVAH EVROPSKE UNIJE

4.1. RAZVOJ EVROPSKE UNIJE

Ideja o povezovanju evropskih narodov nikakor ni nova, saj so o njej razmišljali filozofi, pravniki, politiki in zgodovinarji vse od 14. stoletja dalje. Razlog, da je za njen nastanek bilo potrebnih skoraj sedem stoletij, leži v različnih političnih interesih kot tudi metodah, ki so temeljile na prisili in prevladi enega naroda nad drugim. Po koncu II. svetovne vojne je z nastankom novih velesil Amerike in Rusije, Evropa čedalje bolj izgubljala na moči. V želji po trajni ohranitvi miru ter obnovi porušene Evrope, je ideja o izgradnji nove Evrope, ki bi temeljila na funkcionalni, to je dejanski solidarnosti med evropskimi narodi in ne na ustavni metodi, ki bi narodom v Evropi zapovedala skupno ustavo, dobila svojo podobo v obliki francoskega zunanjega ministra Roberta Schumana.

Jean Monnet, kot idejni oče sedanje EU in Robert Schuman sta tradicionalni tekmiči Francijo in Nemčijo, skušala gospodarsko in politično povezati, zato sta predlagala ustanovitev skupnega trga za premog in jeklo – ESPJ (Evropska skupnost za premog in jeklo). ESPJ naj bi odpravila različne trgovinske ovire, ustvarila skupni trg za gibanje jekla in premoga, kot tudi prosto gibanje kapitala in delavcev teh dveh sektorjev. Leta 1951 so pogodbo o ustanovitvi ESPJ v Parizu - **Pariški sporazum** -

⁹ Republika Slovenija

poleg Nemčije in Francije podpisale še Nizozemska, Belgija, Luksemburg in Italija, (Grilc et.al., 2002, str.4). ESPJ je beležila velik gospodarski uspeh, saj je bila Evropa tisti čas v veliki meri odvisna od premoga, kot glavnega energetskega vira, vse do leta 1958, ko je prodor novega energetskega vira - nafte povzročil premogovniško krizo in recesijo. Novo nastalim razmeram navkljub, je ustanovitev ESPJ potrdila, da je politično enotnost v Evropi - katere naloga je v prvi vrsti bila preprečiti nove vojne - najlažje doseči s pomočjo uspešnega gospodarskega približevanja. Na konferenci v Messini so države Beneluksa¹⁰ ostalim trem partnerjem v ESPJ predlagale nadaljevanje združevanja Evrope na področjih skupnih institucij, vzpostavitve skupnega trga, skupnega razvijanja transporta in skupnega razvijanja klasične in atomske energije, (Grilc et.al., 2002, str.4). Zato je bil ustanovljen poseben meddržavni odbor pod vodstvom belgijskega zunanjega ministra Paula – Henri – ja Spaaka (Spaakov odbor). Leta 1957 sta s podpisom **Rimskega sporazuma**, nastali še dve novi skupnosti: Evropska gospodarska skupnost (EGS) ter Evropska skupnost za jedrsko energijo (ESJE, bolj znana pod imenom EURATOM).

Čeprav je veliko bolj daljnosežna ustanovitev EGS, ki je danes temelj prvega stebra EU, je bila sprva politično pomembna ustanovitev ESJE, katere namen je bil zgraditi skupni trg za jedrske materiale in opremo, oblikovati skupno jedrsko zakonodajo, uvesti skupni sistem za zaloge cepljivih materialov in sistem za nadzorovanje miroljubne uporabe jedrske energije, skupne standarde za varnost in zaščito zdravja ter varnost prebivalstva pred ionizirajočim sevanjem.

Države članice so si v Rimskem sporazumu za prvi cilj zadale vzpostaviti skupni trg, drugi cilj pa se je nanašal na uresničevanje štirih svobod, in sicer prostega pretoka blaga, dela, storitev in kapitala. Prvi cilj, ustanovitev carinske unije ter s tem odpravo medsebojnih carin in postavitev skupne carinske tarife do tretjih držav so države članice uresničile v treh fazah v letih 1961 do 1968, medtem ko so uresničitev drugega cilja dosegle samo delno. Leta 1965 so se države članice dogovorile in združile institucije in organe s tako imenovano **Združitevno pogodbo**. Združitev institucij ES je imela poleg racionalizacije delovanja tudi širši pomen, saj velja za prvi korak k združevanju treh evropskih skupnosti (ESPJ, EGS, ESJE) v enotno Evropsko skupnost (ES).

Leta 1986 je bila v Luksemburgu podpisana **Enotna evropska listina**, ki prva pomembno revidira Rimski sporazum in katere sprejem je omogočil ekonomsko poglobljanje integriranosti držav članic v smeri oblikovanja notranjega trga, ki ga opredeljuje prosto gibanje vseh produkcijskih faktorjev. Pogoji za vzpostavitev notranjega trga je bil prenos dela suverenih pravic držav na organe ES, (Žvan, 2004, str.37). Listina vsebuje številne spremembe določb iz ustanovitvenih pogodb o ESPJ, EGS in EURATOM - a iz Pariza in Rima.

¹⁰ Sestavljajo države: Belgija, Luksemburg in Nizozemska.

Novembra 1993 je začela veljati **Maastrichtska pogodba**, ki nadaljuje pot, začrtano z Enotno evropsko listino (pokriva, vsebuje in dopolnjuje predhodne pogodbe ES), vendar prvič preseže zgolj ekonomski okvir, saj pripravi temelj za enotni svetovni značaj Evrope.

Temeljni cilj Maastrichtske pogodbe je nadgradnja enotnega evropskega trga s popolno politično in gospodarsko unijo. Do nadgradnje Enotne evropske listine je prišlo iz treh razlogov, [URL:http://www.evropska-unija.si/Evropska_unija/vodič]:

- države članice so se upirale zadanemu cilju, ki bi morali biti po Enotni evropski listini izpolnjeni do leta 1992;
- vedno večji pritisk globalizma na nacionalna gospodarstva v ES zahteva nove institucionalne reforme;
- v srednji in vzhodni Evropi je prišlo do pomembnih političnih sprememb.

EU ni samostojen pravni subjekt, ampak zgolj "cilj", h kateremu težijo države članice (posledično Maastrichtska in Amsterdamska pogodba) in temelji na treh stebrih, (Grilc, Ilešič, 2004, str.43):

- prvi stebel tvorijo tri skupnosti - ESPJ, EGS in ESJE - vendar je jedro prvega stebra zagotovo Evropska skupnost, ki si je v Maastrichtu zadala za nalogo, da bo notranji trg nadgradila z denarno unijo;
- drugi stebel sloni na skupni zunanji in varnostni politiki;
- tretji stebel oblikujejo skupno pravosodje in notranje zadeve.

Pogodbo iz Maastrichta dopolni **Amsterdamska pogodba** - Pogodba o Evropski uniji II, ki jo sprejmejo prav tako na Nizozemskem, in sicer v Amsterdamu. Podpisana je bila 17. junija 1997, v veljavo pa je stopila maja 1999. V primerjavi z Maastrichtsko pogodbo je Amsterdamska neprimerno bolj konsolidirana, poudarja spoštovanje človekovih pravic in demokratična načela v državah članicah. Temelji na štirih temeljnih kamnih, [URL:http://www.evropska-unija.si/Evropska_unija/vodič]:

- zaposlovanje, socialna listina in državljanke pravice postanejo prednostna naloga evropskih integracijskih procesov,
- odprava še zadnjih ovir pri prostem gibanju ljudi - države članice EU bodo povečale varnost in okrepile sodelovanje znotraj Schengenskega sporazuma v naslednjih petih letih,
- aktivna vloga pri urejanju svetovnih problemov - odločitve o sodelovanju v skupni zunanji in varnostni politiki so v rokah držav članic in ne institucij Skupnosti,
- spodbujanje nadaljnega širjenja EU in zagotovitev boljše učinkovitosti institucij in organov Skupnosti.

Ker Amsterdamska pogodba ni zadovoljivo rešila zadnje točke, ki govori o širjenju EU, je bila leta 2001 po dolgih pogajanjih podpisana Pogodba v Nici, ki je stopila v veljavo 1. februarja 2003. Pogodba uvaja institucionalne spremembe, ki bodo

omogočile delovanje institucij v razširjeni Evropski uniji. Pogodba posega na področje števila poslanskih mest (poveča na 732) Evropskega parlamenta in spremenjenega števila komisarjev (eden komisar za vsako državo, večje pristojnosti predsedniku komisije, uvedba rotacijskega sistema razdelitve mest) v Evropski komisiji. Pristopna pogodba, podpisana 16. aprila 2003 v Atenah, je stopila v veljavo prvega maja 2004 in je enotna za vseh deset držav pristopnic. Priložen ji je Akt o pristopu, v katerem so za vsako novo državo članico posebej opredeljeni rezultati pogajanj, ter Sklepna listina.

Leta 1952, ko je v veljavo stopila pogodba o ESPJ, je Skupnost štela le šest držav članic: Nizozemsko, Luksemburg, Italijo, Nemčijo, Francijo in Belgijo. Do leta 1995 se je Skupnost razširila še štirikrat in je tako štela 15 članic. Leta 1972 so vstopile Velika Britanija, Irska in Danska, leta 1981 Grčija, 1986 Portugalska in Španija, 1995 Avstrija, Švedska in Finska. Združevanje pa še ni končano, saj se je EU prvega maja leta 2004, pridružilo še deset novih držav: Češka, Estonija, Ciper, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija. Z zadnjim krogom širitve sedanja EU šteje 25 držav članic.

4.2. EVROPSKE INSTITUCIJE IN ORGANI

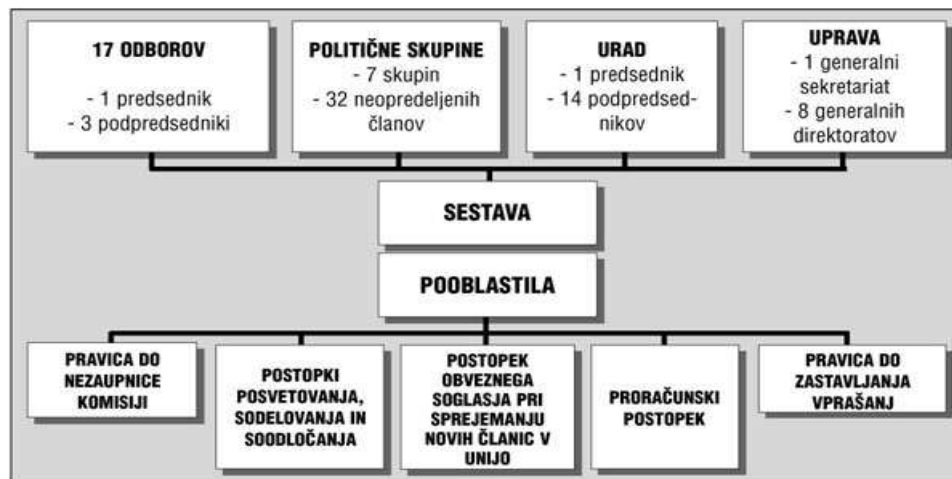
Bistveno za razumevanje delovanja institucij (organov) EU je svojevrstna delitev nalog na področju zakonodajnih in izvršilnih funkcij, saj le te niso strogo ločene, tako kot je to pravilo v sistemu nacionalne države. Zakonodajna in izvršilna funkcija sta namreč razdeljeni med Svetom EU in Evropsko komisijo. Parlament, ki praviloma opravlja zakonodajno funkcijo v nacionalnih sistemih, pa v EU nastopa bolj v vlogi posvetovalnega in nadzornega organa, izjema je seveda postopek soodločanja, kjer ima tudi on zakonodajno vlogo vendar na natančno določenih področjih. Pogodba ES je predvidevala pet glavnih institucij, (Grilc, Ilešič, 2004, str.154):

- 1) Evropski parlament,
- 2) Svet EU,
- 3) Evropsko komisijo,
- 4) Evropsko sodišče in
- 5) Računsko sodišče EU.

1) **Evropski parlament** - European Parliament sestavljajo predstavniki ljudstev držav članic izvoljeni na neposrednih volitvah, za pet letni mandat, po različnih volilnih postopkih, odvisno od notranjepolitične ureditve države članice. Poslanci ne nastopajo kot nacionalna delegacija neke države, ampak kot frakcije, po strankarski pripadnosti. Mandat poslanca v državnem parlamentu je združljiv z mandatom v Evropskem parlamentu, vendar obstajajo tudi omejitve tako, da v Evropski parlament ne morejo biti izvoljeni ministri držav članic, 25 evropskih komisarjev, člani Evropskega sodišča v Luksemburgu in uradniki evropskih institucij.

Parlament je sestavljen¹¹ (gl. sliko 1) iz 8 - mih političnih skupin, 17 – ih parlamentarnih odborov (ti pripravljajo razprave v parlamentu), 1 urada (zadolženega za organizacijo dela v parlamentu, proračun) in 1 uprave. Sedež se nahaja v Strasbourgu, kjer potekajo plenarna zasedanja, v Bruslju zasedajo odbori in frakcije, v Luksemburgu pa generalni sekretariat.

Slika 1: Sestava in pooblastila Evropskega parlamenta

Vir: Gueguen et.al.: Poslovni vodnik po evropskih institucijah, 2003

Evropski parlament je evropska institucija, ki v zadnjem času doživlja najbolj strm vzpon. V nekaj letih se je iz posvetovalnega organa razvil v telo, ki vidno (po Enotni evropski listini) sooblikuje politiko in tudi soodloča (po Maastrichtski pogodbi) pri čemer izbira med sledečimi postopki, (Grilc, Ilešič, 2004, str.179 do 185):

- posvetovanja, se nanašajo na predloge zakonov Komisije, o katerih EP¹² glasuje že po prvem branju, pri čemer je predlog lahko sprejet, zavrnjen ali dopolnjen.
- sodelovanja Sveta in Parlamenta povečuje pomen EP saj ga povezuje s procesom odločanja vendar pa mu ne dodeli popolne zakonodajne oblasti. Postopek sodelovanja se nanaša na odločitve, ki zahtevajo kvalificirano večino in temeljijo na načelu dveh branj.
- soodločanja Sveta in Parlamenta, pri čemer ima zadnjo besedo EP.
- obveznega soglasja.

Za izglasovanje določenega predloga v EP praviloma zadostuje navadna večina oddanih glasov. EP prek instituta ustnih in pisnih poslanskih vprašanj (z razpravo ali brez nje), zastavljenih Svetu in Komisiji opravlja tudi nadzorno funkcijo dela drugih institucij. Evropski parlament sme sam potrditi neobvezne izdatke v evropskem proračunu, ki ga pripravi Evropska komisija. Z večino svojih poslancev in dvema tretjinama oddanih glasov lahko tudi izglasuje nezaupnico Komisiji ter tako prisili komisarje h kolektivnemu odstopu. Igra tudi pomembno vlogo pri preverjanju starih in pri pripravi novih političnih rešitev v Uniji.

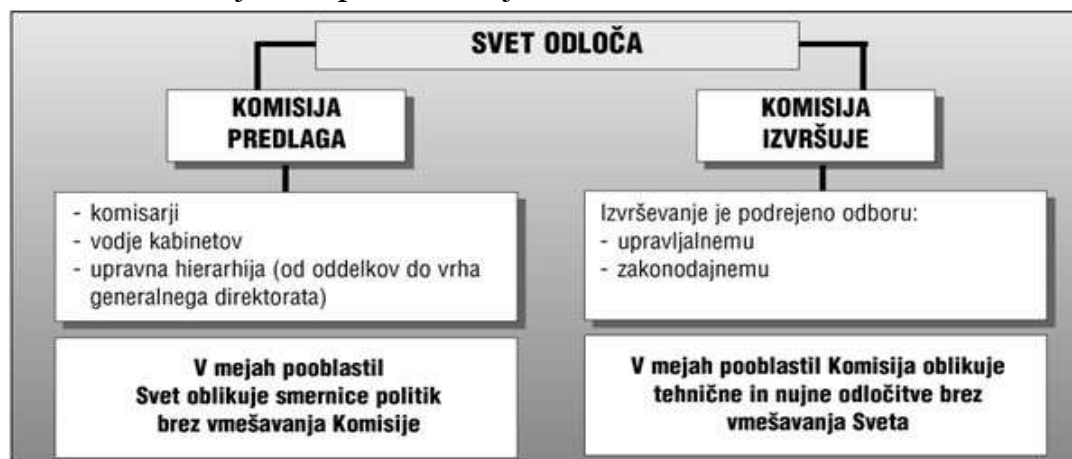
¹¹ Sestava Evropskega parlamenta je opisana glede na stanje 1. aprila 2003, to je pred vstopom 10 – ih novih članic v EU, [VIR:http://europa.eu.int/institutions/parliament/index_de.htm].

¹² EP – Evropski parlament

2) **Svet Evropske unije** - Council of the European Union ali Svet ministrov je politična organizacija Unije, ki sprejema (soglasno, z navadno oziroma kvalificirano večino) končne odločitve o predlogih Evropske komisije, kateri je Svet dodelil izvršna pooblastila. Sestavlja ga po en predstavnik posamezne države članice na ministrski ravni. Praviloma se tri mesece na leto sestajajo v Luksemburgu, ostali del leta pa v Bruslju, kjer ima sedež Sekretariat Sveta EU. Predsedovanje Svetu EU izmenoma prevzemajo države članice za obdobje šestih mesecev. Svetu pomaga Generalni sekretariat, za katerega je odgovoren generalni sekretar, ki je hkrati visoki predstavnik za skupno zunanjo in varnostno politiko. Poleg njega pa Svetu pomagata še Coreper, ki ga sestavljajo stalni predstavniki vsake države članice EU in pripravlja odločitve Sveta (oblikuje in nadzira delovne skupine Sveta), ter posebni odbori.

Zakonodaja EU zahteva, da je vsak pravni dokument Sveta ministrov (uredba, direktiva, odločba) sprejet na predlog Komisije. Svet ministrov in Evropski parlament funkcijo predlaganja Komisije spodbujata tako, da naročita izvedbo študij, ki se jima zdijo potrebne, naloga Komisije pa je, da jima preloži vse predloge, ki se ji zdijo primerne. Delovanje Sveta in Komisije lahko ponazorimo v sliki 2:

Slika 2: Delovanje Evropske komisije in Sveta ministrov

Vir: Gueguen et.al.: Poslovni vodnik po evropskih institucijah, 2003

Od Sveta Evropske unije oziroma Sveta ministrov moramo ločiti Evropski svet, ki ga sestavljajo voditelji držav ali vlad in njihovi zunanji ministri, skupaj s predsednikom in podpredsednikom Evropske komisije ter predsednikom Evropskega parlamenta. Načeluje mu vodja države ali vlade tiste članice, ki predseduje Svetu ministrov, predsedovanje pa kroži na 6 mesecev, sestaja se vsaj dvakrat letno. Je institucija, ki daje pobudo za najvišje politične cilje Unije, katerega je institucionalizirala Enotna evropska listina. Kljub zavidanja vredni politični sestavi Evropskega sveta, njegove odločitve niso pravno obvezujoče, ampak služijo zgolj kot smernice institucijam in organom Evropske unije. Njegove naloge razdelimo na, (Gueguen, 2003, str.56):

- Spodbujevanje integracije Evrope na najvišji ravni kot je bila ustanovitev gospodarske in denarne unije.

- Reševanje ovire in blokade (predvsem v Svetu in medinstitucionalnih razmerjih).
- Izoblikovanje splošne smernice za gospodarsko in politično sodelovanje v Evropi (širitev EU).

3) **Evropska Komisija** – European Commission je opredeljena kot evropska izvršna oblast, ki predlaga, izvršuje in upravlja, ter je varuh pogodb. Kot skupna institucija EU nastopi šele leta 1967 kot posledica Združitvene pogodbe, v kateri so se države članice takratne ES dogovorile, da bodo združile v enotni organ Visoko oblast ESPJ ter Komisiji EGS in ESJE. Komisija je ključna institucija političnega in celostnega delovanja Unije, kot tudi njenega upravnega in tehničnega vodenja, kar je razvidno v sliki 3:

Slika 3 : Organizacija¹³ Evropske komisije

Vir: Gueguen et.al.: Poslovni vodnik po evropskih institucijah, 2003

Glavnino dela, kot tudi odločitve, ki jih sprejemajo komisarji pripravlja in izvršuje 24 (pogojno lahko rečemo tudi 26) generalnih direktorats (DG-Directorates General), ki jih vodijo komisarji. Vseh 24 generalnih direktorats pa ima skupne službe, ki so organizirane horizontalno. Komisijo, ki pomeni ključno odločevalsko telo sestavlja 20 komisarjev (1 predsednik, 2 podpredsednika in 17 članov). Sedež Evropske komisije je v Bruslju.

Komisijo se od leta 1995 naprej voli za dobo petih let kar sovpada s petletnim mandatom poslancev Evropskega parlamenta. Države članice skupaj imenujejo predsednika Komisije. Njegova prva naloga je sestaviti kolegij kandidatov za komisarje. Izbrani kolegij komisarjev in program se predstavi Evropskemu parlamentu, ki po javni razpravi glasuje o potrditvi (komisarji so izprašani pred pristojnimi parlamentarnimi organi). Posamezne odločitve pripravlja komisar, ki

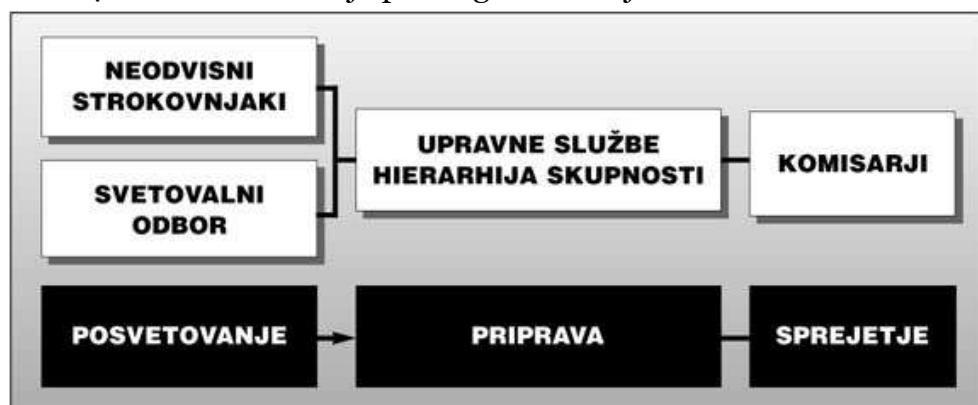
¹³ Organizacija komisije je opisana glede na stanje 1. aprila 2003, to je leto pred vključitvijo desetih novih članic v EU. 22. novembra 2004 je bila izvoljena nova komisija pod vodstvom Jose Manuela Barros-a, kjer ima vsaka država članica svojega komisarja, to pomeni, da je komiserjev sedaj 25, [VIR:http://europa.eu.int/institutions/comm/index_de.htm].

odgovarja za področje odločitve, s pomočjo pristojnega oddelka generalnega direktorata, vendar Komisija sprejme odločitev skupaj (zato ima vsak član tako imenovno splošno pristojnost), če jo izglasuje večina komisarjev. Zaradi množičnosti in zahtevnosti zadev s katerimi se Komisija ukvarja, se od vsakega komisarja pričakuje, da je strokovnjak vsaj na enem področju, (Gueguen, 2003, str.32). Evropski uradniki in generalni direktorji so, tako kot komisarji, povsem zavezani k nevtralnosti in ne smejo nikoli dajati prednosti zasebnim interesom ali interesom lastne države pred interesi drugih članic Unije. Funkcije, ki jih izvaja Evropska komisija so sledeče, [URL:<http://www.gzs.si/Nivo3.asp?IDpm=6666>]:

Funkcija nadzora, Komisija je varuh ustanovitvenih oz. ustanovnih pogojev, kar pomeni, da zagotavlja pravilno uveljavljanje evropskih predpisov ter tako zagotovi vsem evropskim državljanom in sodelujočim na skupnem gospodarskem tržišču korist od tega združevanja, (Ferfila et.al., 2002, str.464).

Funkcija predlaganja, prikazana v sliki 4, v praksi poteka tako, da predloge Komisije oblikujejo posamezni oddelki pod strokovnim vodstvom vrha generalnega direktorata. Ta te predloge preda komisarjem, da jih pregledajo in revidirajo. V tej fazi pridejo do izraza gospodarska združenja in lobisti, ki morajo svoja stališča in potrebe izraziti na začetku, ko se predlogi komisije šele oblikujejo. Višje ko zakonodajni predlog napreduje po hierarhični lestvici odločanja, težje je interesnim skupinam uveljaviti svoje želje. Pri pripravi čim boljšega zakonodajnega predloga, se pogosto prosi za pomoč uveljavljene, neodvisne zunanje strokovnjake. Posveti potekajo tudi v svetovalnih odborih, ki združujejo predstavnike evropskih socialnih in strokovnih krogov, (Gueguen, 2003, str.38).

Slika 4: Potek oblikovanja predlogov komisije

Vir: Gueguen et.al.: Poslovni vodnik po evropskih institucijah, 2003

Izvršilna funkcija - Komisija izvršuje odločitve Sveta ministrov, kar pomeni, da je Komisija odgovorna za implementacijo in upravljanje izvajanja javnih politik. Na določenih področjih (npr. prosta konkurenca, kmetijstvo in trgovinska politika) pa ima popolno avtonomijo pri sprejemanju odločitev, (Ferfila et.al., 2002, str.465).

Funkcija zastopanja, pomeni, da Komisija vodi trgovinska pogajanja, to so pogajanja s Svetovno trgovinsko organizacijo, pogajanja o pridruženem članstvu ter pristopna pogajanja.

Funkcija upravljanja, postavi Komisijo v vlogo zakladnika EU. Komisija zbira in upravlja z lastnimi sredstvi, ki jih je uvedel Svet ministrov leta 1970 in so nadomestilo prispevkov držav članic. Upravlja pa še s sredstvi Skupnosti to je s proračunom Skupnosti, posebnimi skladi, npr. Evropski socialni sklad, Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad, Evropski sklad za regionalni razvoj, finančni instrumenti za usmerjanje ribištva, Kohezijski sklad itd. ter zaščitnimi določbami. Zaščitne določbe so začasni ukrepi (izjeme pogodbe), ki so jih države članice sprejele sporazumno s Komisijo, da bi reševale resnejše težave predvsem na kapitalskem trgu.

4) **Evropsko sodišče** - Court of Justice je najvišja sodna oblast Unije, ki razlaga in uveljavlja zakonodajo Skupnosti. Zagotavlja spoštovanje evropskih predpisov in skrbi za enotno razlago evropskega pravnega reda, kot tudi spoštovanje splošnih načel evropske zakonodaje in temeljnih pravic posameznika. Sedež sodišča je v Luksemburgu. Evropsko sodišče sestavlja petindvajset sodnikov (iz vsake države članice eden), katerim pomaga devet generalnih pravobranilcev, [URL:<http://curia.eu.int/de/instit/presentationfr/index>]. Mandat traja šest let, z možnostjo podaljšanja. Sodniki so imenovani s privoljenjem vlad držav članic, neodvisnost pa jim določa statut Sodišča. Sodnikov ni moč razrešiti in v času mandata uživajo imuniteto. Sodniške razprave so tajne, dokončna odločitev pa je skupna. Sodbe se izglasujejo z večinskim glasovanjem, če so glasovi izenačeni, se ne upošteva glas sodnika, ki je najnižje na hierarhični lestvici.

Sodniki med seboj izberejo predsednika, ki opravlja predsedniško funkcijo 3 leta¹⁴, pri čemer ima predsednik pomembno vlogo saj razdeli zadeve med senate, za vsak sodni primer imenuje sodnika poročevalca in izbere datume zaslišanj in posvetovanj ter rešuje prošnje za izdajo začasnih ukrepov.

Generalni pravobranilci zagovarjajo sodne zadeve pred sodiščem, pri čemer morajo biti nepristranski, neodvisni poleg tega pa morajo zagotoviti sodišču pomoč, potrebno za opravljanje njegove naloge. Sodišče prav tako vsako leto določi glavnega generalnega pravobranilca, ki ima nalogo, da razdeli vložene primere med kolege takoj, ko predsednik sodišča imenuje sodnika poročevalca. Vsi sodniki in generalni pravobranilci imajo pravico, da si sami izberejo 2 strokovna sodelavca, ki v njihovem imenu raziskujeta in pripravljata sodne spise. Sodniki in generalni pravobranilci skupaj imenujejo sodnega tajnika sodišča, ki prejema sodne zadeve, razporeja postopkovne dokumente, zapisuje dolžino trajanja zaslišanj in usmerja delovanje upravne službe.

¹⁴ [VIR:http://europa.eu.int/institutions/court/index_de.htm]

Sodbe sodišča se ne morejo prenesti na višjo sodno avtoriteto. Nacionalna sodišča se posvetujejo s sodiščem o pravni razlagi zakonov Skupnosti ter veljavnosti odločb Sveta ministrov in Evropske komisije (predhodne sodbe). Postopki na Evropskem sodišču se razlikujejo glede na to, ali vsebujejo neposredne tožbe ali zahteve po predhodni sodbi. Obstaja 8 kategorij sodnih postopkov, (Gueguen, 2003, str. 98): postopek opustitve obveznosti, postopek za ugotovitev ničnosti, postopek glede opustitve ravnanja, postopek ugotavljanja odgovornosti, delovnopравни spori, moč izdajanja mnenja, postopki arbitraže, kjer sodišče igra vlogo rabsodnika, reševanje predhodnih vprašanj - predhodna sodba.

24. oktobra 1988, se zaradi potrebe po razbremenitvi sodišča preprostejših primerov ustanovi Sodišče prve stopnje. Sestavlja ga 25 sodnikov, organizirano pa je tako, da zajema 5 zbornic s 3 - 5 sodniki, pri čemer se za pomembne primere sestanejo na plenarnem zasedanju vsi sodniki (25 sodnikov). Vsakemu sodniku pomaga strokovni sodelavec, generalnih pravobranilcev ni, zato pa obstaja predsednik. Področja na katerih deluje se nanašajo na politiko konkurence, delovnopravne spore, primere, povezane s pogodbo o Evropski skupnosti za premog in jeklo, nekatere odškodninske spore in vse tožbe podjetij in posameznikov ni pa pristojno za spore, ki zadevajo države članice, in zahteve po predhodni sodbi, (Gueguen, 2003, str.103/104).

5) **Računsko sodišče EU** - Court of Auditors je bilo ustanovljeno leta 1975. Razlog za tako pozno ustanovitev Računskega sodišča (glede na Rimsko pogodbo) je v tem, da je Skupnost lastne finančne vire dobila šele z letom 1971, poleg tega pa so med finančne vire Skupnosti, leta 1977, uvrstili po zbiranju najbolj zapleteni finančni vir - DDV. Sedež računkega sodišča je v Luksemburgu, (Grilc, Ilešič, 2004, str.194).

Računsko sodišče kot neodvisna institucija skrbi za zunanji nadzor evropske javne porabe (proračunska poraba) ter oblikuje mnenja o finančnih in proračunskih načrtih EU. Člani Računskega sodišča so izbrani med osebami, ki v svojih državah pripadajo ali so pripadali zunanjim revizijskim organom. Vsaka država predlaga enega revizorja. Računsko sodišče je kolektiven organ, katerega 25 članov je specializiranih po področjih, z mandatom 6 let. Ti člani izvolijo predsednika za 3¹⁵ leta, z možnostjo obnove mandata. Svet ministrov imenuje sodnike po posvetovanju z Evropskim parlamentom, pri čemer sta zahtevani sposobnosti strokovnost in neodvisnost.

Poslanstvo računkega sodišča je v funkciji nadzora (revizija vseh prihodkov in odhodkov proračuna Unije in vseh teles, ki so financirana s sredstvi tega proračuna, pri čemer se preverjajo utemeljenost in zakonitost porabe slednjih), posvetovanja (izdajanje mnenj o vsakem finančnem in proračunskem osnutku Unije) in sestavi poročila o zaključku izvajanja proračuna (s tem se dovoli Komisiji, da konča delo za preteklo leto; opažanja in priporočila Računskega sodišča pa omogočata Parlamentu in Svetu, da oblikujeta stališče o odpustnici šele, ko poznata vsa dejstva).

¹⁵ [VIR:http://europa.eu.int/institutions/court-auditors/index_de.htm]

Z Računskim sodiščem se lahko posvetuje vsakdo, ki ga zanimajo predpisi, ki bi imeli pomembne finančne posledice za Unijo. Na ta način sodišče izvaja preventivni nadzor. Računsko sodišče izdaja tudi posebna poročila, ki so objavljena v Uradnem listu Evropskih skupnosti.

V okviru Evropske unije pa delujejo še naslednji organi, (Grilc, Ilešič, 2004, str.195 do 204): Evropska centralna banka, Ekonomski in socialni odbor (ECOSOC), Odbor stalnih predstavnikov držav članic (COREPER), Odbor regij, Evropska investicijska banka (EIB), različne Agencije, Europol. Organi EU delujejo na ozko opredeljenih področjih in opravljajo zgolj svetovalno funkcijo.

4.3. PRAVNI VIRI V EVROPSKI UNIJI

Viri evropskega prava so pomembni za razumevanje predpisov EU. Evropsko pravo ima za države članice EU načelno prednost pred nacionalnim pravom. Zato se večina zakonodajnih organov držav članic (parlamentov) trudi prilagoditi svoje nacionalne pravne sisteme evropskemu pravu, posebno to velja za države pristopnice.

Pravne vire evropskega prava v razdelimo na, (Grilc, Ilešič, 2004, str.81):

1. **Primarne pravne vire** - med katere uvrščamo vse tri ustanovne pogodbe EU (Pogodba o evropski skupnosti za premog in jeklo, Pogodba o evropski gospodarski skupnosti, Pogodba o evropski skupnosti za atomsko energijo), kot tudi vse dodatke, protokole, dopolnitve in spremembe teh pogodb (Maastrichtska, Amsterdamska pogodba, Pogodba sklenjena v Nici...). Med primarno pravo prištevamo tudi pogodbe, ki so jih skupnosti same ali pa skupno z državami članicami sklenile s tretjimi državami, (Grilc, Ilešič, 2004, str.84).
2. **Sekundarne pravne vire**, katere predstavljajo vsi pravni akti, ki izvirajo iz primarnega evropskega prava. Ti pravni akti so, [URL:<http://evropa.gov.si/evro-slovarcek/pravni-viri/#02>]:
 - a. **Uredbe**, so temeljni pravni vir. Imajo položaj posebnega zakona, ki ga ni sprejel nacionalni parlament, ampak EU. V skladu z načelom delitve pooblastil so narava in učinki uredb enaki, ne glede na to ali jih sprejme Svet ali Komisija. Uredba določa cilj, ki ga je treba doseči, ter sredstva, ki jih je za dosego tega cilja potrebno uporabiti. Vsaka uredba mora imeti datum začetka veljavnosti, prav tako pa mora biti objavljena v Uradnem listu evropskih skupnosti (OJ), sicer ni veljavna. Nepopolna ali selektivna uporaba uredbe ni dovoljena, saj je uredba obvezna v celoti. Praviloma se nanaša na širše evropske zadeve in ne na konkretne posameznike ali vsebine - je splošno veljavna, neosebna.
 - b. **Direktive** (Smernice) - država članica mora predvsem izpolniti cilje direktive, medtem ko sta oblika in metoda uresničevanja prepuščeni njeni presoji (v tem

se razlikuje od uredbe). Direktive so zelo natančne, izvršujejo se v vseh državah članicah (razen izjemoma) in državam članicam praviloma ne puščajo veliko možnosti. Poleg tega je Komisija še okrepila nadzor, da bi države res izpolnile cilje v zastavljenem času. Tako kot uredbe morajo biti tudi direktive objavljene v Uradnem listu, vendar to ni pogoj za njihovo veljavnost. Pomembnost direktiv je bistvena, saj so osnovno orodje pri vzpostavljanju enotnega trga.

- c. **Odločbe** (Sveta ali Komisije) so v celoti obvezujoči pravni dokumenti, za tiste subjekte, na katere so naslovljeni. To pomeni, da je odločba omejena, saj je naslovljena na točno določenega naslovnika, posameznika, entiteto ali državo članico, za razliko od uredb in direktiv. Odločba je mehanizem za administrativno izvrševanje zakonodaje Skupnosti. Objava v Uradnem listu je obvezna, vendar veljavnost dokumenta ni odvisna od nje.
- d. **Priporočila in mnenja** izražajo le različna stališča in niso pravni viri v strogem pomenu besede, temveč mehanizmi, uporabni za usmerjanje »vedenja« in zakonodaje v državah. Niso obvezujoča, vendar so naslovljena na članice in gospodarske osebe. Uporablja se jih za predvidevanje ali napovedovanje prihodnjih teženj. Tako kot uredbe so tudi priporočila in mnenja Komisije enakovredna priporočilom in mnenju Sveta.

4.4. DAVEK V EVROPSKI UNIJI

Članstvo v EU naj bi zagotovilo uresničevanje osnovnih svoboščin demokratičnega in tržnega družbenega sistema. Ena izmed ovir pri zagotavljanju osnovnih svoboščin, ki se nanašajo na prost pretok blaga, storitev, kapitala in delovne sile, so razlike v davčnih sistemih posameznih držav. Za odpravo te ovire je potrebna uskladitev oziroma harmonizacija davčnega sistema znotraj držav članic EU. V davčnem pravu EU pomeni primarni pravni red Pogodba iz Rima o ustanovitvi evropske skupnosti in Pogodba iz Maastrichta, pogodba o EU. Pogodbi sta podlaga za najširšo poenotenje oziroma harmonizacijo davčnih pravil, medtem ko konkretno poenotenje sprejetih pravil poteka po sekundarnem pravnem redu z uredbami in direktivami, (Javornik, 2003, str.52).

EU je od svojega začetka v 60-ih letih pa do sedaj uspelo poenotiti oziroma harmonizirati le posredne davke, medtem ko so dosežki harmonizacije na področju neposrednih davkov še skromni.

4.4.1. HARMONIZACIJA POSREDNIH DAVKOV – DAVEK NA DODANO VREDNOST

Harmonizacijo posrednih davkov na ravni ES je predvidel že Rimski sporazum, saj so se člani 95. do 99. navezovali na obdavčitev. Določali so, da nobena država članica ne sme zaračunavati na izdelke iz drugih držav večjih davkov, kot se le - ti zaračunavajo na domače izdelke. Zneski davka vrnjeni pri izvozu pa ne smejo biti večji od dejansko plačanega. S tem je bil postavljen temelj, ki naj bi zagotavljal sprejetje predpisov, ki bi usklajevali zakone, kateri se nanašajo na prometni davek, trošarine in druge oblike posrednih davkov v takšnem obsegu, da bi slednji zagotavljali oziroma vzpostavili delovanje notranjega trga Skupnosti. Leta 1962, so države članice na priporočilo Neumarkove komisije, sprejele dogovor o tem, da se kot prvo poenoti predpise, ki se nanašajo na obdavčenje prometa blaga tako, da se nadomesti vse kumulativne davke z nekumulativnimi, v nadaljnjem procesu pa uvede davek na dodano vrednost (DDV). Prva smernica, ki je DDV določila kot splošno obliko davka na potrošnjo, je bila sprejeta leta 1967, (Williams, 1998, str.81).

Leta 1967 je v evropskih državah prevladoval bruto vsefazni prometni davek, za katerega je značilno, da se že obdavčena osnova v prejšnjih fazah ponovno obdavči vključno z davkom, ki je bil plačan v prejšnjih fazah. Manj kot polovica držav je promet obdavčevala z enofaznim prometnim davkom, med katerim je bil najbolj razširjen prometni davek v trgovini na veliko. Pred letom 1967 sta samo dve državi uvedli davek na dodano vrednost, in sicer Francija na državni ravni leta 1954 ter Finska leta 1964. V začetku sedemdesetih let so vse države (z izjemo Grčije in Portugalske) uvedle davek na dodano vrednost. Novi davek naj bi spodbujal delovanje in oblikovanje notranjega trga EU, ne vplival na konkurenco ter omogočal prost pretok izdelkov in storitev med članicami. Z zaključkom procesa uvajanja davka na dodano vrednost je bila sprejeta Šesta smernica o davku na dodano vrednost, št. 77/388EEC, ki je postavila temeljna načela in opredelitve poenotenega davka v EU, sočasno pa državam članicam pustila številne možnosti glede izbire posameznih rešitev, (Šircelj, 1996, str.45).

Šesta smernica, sprejeta leta 1977, je postavila osnovne elemente, ki so potrebni za nemoteno praktično uporabo DDV-ja, (Žvan, 2004, str.38). To konkretno pomeni opredelitev obdavčljivega prometa, zavezancev za DDV, kraja obdavčitve, določitev kategorij blaga in storitev, za katere je dovoljena uporaba znižane stopnje, določitev kategorij za oprostitev DDV, določitev posebnih postopkov obdavčevanja za kmete in male podjetnike, kdaj je zavezanec za DDV upravičen do znižanega davka itn., [URL: <http://www.gov.si:80/zmar/projekti/sgrs/diskusij/stanovni.html>].

Naslednji mejnik harmonizacije posrednih davkov je bila Bela knjiga, ki je vsebovala ukrepe za vzpostavitev enotnega trga oz. ukinitvev fizičnih, tehničnih in fiskalnih ovir. Bela knjiga je predvidela dve stopnji DDV - ja, standardno med 14 in 20 odstotki ter

znižano med 4 in 9 odstotki, za akcize pa so bile podane priporočene vrednosti, ki naj bi bile enake neponderiranemu povprečju akciz posameznih članic. Zaradi ukinitve mej med državami je Bela knjiga predvidela nov način obračunavanja DDV-ja, tako imenovani sistem klirinške hiše. Vsi ti predlogi (poenotenje davčnih stopenj, sistem klirinške hiše) so bili kasneje zavrjeni, zato je začasno obveljal stari sistem obračuna DDV, ki temelji na načelu države uvoznice blaga, katerega slabe lastnosti so predvsem možnost davčne evazije in zapletenost sistema, (Žvan, 2004, str.37/38). Prav tako so bile določene le minimalne vrednosti obeh stopenj. Vse države članice morajo tako uporabljati splošno davčno stopnjo, ki znaša najmanj 15 odstotkov (glej tabelo 1). Poleg splošne davčne stopnje lahko države članice uporabljajo eno ali dve znižani davčni stopnji, ki znašata najmanj 5 odstotkov, (Ilešič et.al., 2003, str.19).

Tabela 1: Prikaz stopenj davka na dodano vrednost (DDV) v državah članicah EU

Zap.št.	Države članice EU	Splošna stopnja DDV v EU v %	Znižana stopnja DDV v EU v %
1.	Avstrija	20,0	10,0
2.	Belgija	21,0	6,0
3.	Ciper	15,0	5,0
4.	Češka	19,0	5,0
5.	Danska	25,0	-
6.	Estonija	18,0	5,0
7.	Finska	22,0	8,0; 17,0
8.	Francija	19,6	5,5
9.	Grčija	18,0	8,0
10.	Irska	21,0	13,5
11.	Italija	20,0	10,0
12.	Latvija	18,0	5,0
13.	Litva	18,0	5,0; 9,0
14.	Luksemburg	15,0	6,0
15.	Madžarska	25,0	5,0; 15,0
16.	Malta	18,0	5,0
17.	Nemčija	16,0	7,0
18.	Nizozemska	19,0	6,0
19.	Poljska	22,0	7,0
20.	Portugalska	19,0	5,0; 12,0
21.	Slovaška	19,0	-
22.	Slovenija	20,0	8,5
23.	Španija	16,0	7,0
24.	Švedska	25,0	6,0; 12,0
25.	Velika Britanija	17,5	5,0

Vir: VAT rates applied in the Member States of the European Community, [URL:<http://www.expatax.nl/vatrates.htm>]

V EU imajo države članice različne stopnje davka na dodano vrednost, ki se gibajo med 15 - in 21 odstotno stopnjo davka na dodano vrednost, težnja EU pa je, da bi se stopnje DDV-ja, kot tudi predmet in obseg oprostitev harmonizirali, vendar pa zaradi različne gospodarske razvitosti posameznih članic to še ni mogoče, (Williams, 1998, str.87/88).

4.4.2. HARMONIZACIJA NEPOSREDNIH DAVKOV – DAVEK OD DOHODKA PRAVNIH OSEB

Področje harmonizacije neposrednih davkov je v državah članicah še vedno neurejeno, saj se niso uspele sporazumeti niti o določitvi tipa davka, davčnih osnov ali davčnih stopenj. Razlog leži v izkoriščanju neupravičenih konkurenčnih prednosti, kot tudi načinu glasovanja, saj je za sprejem smernic, ki se tikajo davka, zahtevano soglasje vseh članic, prehod na drug način glasovanja - kvalificirano večino pa zaenkrat ni uspel, (Stanovnik, 2002, str.149/150).

Pri davku na dohodek pravnih oseb naletimo v državah članicah EU na različne ureditve, zato prihaja do različnih ovir v obliki državnih davčnih zakonodaj, ki nalagajo dodatne davčne obremenitve (dvojno obdavčitev, obdavčitev "tujih rezerv" pri združevalnih postopkih itd.) pri povezovanju podjetij iz različnih držav članic EU na podlagi udeležbe pri dobičku ali z združitvijo kapitalskih družb.

Za odpravo teh problemskih stanj je Komisija leta 1969 pripravila Direktivi o skupnem davčnem sistemu za matične in filialne družbe (družbe matere in hčere) različnih držav članic ter za fuzije družb iz različnih držav, leta 1975 pa še direktivo o uskladitvi obdavčitve dobička, po kateri naj bi vsaka članica obdavčevala tako razdeljeni kot zadržani dobiček svojih pravnih oseb z eno samo stopnjo (med 45 in 55 odstotki), pri obdavčitvi delničarjev pa bi jim članice morale priznati olajšavo v obliki znižanja osebne dohodnine in sicer v obsegu enakega odstotka davka, ki ga je od dobička plačala pravna oseba (tako imenovani sistem "delnega vštovanja"). Vendar pa so bile vse tri predlagane direktive zavrjene.

Direktiva 77/799/EEC iz leta 1977, skrajšano imenovana Direktiva o upravni pomoči, ki pomeni tehnični vidik urejanja neposrednih davkov, je bila sprejeta prva, zagotovila pa naj bi upravno - tehnično spremljanje obdavčenja in medsebojno pomoč med davčnimi organi različnih članic, (Javornik, 2003, str.52). Leta 1990 sta bili sprejeti še dve direktivi in sporazum, ki od prvotno načrtanih direktiv niso tako ambiciozni in pomenijo postopno zblíževanje obdavčitve davka od dohodka pravnih oseb.

Smernica o obdavčitvi pri združitvah družb (*Merger Directive*) obravnava primere, ko pripojena ali drugače preoblikovana družba nadaljuje s poslovanjem v eni od članic kot "stalna poslovna enota" (Permanent Establishment) družbe iz druge članice, prav tako zajema tudi skupna vlaganja, povezana s takimi statusnimi spremembami. Pri tem navadno nastajajo pomembni kapitalni dobički (Capital Gains), katerih obdavčitev pa direktiva odlaga, dokler s pripojitvijo pridobljena aktiva (tudi v obliki delnic pripojene enote) ni prodana. Zato pravijo, da ima direktiva omejen namen, (Ilešič, 2003, str.59). Predvidene pa so tudi pomembne omejitve

(Anti - Abuse Provisions), ki naj bi preprečile davčne špekulacije (kot npr. navidezno pripajanje zaradi preselitve centrale take družbe v članico z nižjimi davki in podobno). Direktiva ureja štiri tipe posegov in sicer, (Ilešič, 2003, str.59):

- zakonite fuzije (Legal Merger - kjer ena družba na drugo prenese vso aktivo in obveznosti);
- zakonite razdružitve (Legal Division - kjer obstoječa družba prenese svoje premoženje in obveznosti na vsaj dve ali več novo ustanovljenih ali obstoječih družb, ki postanejo njene pravne naslednice);
- prenos aktive (Transfer Of Assets - kjer obstoječa družba prenese na novo ustanovljeno ali obstoječo družbo del svoje proizvodnje ali podružnico) in
- menjavo deležev (Exchange Of Shares - kjer obstoječa družba drži v drugi družbi večino glasovalnih deležev - prevzem).

Sporazum o odpravi dvojne obdavčitve, povezane s prilagajanjem prenašanja dobičkov med povezanimi podjetji predvideva sodelovanje in arbitražni postopek, kadar se članice ne morejo medsebojno sporazumeti o pravični odpravi dvojne obdavčitve, ki nastane zaradi prilagojenega prenašanja dobička med družbami, ki so v različnih članicah (npr. davčni organi posamezne članice so s preiskavo potrdili domnevno prilagoditev dobička s prenosom prek transfernih cen, v korist podjetja v drugi članici ter določili ustrezne davčne napovedi; v državi družbe - prejemnice pa davčni organi teh popravkov ne priznajo, ne znižajo ugotovljenega dobička in tako povzročijo dvojno obdavčitev istega dobička), (Javornik, 2003, str.53).

Druga smernica 90/435 EEC, ki se imenuje Smernica o dividendah odvisnih družb obvladujočim družbam (*Parent Subsidiary Directive*) ureja skupni davčni sistem za matične in odvisne družbe iz različnih držav članic. Direktiva ureja obdavčitev dividend, ki jih izplačujejo družbe hčere, ki delujejo v eni od članic, družbam materam v drugi članici. Če je matična družba, ki prejme dividendo, lastnica vsaj 25 odstotkov delniškega kapitala hčerke, takšne dividende niso obdavčene niti z izplačilnim davkom (davek po odbitku) v državi, kjer je izplačnica, načeloma pa tudi ne z davkom od dobička v državi, kjer je prejemnica (pri tem sme izjemoma država prejemnica dividende obdavčiti z davkom od dobička za največ pet odstotkov), (Javornik, 2003, str.53). V bistvu gre torej za podobno ureditev, ki jo pozna večina držav v interni zakonodaji, kot tako imenovani holdinski privilegij (Schachtelprivileg) tekočih davčnih stroškov takšne oblike povezanosti dveh podjetij, (Ilešič et.al., 2003, str.58).

Leta 1997 je članicam EU uspelo sprejeti Kodeks obnašanja pri obdavčevanju podjetij, katerega namen je zmanjševanje neupravičenih davčnih spodbud in olajšav, ki privabljajo mobilni kapital. Kodeks definira kaj je škodljiva oz. neupravičena spodbuda. V njem je predvidena petletna prepoved novih spodbud in postopno zmanjševanje le – teh, (Bond et.al., 2000, str.55).

V EU prevladujejo različne stopnje davka od dobička, prikazane v tabeli 2 vendar je potrebno dodati, da so navedene splošne stopnje davka, kar pomeni, da so v posameznih državah nekatere vrste dohodka ali posamezne vrste korporacij obdavčene s stopnjami, ki so drugačne od naštetih v nadaljevanju.

Tabela 2: Prikaz stopenj davka na dobiček pravnih oseb v državah članicah EU

Zap.št.	Države članice EU	Stopnja davka na dobiček pravnih oseb v %
1.	Avstrija	34%
2.	Belgija	33,99%
3.	Ciper	10,0% ter še dodatnih 5% če je dohodek večji od milijona ciprških funtov
4.	Češka	28%
5.	Danska	30%
6.	Estonija	26%
7.	Finska	29%
8.	Francija	34,33%
9.	Grčija	35% za delniške družbe, ki kotirajo na borzi, družbe z omejeno odgovornostjo in družbe z neomejeno odgovornostjo in 25% za partnerstvo.
10.	Irska	12,5%
11.	Italija	37,25%
12.	Latvija	15%
13.	Litva	15%
14.	Luksemburg	30,38%
15.	Madžarska	16%
16.	Malta	35%
17.	Nemčija	38,29%
18.	Nizozemska	34,5%; če je dobiček pod 22.689€ se uporabi znižana stopnja 29%
19.	Poljska	19%
20.	Portugalska	27,5%
21.	Slovaška	19%
22.	Slovenija	25%
23.	Španija	35%
24.	Švedska	28%
25.	Velika Britanija	30%

Vir: KPMG Corporate Tax Rates Survey January 2004, [URL:http://www.us.kpmg.com/micoste/global_tax/crt_survey]

4.5. DAVČNA UREDITEV ŠVICE

Davčni sistem Švice odseva njeno federalno strukturo, zgrajeno iz 26¹⁶ kantonov in 3.000 občin. V letih 1798 do 1803 Švica vpelje enotni davčni sistem, ki je obstajal samo na papirju in nikoli ni v celoti zaživel. Z ustanovitvijo zvezne republike Švice, leta 1848, je davčni sistem doživel ponovno prenovo. Tako so v 19. - tem stoletju direktni (neposredni) davki postali glavni vir financiranja kantonov, indirektni

¹⁶ Švico sestavljajo sledeči kantoni: AG - Aargau; AI - Appenzell-Innerrhoden; AR - Appenzell-Ausserrhoden; BE- Bern; BL - Basel-Land; BS - Basel-Stadt; FR - Freiburg; GE - Genf; GL - Glarus; GR - Graubunden; JU - Jura; LU - Luzern; NE - Neuenburg; NW - Nidwalden; OW - Obwalden; SG - Sankt Gallen; SH - Schaffhausen; SO - Solothurn; SZ - Schwyz; TG - Thurgau; TI - Tessin; UR - Uri; VD - Waadt; VS - Wallis; ZG - Zug; ZH - Zuerich;

(posredni) davki pa zvezne ravni. Ta zgradba davčnega sistema se je spremenila šele leta 1915, ko se je pokazalo, da so direktni, kot tudi indirektni davki premalo elastični in ne zadoščajo več dvigajočim se finančnim potrebam kantonov ter zvezne ravni. Zato se po I. svetovni vojni in njenih finančnih posledicah, ponovno pojavi potreba po spremembi davčnega sistema. Kantoni, kot tudi zvezna raven so opustili obstoječo politično osnovo, po kateri zvezni ravni pripadajo indirektni, kantonom pa direktni davki. Visoki stroški obrambe so državo prisilile v to, da je zvezna raven začela pobirati tudi indirektne davke, kateri se pobirajo vse do danes, (Das schweizerische Steuersystem, 2002, str.6).

Prva posebnost švicarskega davčnega sistema izvira iz federalne urejenosti Švice na zvezno, kantonalno in občinsko raven, ki ima za posledico plačevanje davkov na treh ravneh. Švica pozna zvezne davke, ki veljajo na celotnem območju Švice, poleg njih pa še kantonske in občinske davke. Naloga davčnega sistema je, da zagotovi takšno davčno politiko, da se zvezna, kantonalna in občinska oblast medsebojno ne ovirajo ter ne obremenjujejo davčnih zavezancev več kot je to nujno potrebno. Zato je v tretjem odstavku zveznega zakona zapisano, da imajo kantoni pravico vpeljati vsak davek, razen tistega/tistih, ki jih zvezna raven zahteva izključno zase, (Das schweizerische Steuersystem, 2002, str.11). Občine pri določanju davčne politike niso samostojne saj morajo davčno politiko uskladiti s kantonalno. To pomeni, da kanton delegira, prenese del svoje davčne politike na občine.

Druga posebnost švicarskega davčnega sistema je v njegovi decentralizaciji, ki prinaša določene prednosti. Neodvisnost kantonov pri določanju svoje davčne politike je ena izmed prednosti. Kanton sam določi, vrste pobranega davka in njihove davčne stopnje. To pomeni, da so vrste davkov in davčne stopnje od kantona do kantona različne, prav tako pa so različne tudi stopnje davkov in davki med posameznimi občinami znotraj kantona. Kantonom je v interesu, da pritegnejo čim več kapitala, zato davčne obremenitve zmanjšujejo, to pa ugodno vpliva na davčne zavezance, (Das schweizerische Steuersystem, 2002, str.9). Da ne bi prihajalo do prevelikih razlik med kantoni pozna Švica medkantonalno finančno izravnavo. Cilj te je finančna podpora manj "premožnim" kantonom oz. občinam s strani zvezne ravni. Razvita pa je tudi medobčinska finančna izravnava, ki je od kantona do kantona različna. Gre za izravnavanje finančne moči občin tako znotraj kantona, kot tudi med kantoni, (Das schweizerische Steuersystem, 2002, str.26).

Tretja posebnost švicarskega davčnega sistema se kaže v aktivni vlogi prebivalcev pri oblikovanju davčne politike. V zveznem zakonu je namreč določeno, da država lahko naloži prebivalcem samo tiste dolžnosti (sem sodijo tudi davki), ki so predvideni v ustavi in v zakonih; spremembe teh pa morajo biti potrjene od prebivalcev na referendumu. Veliko kantonov pozna zavezujoč referendum, v drugih kantonih pa je ta posvetovalne narave, (Das schweizerische Steuersystem, 2002, str.15).

Glavni vir financiranja zvezne ravni so predvsem indirektni (posredni) davki (DDV in trošarine predstavljajo dve tretjini, direktni zvezni davek pa eno tretjino vseh davčnih prejemkov). Direktni davki pa so osnova financiranja kantonov in občin. Dohodnina, davek na premoženje ter davek na dobiček in kapital pravnih oseb, predstavljajo skoraj 95 odstotkov vseh prejemkov kantonov, indirektni davki pa le 6,3 odstotkov, pri občinah pa niti 0,5 odstotka ne, (Das schweizerische Steuersystem, 2002, str.18).

Zvezni oblasti pripada:

- Dohodnina
- Davek na dobiček
- Davek na obresti in dividende
- Davek na igre na srečo
- Nadomestilo za vojaško obveznost
- Koleki

- Davek na dodano vrednost
- Davek na tobak
- Davek na pivo
- Davek na žgane pijače
- Davek na avtomobile
- Davek na mineralna olja
- Carine

Vir: Das schweizerische Steuersystem, 2002, str.19

Davki, ki pripadajo 26. - im kantonom so:

- Dohodnina in davek na premoženje
- Davek na gospodinjstvo
- Davek na dobiček in kapital
- Davek na dedovanje in darila
- Davek na prodajo zemljišč
- Davek od dobitkov na loteriji
- Davek na zemljišče
- Davek na promet nepremičnin

- Davek na motorna vozila
- Davek na pse
- Davek za organizacijo prireditve
- Davek na pridobitev listin
- Davek na reklamne panoje
- Loterijski davek – na organizacijo iger na srečo
- Takse na pridobivanje vode
- Ostalo

Vir: Das schweizerische Steuersystem, 2002, str.50

Okoli 3000 občin se financira s sledečimi davki:

- Dohodnina in davek na premoženje
- Davek na gospodinjstvo
- Davek na dobiček in kapital
- Davek na dedovanje in darila
- Davek na prodajo zemljišč
- Davek od dobitkov na loteriji
- Davek na zemljišče
- Davek na promet nepremičnin
- Davek na obrt

- Davek na pse
- Davek na prireditve
- Ostalo

Vir: Das schweizerische Steuersystem, 2002, str.50

Januarja 1998 je bila zaradi izboljšanja konkurenčnosti gospodarstva ter privlačnosti Švice za tuje investitorje (holding podjetja) izvedena obsežna reforma podjetniških dajatev. Tako je bil z reformo uveden proporcionalni davek od dobička pravnih oseb, na zvezni ravni pa so odpravili obdavčitev kapitala, zmanjšali dajatve na izdajo vrednotnic in na novo opredelili pojem domicilna družba. Pred letom 1998 Švica namreč ni poznala proporcionalnega davka od dobička pravnih oseb, ampak je bila osnova za obdavčitev donos ugotovljen v davčnem izkazu. Davčna stopnja je bila tristopenjska, pri čemer je najmanjša davčna obremenitev znašala 3,63 odstotka skupnega dobička, največja pa 9,8 odstotka. Enotna davčna stopnja ima za davčne zavezance še en ugoden učinek, saj gre za nevtralni davek, ki v enaki meri obremenjuje vse pravne osebe. Davčna obremenitev ni odvisna od velikosti kapitala in rezerv. To je ugodno predvsem za delovno intenzivna podjetja, saj je zanje značilno, da potrebujejo za poslovanje manj kapitala kot kapitalsko intenzivna podjetja. Z davčno reformo pa je bil odpravljen tudi davek na kapital. To je prineslo prednosti holdingom, (Čokelec, 2001, str.9).

Reforma je prinesla tudi spremembe pri obdavčitvi izdaje delnic. Ob ustanovitvi oziroma dokapitalizaciji so družbe dolžne plačati le 1 odstotek davka od novo izdanih delnic in ne 2 odstotka, kot je pred reformo znašala davčna obveznost, če presega vrednost osnovnega kapitala 250.000 švicarskih frankov. Meja 250.000 švicarskih frankov je absolutna, (Čokelec, 2001, str.9/10).

Na področju domicilnega podjetja je reforma tudi prinesla spremembe, saj so domicilna podjetja davčno privilegirana, tako na zvezni ravni kot tudi na ravni kantonov. Podjetje s statusom domicilnega podjetja je lahko pred reformo izrabilo davčne ugodnosti le v primeru, če je izpolnjevalo določene pogoje. Najpomembnejši pogoj je bil ta, da podjetje ni smelo opravljati dejavnosti in prodajati proizvodov ali storitev na območju Švice. Od reforme dalje pa lahko koristijo davčne ugodnosti domicilnih podjetij na zvezni ravni vsa podjetja, katerih poslovanje je večinoma usmerjeno na tuje trge, na območju Švice pa opravljajo le pomožne dejavnosti. Če ima kapitalska družba v lasti več kot 20 odstotkov osnovnega kapitala druge družbe oziroma tržna vrednost njenega deleža presega 2 milijona švicarskih frankov, govorimo o udeležbi, ki je davčno privilegirana. Tako se pri prejemniku dividend iz udeležbe odmerjeni znesek davka zmanjša za sorazmerni del, ki je enak kapitalskemu deležu, (Čokelec, 2001, str.15).

Davek od dobička pravnih oseb (za kapitalske družbe in zadrage) na zvezni ravni je sorazmeren in znaša 8,5 odstotkov. Davčni zavezanci so pravne osebe, ki ustvarjajo dobiček doma (v Švici) ali tujini. Švicarski davčni sistem razlikuje dve vrsti pravnih oseb, (Das schweizerische Steuersystem, 2002, str.34):

- kapitalske družbe (delniške družbe, komanditne delniške družbe in družbe z omejeno odgovornostjo) in zadrage ter

- druge pravne osebe (društva, skladi, cerkvena telesa in ustanove ip.), ki so proporcionalno obdavčene z 4,25 odstotkov.

Vsi kantoni in občine razen občin kantona BS kapitalskim podjetjem in zadrugam zaračunavajo davek na čisti dobiček ter davek na vplačan in osnoven kapital ter rezerve. Davek iz čistega dobička je lahko določen sorazmerno (v promilih), progresivno, po dvo - ali tro stopničasti stopnji (mešani sistem) ali glede na donosnost - odnosom med dobičkom in kapitalom kateremu prištejemo rezerve. Ponavadi je določen, progresivna stopnja pa se giba znotraj določene minimalne in maksimalne stopnje. Potrebno pa je poudariti, da davčni sistem pozna kar nekaj davčnih olajšav, posebno za holding podjetja (Holding Privileg), kot tudi pri novo ustanovljenih podjetjih, katerim ni potrebno plačati oziroma se plača znižan davek maksimalno 10 let od ustanovitve, če se dokaže, da prispeva k gospodarskemu razvoju kantona. Poleg teh podjetij pa kantoni priznavajo davčne olajšave tudi podjetjem za upravljanje in udeleženi podjetjem, (Das schweizerische Steuersystem, 2002, str.54).

Pravna oseba je zavezana plačati davke tam kjer ima svoj sedež, upravo oziroma kjer na osnovi določenega dejanskega stanja izvaja gospodarsko aktivnost. Švica pozna osem vrst podjetniških oblik, (Luther et.al., 1992, str.185): enostavna družba, kolektivna družba, komanditna družba, delniška družba, komanditno - delniška družba, družba z omejeno odgovornostjo, Genossenschaft (zadruga) in društvo. Teh osem podjetniških oblik lahko zvrstimo v tri skupine, (Luther et.al., 1992, str.187): v trgovske, osebne in kapitalske družbe. Za trgovske družbe je značilno, da zasledujejo doseganje dobička, ki se razdeli med družbenike. Sem sodijo: kolektivna družba (Kollektivgesellschaft), komanditna družba, delniška družba, komanditna - delniška družba, in družba z omejeno odgovornostjo. Kot osebne družbe lahko opredelimo enostavno družbo (Einfache Gesellschaft) kolektivno družbo in komanditno družbo. Značilnost njih je, da družba ni pravna ampak fizična oseba, lastniki oziroma družbeniki takih družb, pa za obveznosti družbe odgovarjajo z vsem svojim premoženjem. V ospredje stopi osebno udejstvovanje družbenika (lastnika) pri vodenju oziroma zastopanju družbe navzven, kot tudi njegova plačilna in kreditna sposobnost. Za kapitalske družbe, katere predstavnik je delniška družba, pa je značilno, da lastnik za obveznosti družbe jamči samo z zneskom svojega vložka. Udejstvovanje lastnika v podjetju je okrnjeno samo na zagotovitev njegovega vložka, z družbo pa upravljajo organi družbe, ki so imenovani s strani lastnikov, (Luther et.al., 1992, str. 187).

Davek na dodano vrednost je stopil v veljavo 1. januarja 1995. Njegova uvedba je bila posledica uvedbe le - tega v državah EU -ja. Zavezanec je vsak, ki opravlja pridobitno dejavnost in katerega letni promet ustvarjen doma presega 75.000 frankov. Prav tako je zavezanec tudi kupec storitve/storitev, katere/katerih vrednost presega 10.000 frankov v enem letu, prodajalec le – te pa je podjetje s sedežem v tujini. Zavezanec je

tudi vsak uvoznik, ki plača carino pri uvozu blaga. Davčna stopnja znaša 7,6 odstotkov, znižana stopnja pa 2,4 odstotka. Švica pozna tudi posebno stopnjo za hotelirje oziroma za obdavčitev storitev nočitev in znaša 3,6 odstotkov, (BV člen 130).

5. PRIMERJAVA VPLIVA DAVKOV NA POSLOVANJE PODJETIJ EVROPSKE UNIJE S POSLOVANJEM PODJETIJ V OFFSHORE CENTRIH

5.1. DAVČNA OBREMENITEV PODJETIJ V EVROPSKI UNIJI

Davčna harmonizacija je pomemben korak na poti k zagotavljanju svobodnega trgovanja na trgu EU. Kljub nasprotovanju je EU uspelo poenotiti carinske tarife na uvoz blaga iz tretjih držav in določiti razpon davčne stopnje davka na dodano vrednost. V juliju 1999 je bila ukinjena brezcarinska prodaja (Duty Free Shopping) znotraj EU. Finančni ministri EU so tudi ustanovili delovno skupino za boj proti škodljivi davčni praksi, vendar nekatere države članice (npr. Luksemburg, Velika Britanija), kljub vsemu zagotavljajo davčne spodbude tujim podružnicam, ki neposredno ne tekmujejo z domačimi podjetji. Kamen spodbude so danes predvsem predlogi o razširitvi davčne harmonizacije na področja davkov na investicije in kapitalske dobičke. Predlog za njihovo harmonizacijo sta podala finančna ministra Francije in Nemčije konec leta 1998. Ministra sta menila, da nekatere države članice (predvsem Irska in Velika Britanija), na trgu EU tekmujejo nepošteno saj imajo davke na investicije in kapitalske dobičke nizke. Velika Britanija je na pobudo o poenotenju teh davkov vložila veto. S tem je povzročila razpravo o volilnem sistemu, kjer bi za sprejetje odločitve kot je ta, zadostovala že navadna večina. Najbolj sporni predlogi o harmonizaciji stopenj osebnih davkov znotraj EU, pa do sedaj še niso bili predmet razprave ne Evropske komisije kakor tudi ne vlad članic EU, [URL:http://www.debate.org/details_print.asp?topicID=22]

Razprave o nadaljnji harmonizaciji so se umirile z vključitvijo desetih novih držav v EU. Veselje nad razširitvijo EU se je umaknilo pomislekom, ki so jih imele nekatere stare¹⁷ države članice. Slednje so se bale, da jim bodo nove¹⁸ države članice, zaradi nizkih davkov odvzemale delovna mesta in investiranje v gospodarstvo. Nemški kancler Gerhard Schröder je tako še mesec dni pred razširitvijo EU v letu 2004 izražal pomisleke o tem, da bo Nemčija kot največja neto plačnica EU, sedaj financirala nepošteno davčno tekmovanje in delovala proti sebi in svojemu gospodarstvu, [URL:http://www.debate.org/details_print.asp?topicID=22].

Ali so omenjeni pomisleki upravičeni? Davčna stopnja davka na dobiček podjetij se v Franciji, Italiji in Nemčiji giblje med 35 do 38 odstotkov, na Madžarskem, Poljskem

¹⁷ To je EU – 15 oziroma države, ki so sestavljale Evropsko Unijo pred sprejetjem desetih novih članic prvega maja 2004. To so: Belgija, Danska, Nemčija, Grčija, Španija, Francija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Avstrija, Portugalska, Finska, Švedska in Velika Britanija.

¹⁸ Nove države članice so tiste, ki so v Evropsko unijo vstopile prvega maja 2004. To so Litva, Latvija, Estonija, Poljska, Sloveška, Češka, Madžarska, Slovenija, Ciper in Malta.

in Slovaškem med 16 do 19 odstotkov, v Latviji in Litvi je stopnja 15 odstotna, v Estoniji pa davka na dobiček ni, če se celotni dobiček ponovno investira. Iz povedanega lahko zaključimo, da so davčne stopnje starih držav res višje od novih, vendar pa le malo povedo o dejanski davčni obremenitvi. Poleg davčne stopnje je pomembna tudi davčna osnova. Večina držav članic namreč dovoljuje različne davčne oprostitve (npr. za raziskovanje in razvoj, za investiranje v manj razvita območja itn.). Posledično je dejanska davčna obremenitev, to je efektivna davčna stopnja občutno nižja od zgoraj omenjenih. Ocenjuje se, da je znaša efektivna davčna stopnja v Nemčiji polovico od navedene. Nekatera največja nemška podjetja pa imajo toliko davčnih olajšav, da je njihova efektivna davčna stopnja blizu nič. Zaključimo lahko, da ni pomembno poenotiti samo davčne stopnje ampak tudi davčne osnove. Polovica držav članic je julija 2004 podprla Komisijo EU, ki si prizadeva poenotiti tudi davčno osnovo, vendar pa dejanskega napredka na tem področju še ni, (Barysch, 2004, str.3-4).

Vlade, ne samo v bivših vzhodno evropskih državah, uporabljajo svoj davčni sistem, da z njim privabljajo tuje investitorje. Velika podjetja so v preteklosti velikokrat izigravala eno državo članico EU, proti drugi z namenom, pridobitve najugodnejšega davčnega obravnavanja, (Barysch, 2004, str.3). Od leta 1990 so nove države članice privabile več kot 140 mrd evrov tujih direktnih investicij. Večina teh investicij ni posledica bega iz starih držav članic EU ampak so posledica dodatnega investiranja v nove članice. Veliko zahodno evropskih avtomobilskih koncernov npr. Volkswagen, Renault je svoje proizvodne obrate postavilo na Slovaškem, Poljskem in na Češkem. Razlog ne leži samo v ugodnem davčnem sistemu, temveč tudi v hitri stopnji rasti teh držav, prijaznega podjetniškega okolja in usposobljene ter predvsem cenene delovne sile. Iz tega lahko povzamemo, da je davčni sistem z nizkimi davki le eden od dejavnikov privabljanja tujih investitorjev. Prav tako ne drži trditve, da EU financira nizke davke vzhodno evropskih držav članic iz svojega proračuna. Proračunski denar EU je namenjen le regionalnemu razvoju in pomoči kmetijstvu, kar pomeni, da je v funkciji nadomestitve nacionalnih proračunskih izdatkov. EU je v letih od 2004 do 2006 razširitvi namenila okoli 40 mrd. evrov. Nove države članice so prav tako morale prispevati v proračun EU, tako bo dejanski prispevek EU k razširitvi le 25 mrd. evrov, (Barysch, 2004, str.3-4)

EU nima pravice zahtevati od držav članic kako naj slednje oblikujejo svoj davčni sistem, sme pa postavljati takšna davčna pravila, ki pozitivno vplivajo na delovanje enotnega trga, tako kot je to storila z davkom na dodano vrednost. EU bi morala omejiti vmešavanje držav, ki nudijo državne pomoči in subvencije določenim podjetjem, s katerimi si ta ustvarjajo prednosti pred ostalimi in s tem zavirajo konkurenco. Komisija je ustanovila ekspertno skupino, ki je leta 1999 sestavila seznam več kot šestdeset ilegalnih oz. škodljivih davčnih spodbud v EU – 15, (Barysch, 2004, str.4). Te pa so države članice postopoma opustile in sprejele takšna določila, ki preprečujejo dodajanje novih. Pred vstopom novih članic v EU so stare

članice od njih zahtevale izbris vseh škodljivih davčnih spodbud predvsem tistih, ki so se nanašale na tuje investitorje. Nove članice so na ta pritisk odgovorile z znižanjem davčnih stopenj tako za tuje, kot tudi domače investitorje. Znižanja davčnih stopenj niso diskriminatorna, zato EU ne sme in ne more postopati proti njim.

Torej zakaj se nekatere stare članice EU toliko ukvarjajo z razpravo o davkih v vzhodno evropskih državah? Mogoče zato, da bi odvrnile pozornost od nujne potrebe po prevetritvi svojih lastnih davčnih sistemov. Nemška davčna reforma je v nasprotju s Slovaško, ki uvaja enotno 19 odstotno stopnjo na vse oblike dohodkov, plaha. Prav tako bi razprava o davkih vplivala na sprejem proračuna EU. Nemčija in Francija bi z obtožbami o nepošteni oz. diskriminatorni davčni konkurenci omejile transferje vzhodno evropskim državam. Drugi razlog z obremenjenostjo Nemčije in Francije z vzhodno evropskimi davki je ta, da želita biti in ostati motor evropske integracije. Britanska vlada se namreč strinja z novimi članicami, da morajo v novi ustavi vse članice imeti pravico do veta, medtem ko Berlin in Pariz zagovarjata stališče, ki bi manjši skupini držav članic EU dovoljeval izpeljati takšno politiko, ki bi jo same začrtale, ne glede na to ali se ostale članice z njo strinjajo ali ne, (Barysch, 2004, str.3-4).

Davčni sistemi držav članic v razširjeni EU opozarjajo na nekatera bistvena razhajanja. Zaradi kompleksnosti davčnih sistemov je primerjanje med njimi zelo okrnjeno. Z poenoteno metodologijo je EU uspelo združiti v en okvir heterogenost davčnih sistemov različnih držav članic, ter s tem zagotoviti spremljanje razvoja davčnih sistemov, njihovega agregatnega davčnega bremena tako po državah članicah, kakor tudi na ravni EU, (Structures of the Taxation Systems in the EU, 2004, str. 3).

Primerjava agregatnih podatkov v času je možna le tedaj, če so podatki med seboj primerljivi. Za doseg tega cilja je EU skupaj z Eurostatom razvila sistem ESA 95 (European System of Account), ki je poenotil definicije in računovodska pravila potrebna pri sestavljanju plačilne bilance v EU in njenih državah članicah. Plačilna bilanca nam nudi časovno vrsto pri opazovanju sprememb davčnega bremena in nepretrgan okvir za spremljanje ujemanja davčnih prihodkov z davčnimi prilivi in ostalimi ekonomskimi agregati, (Structures of the Taxation Systems in the EU, 2004, str.8).

Kazalec celotnega davčnega bremena (Tax to GPD ratio) predstavlja seštevek vseh davčnih prihodkov in obveznih socialnih prispevkov, katerega primerjamo z bruto domačim produktom države. Dobljeni rezultat pove, kolikšen je odstotek davkov in obveznih socialnih prispevkov v bruto domačem proizvodu, (Structures of the Taxation Systems in the EU, 2004, str.8). V širšem okviru odseva prednostno nacionalno listo financiranja javnih dobrin. Razdelitev davkov na davke potrošnje, dela in kapitala nam pokaže povezavo med fiskalno uspešnostjo, rastjo ter parametri

za distribucijo prihodka od obdavčitve, (Structures of the Taxation Systems in the EU, 2004, str.31).

Tabela 3: Kazalec davčnega bremena v državah članicah EU – 25 v letih 1995 do 2002 in njegovo povprečje

Država	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	Povprečje 1995-2002
BE	45,1	45,3	45,7	46,4	46,0	46,0	46,2	46,6	45,9
CZ	39,9	38,7	37,9	36,5	37,3	34,4	34,3	35,4	36,8
DK	49,3	49,9	49,8	50,1	51,5	49,6	49,9	48,9	49,9
DE	40,8	41,6	41,6	41,6	42,3	42,5	40,8	40,2	41,4
EE	-	-	-	-	-	-	-	35,2	35,2
EL	32,6	33,0	34,2	36,3	37,3	38,8	37,0	36,2	35,7
ES	33,4	33,8	34,2	34,5	35,1	35,6	35,5	36,2	34,8
FR	44,0	45,0	45,2	45,1	45,7	45,2	45,0	44,2	44,9
IE	33,4	33,5	32,8	32,1	32,1	32,1	30,5	28,6	31,9
IT	41,2	42,8	44,7	43,2	43,3	42,7	42,5	41,7	42,8
CY	-	-	-	29,2	29,5	31,4	32,7	32,5	31,1
LV	37,2	34,3	35,6	37,3	35,6	33,1	31,8	31,3	34,5
LT	28,6	28,1	29,8	32,2	32,4	30,4	29,1	28,8	29,9
LU	42,3	42,4	41,5	40,2	40,4	40,7	40,7	41,9	41,3
HU	-	-	-	-	-	-	39,4	38,8	39,1
MT	27,7	26,2	27,9	26,2	27,4	29,1	30,4	31,3	28,3
NL	40,6	40,8	40,7	40,3	41,7	41,5	40,0	39,5	40,6
AT	42,3	43,7	44,5	44,3	44,3	43,5	45,3	44,4	44,1
PL	34,3	38,7	37,9	37,0	37,0	36,2	41,2	39,1	37,7
PT	33,6	34,4	34,7	34,9	36,0	36,4	35,6	36,3	35,2
SI	41,3	40,0	38,9	39,6	40,0	39,4	39,4	39,8	39,8
SK	41,5	40,3	38,0	38,3	35,9	34,3	32,9	33,0	36,8
FI	46,0	47,3	46,5	46,4	46,8	48,0	46,0	45,9	46,6
SE	49,5	51,9	52,5	53,1	53,8	53,9	52,2	50,6	52,2
UK	35,4	35,0	35,6	36,6	36,9	37,5	37,3	35,8	36,3
EU25	40,5	41,3	41,5	41,4	41,8	41,7	41,1	40,4	41,2
EU15	40,6	41,4	41,6	41,6	42,0	42,0	41,2	40,5	41,4
NMS10	36,5	38,3	37,5	36,6	36,6	35,4	38,3	37,3	37,1
EU25 (aritmetično povprečje)	39,1	39,4	39,6	39,2	39,5	39,2	39,0	38,5	39,2
EU15 (aritmetično povprečje)	40,6	41,4	41,6	41,7	42,2	42,3	41,6	41,1	41,6
NMS10 (aritmetično povprečje)	35,8	35,2	35,1	34,6	34,4	33,5	34,6	34,5	34,7

Vir: Structures of the Taxation Systems in the EU, 2004, Annex A, Table Total_G

Iz zgornje table so vidne velike razlike v davčni obremenitvi med posameznimi državami članicami EU – 25¹⁹. Švedska je leta 2002 imela najvišji kazalec davčne

¹⁹ EU 25: Belgija (BE), Češka (CZ), Danska (DK), Nemčija (DE), Estonija (EE), Grčija (EL), Španija (ES), Francija (FR), Irska (IE), Italija (IT), Ciper (CY), Latvija (LV), Litva (LT), Luksemburg (LU), Madžarska (HU),

obremenitve (50,6%), sledijo ji Danska (48,9%), Belgija (46,6%) in Finska (45,9%). Najnižji kazalec pa so v letu 2002 imele: Irska (28,6%), Litva (28,8%), Latvija, Malta (vsaka po 31,3%) ter Ciper (32,5%). Davčna obremenitev se je leta 2002 v primerjavi z letom poprej znižala v šestnajstih od skupno štiriindvajset držav članic, v osmih pa se je povečala. Davčna obremenitev se je med drugim znižala na Poljskem (iz 41,2% na 39,1%), Irskem (iz 30,5% na 28,6%), Švedskem (iz 52,2% na 50,6%), v Veliki Britaniji (iz 37,3% na 35,8%). V Luksemburgu (iz 40,7% na 41,9%) in na Češkem (iz 34,3% na 35,4%) pa se je davčna obremenitev najbolj povečala.

Občutne razlike v davčni obremenitvi so vidne tudi med članicami EU – 15. Med prvo Švedsko in zadnjo Irsko je razlika 22 odstotnih točk, (Structures of the Taxation Systems in the EU, 2004, str. 9). Med novimi članicami je skupina treh, katerih raven davčne obremenitve je blizu ravni povprečja EU –15. Te države so Slovenija, Poljska in Madžarska, medtem ko ima preostala skupina novih držav članic, davčno obremenitev občutno nižjo, nekatere tudi za več kot 12 odstotnih točk. Med državami EU-15 ima edino-le Irska, nižji kazalec od povprečja druge skupine novih članic EU-25, (Structures of the Taxation Systems in the EU, 2004, str.8). Nove države članice EU imajo na splošno nižji kazalec davkov v celotnem BDP-ju, kot stare članice (EU-15). Če vzamemo aritmetično povprečje, je celotno davčno breme, v letu 2002, novih članic za 6,6 odstotnih točk nižje od povprečne ravni EU–15. Če primerjamo aritmetično povprečje kazalnika davčne obremenitve desetih novih članic (NMS10), z primerljivim kazalnikom EU–15 ugotovimo, da je bil kazalnik med leti 1995 do 2002 nižji za skoraj 7 odstotnih točk. V povprečju je bil najvišji v Sloveniji (39,8%), najnižji pa na Malti (28,3%).

Celotna davčna obremenitev je v EU–25, leta 2002, znašala 40,4 odstotka BDP. Kazalec se je v letu 1999 (41,8%), v primerjavi z letom 1995 (40,5%) povečal za 1,3 odstotne točke. V obdobju med letom 1999 in 2002 pa se je postopno zniževal. Znižanje je posledica reform davčnih sistemov v veliki večini držav članic EU. Reforme so obsegale znižanje davčnih stopenj davkov od osebnih prejemkov (dohodnine) in socialnih prispevkov. Koeficient se je leta 2002 v primerjavi z letom 2001 v EU–25 znižal za 0,7 odstotne točke.

Tabela 4: Deleži direktnih in indirektnih davkov ter socialnih prispevkov v celotnih davčnih prihodkih v odstotku, v letih 1995 in 2002, v posameznih državah članicah EU –25

Države EU - 25	Direktni davki	Indirektni davki	Socialni prispevki	Direktni davki	Indirektni davki	Socialni prispevki
	1995			2002		
BE	37,9	29,5	32,7	38,8	29,7	31,4
CZ	25,1	34,7	40,2	26,2	31,3	42,4
DK	62,1	34,8	3,1	60,5	36,1	3,4
DE	27,5	30,1	42,4	27,1	30,5	42,3
EE	-	-	-	24,4	40,1	35,5
EL	23,8	44,1	32,1	26,9	40,5	32,5
ES	31,3	32,6	36	31,3	33,6	35,2
FR	20,6	36,8	42,6	27,6	35,2	37,2
IE	41,1	43,9	15	40,8	43,7	15,5
IT	37,4	30,9	31,6	34,5	35,9	29,5
CY	-	-	-	35,8	42,7	21,5
LV	23,2	40,7	36,1	29,9	37,7	32,4
LT	30,7	43	26,4	26,2	43,5	30,2
LU	41,6	31,9	26,5	39,3	33,4	27,3
HU	-	-	-	26,9	39,2	33,9
MT	31,4	46	22,6	36,1	42,5	21,4
NL	31,2	29,3	39,5	31,3	33,5	35,2
AT	28,4	35,9	35,6	31,6	35,2	33,2
PL	33,2	37,5	29,4	18,7	40,4	40,9
PT	26,6	43,5	29,9	26,9	42,1	30,9
SI	17,5	39,5	43	20,2	41,9	37,9
SK	27,9	37,7	34,5	22,6	36,4	41,0
FI	38,2	31	30,8	42,9	30,6	26,5
SE	40,8	32,8	26,4	36,8	34,3	28,9
UK	42,6	39,9	17,5	44,2	38,9	16,9
NO	37,9	38,8	23,2	46,4	31,2	22,4
EU25	31,5	33,6	34,9	33,1	34,8	32,1
EU15	31,5	33,5	34,9	33,5	34,6	31,9
NMS10	29,1	37,2	33,7	22,5	38,7	38,8

Vir: Structures of the Taxation Systems in the EU, 2004, Annex A, Table A..1._G, Table A..3._G, Table A..2._G

Ko primerjamo strukturo davčnih prihodkov (direktne in indirektno davke ter socialne prispevke) opazimo, da imajo nove države članice drugačno strukturo davčnih prihodkov kot stare. Nove članice imajo nižji delež direktnih davkov. V letu 2002 je bila (aritmetična) razlika med novimi in starimi članicami 10 odstotnih točk. Z izjemo Malte so vse nove članice imele delež direktnih davkov pod povprečjem EU–15, ki je znašal 33,5%. Najnižji delež direktnih davkov leta 2002 so imele Poljska 18,7%, Slovenija 20,2% in Slovaška 22,6%, medtem ko je bil ta delež najvišji na Danskem (60,5%), v Veliki Britaniji (44,2%) in Finskem (42,9%). Razlog za tako velike razlike v deležih direktnih davkov med novimi in starimi članicami je v različno visokih davčnih stopnjah davkov: nove članice imajo na splošno nižje davčne stopnje

osebni davki (dohodnine) in davka na dobiček podjetij (torej direktni davki) kot stare članice, (Structures of the Taxation Systems in the EU, 2004, str.46).

Nižji delež direktnih davkov nove države članice kompenzirajo z višjim deležem socialnih prispevkov (ta je za 6,9% višji v primerjavi z povprečjem EU-15) in indirektnih davkov (ti so višji za 4,1%) v celotnih davčnih prihodkih. Najvišji delež socialnih prispevkov ima Češka (42,4%), sledi ji Slovaška (41%) in Poljska (40,9%), medtem ko je povprečje v EU-15 31,9 odstotka. Litva, Malta in Slovenija pa imajo najvišje deleže posrednih davkov glede na povprečje EU-15, ki znaša 34,6 odstotkov, (Structures of the Taxation Systems in the EU, 2004, str.47).

Tudi med državami EU-15 so vidne določene razlike. Nekatere skandinavske države kot so Švedska, Danska in Finska imajo relativno visoke deleže direktnih davkov v celotnih davčnih prihodkih, medtem ko imajo v državah na jugu Evrope predvsem na Portugalskem in v Grčiji višje deleže indirektnih davkov v primerjavi z povprečjem EU-15. Na Danskem, v manjši meri pa tudi na Irskem in Veliki Britaniji, so deleži socialnih prispevkov v celotnih davčnih prihodkih relativno nizki. Danska izdatke za socialno blaginjo ne financira iz socialnih prispevkov temveč iz davkov. Zato ne preseneča dejstvo, da ima Danska enega najvišjih deležev direktnih davkov v celotnih davčnih prihodkih v vsej EU. Nemčija in Francija imata visok delež socialnih prispevkov glede na povprečje EU-15, vendar pa imata zato enega izmed nižjih deležev direktnih davkov v EU -15, (Structures of the Taxation Systems in the EU, 2004, str.9).

Reforme na področju indirektnih davkov so bile vsebinsko manj poenotene in v izhodiščih dokaj različne. Povečanje indirektnega obdavčenja v državah kot je Danska, Švedska, Nizozemska, Velika Britanija, Nemčija, Italija in Avstrija je posledica uvedbe tako imenovanega zelenega davka, pri čemer so države povečale obstoječe indirektno davke in tudi uvedle zeleni davek. S tem so delno financirale znižanje davka na plače. Nordijske države so bile med prvimi, ki so uvedle zeleni davek. Večina držav članic je znižala stopnjo davka na plače v delovno intenzivnih panogah. Nekatere države članice EU so povečale splošno stopnjo DDV-ja, medtem ko so druge znižale splošno stopnjo DDV -ja le za določene proizvode ali panoge (predvsem delovno intenzivne), spet druge članice so povečale dajatve (trošarine) na tobak, alkohol in nafto, (Structures of the Taxation Systems in the EU, 2004, str.48).

Potrošnja je bila najbolj obdavčena v nordijskih državah, na Danskem (33,7%), Švedskem (30,6%), in Finskem (28,0%), medtem ko je v Španiji (16,3%), Italiji (17,1%) in Franciji (17,4%) bila obdavčena najmanj, [URL:<http://www.finfacts.ie/private/tax/taxationeuropeanunion25.htm>].

5.2. OPREDELITEV IN RAZVOJ OFFSHORE CENTROV

Izraz offshore pomeni »biti v tujini« oziroma zunaj dosega davčne službe države, katere državljani smo, ali bolje rečeno, kjer imamo sedež oziroma stalno bivališče. Za označevanje teh držav se pravzaprav uporabljata dva izraza, davčni raj in offshore finančno središče. Čeprav ni sprejete točne definicije (razen te, ki jo uporablja IMF²⁰, a ni splošno sprejeta, ker je nastala predvsem z bančnega gledišča), lahko rečemo, da je osnovna značilnost davčnega raja nizka ali ničelna davčna stopnja, offshore finančno središče pa ponuja še širok spekter bančnih in finančnih storitev. To so predvsem: ustanovitev zasebne banke, izdajanje in pridobitev mednarodnih posojil, ustanovitev offshore skladov, offshore pravnih entitet, zavarovalništvo in ostale finančne storitve, kot so posredovanje pri nakupu ali prodaji vrednostnih papirjev, upravljanje pokojninskih skladov, registracija zračnih in vodnih plovil, če naštejemo nekatere. Bolj splošno velja, da so skoraj vsa offshore finančna središča davčni raji, obratno pa ne. Narava tovrstnih držav ali območij se s časom spreminja, razen tega pa njihovi predstavniki ne želijo tržiti svojih storitev pod oznako davčni raj, ker naj bi ta imela slabšalni prizvok, (Plantan, 2000, str.29).

Pojem offshore v prevodu »zunaj« obale pomeni ozemeljsko ločenost, ki je vsaj na začetku ustanavljanja offshore centrov pomenila geografsko ločenost od preostalega ozemlja države, v kateri deluje offshore center. Ker pa eksteritorialnost že dolgo ne velja več, je veliko bolj primerna gospodarsko - pravna oziroma ekonomska definicija, po kateri je offshore center tisto področje, v katerem veljajo drugačna pravila poslovanja gospodarskih družb, kot na drugem ozemlju države gostiteljice, [URL:www.davnosvetovanje.com/files/Davno%20nartovanje%20v%20offshore%20jurisdikcijah%20%20ate,%20december%20].

Pojem »offshore« v slovenskem jeziku nima skladnega prevoda, zato srečujemo različne izraze, ki poskušajo pojem v literaturi²¹ kot tudi v vsakdanjem življenju kar najbolje opredeliti. Ti izrazi so: zunaj obalna območja, davčne oaze, davčni paradizi, davčno zatočišče, proste cone itn.

Enotno opredelitev pojma Offshore Financial Center oziroma krajše offshore v pravni literaturi ne najdemo. Offshore je mednarodni pojem, ki ne pomeni samo zunaj dosega (jurisdikcije) domače države, temveč tudi zunaj dosega davčnega sistema ozemlja zadevne države. Pojem offshore centrov se v teoriji opredeljuje na več načinov, najpomembnejša pa je opredelitev, po kateri je offshore center območje, katerega glavni namen je s pomočjo posebnih ugodnosti pritegniti tuj kapital, [URL:www.davnosvetovanje.com/files/Davno%20nartovanje%20v%20offshore%20jurisdikcijah%20%20ate,%20december%20].

²⁰ IMF- International Monetary Fund (Mednarodni denarni sklad)

²¹ Pojem offshore tako Bjegovič v svoji knjigi Offshore podjetja in njihova uporaba 1999, str. 5 opredeli kot davčne raje ali davčna zatočišča; Kenda pa jih v svoji knjigi Mednarodno poslovanje 2001, str. 136 opredeli kot proste cone oz. izven obalna območja.

Goldstein opredeli offshore kot jurisdikcijo, ki ni enaka tisti iz katere nekdo prihaja, npr. za kanadčana je offshore vsaka jurisdikcija, ki ni Kanada. V finančnem pomenu pa je offshore, jurisdikcija, ki privlači sredstva iz drugih jurisdikcij, saj nudi finančne ali pravne prednosti, ki jih domača jurisdikcija ne more ali noče nuditi, (Goldstein,1994 , str.17)

Cornez, (Cornez, 2000, str.1), offshore opredeli, kot internacionalni termin, ki ne pomeni samo izven domače jurisdikcije ampak tudi izven davčnega dosega domače jurisdikcije, izven domicila oziroma državljanstva.

Kenda, (Kenda, 2001, str.136), offshore centre pojmuje kot dele držav (oziroma cele države), ki so ločeni od ostalega ozemlja države, obstoječi pravni red pa se razlikuje od tistega v matični državi in kjer podjetja poslujejo po posebnem režimu. Centri so namenjeni tujim podjetjem, ki želijo vlagati v tujini, domače osebe pa so vključene le kot serviserji teh aktivnosti. Podjetja morajo s svojo gospodarsko dejavnostjo delovati izključno s tujino, vsakršna dejavnost na domačem trgu države gostiteljice je prepovedana. Družba se ne sme financirati iz lokalnih virov, vsi lokalni stroški pa se morajo poravnati iz prihodkov doseženih v tujini.

IMF offshore center opredeli kot jurisdikcijo, v kateri je rast finančnega sektorja neproporcionalna in predstavlja glavni vir rasti domače ekonomije. Druga opredelitev offshore centra s strani IMF pa je ta, da je offshore center, center v katerem institucije locirane v teh jurisdikcijah izvršujejo finančne transakcije na zahtevo strank oziroma klientov, ki imajo svoj sedež v drugih jurisdikcijah, (Darbar et. al., 2003, str.32).

Organizacija OECD je v svoji publikaciji Harmful Tax Competition (str.23), ki jo je izdala leta 1998, davčne oaze (offshore) opredelila s štirimi kriteriji oz. merili:

- nepredpisani davki oziroma nizki davki so eden od osnovnih kriterijev za opredelitev določene jurisdikcije kot davčne oaze;
- pomanjkanje pretoka informacij – jurisdikcije, izvajajo zakonske oziroma administrativne postopke, s katerimi fizičnim in pravnim osebam zagotavljajo varstvo in tajnost njihovih podatkov in s tem prednost saj je tretjim osebam - davčnim organom dostop do teh podatkov oziroma njihova pridobitev onemogočena;
- pomanjkanje transparentnosti predvsem v zakonih in aktivnostih pri posameznih davčnih oazah;
- pomanjkanje osnovne dejavnosti v jurisdikciji – odsotnost osnovne dejavnosti namreč napotuje, da jurisdikcija skuša privabiti nove investitorje oziroma izvaja transakcije (ki ne prinašajo dodane vrednosti tej jurisdikciji) zaradi davčnih prednosti, ki jih omogoča.

Offshore jurisdikcije geografsko razdelimo v šest regij [URL:<http://www.global-money.com/offshore.php>]:

- **evropsko regijo:** Andora, Ciper, Danska, Guernsey, Gibraltar, Irska, Jersey, Kanarski otoki, Latvija, Liechtenstein, Luksemburg, Madžarska, Madeira, Malta, Monako, Nizozemska, otoka Man in Sark, Švica, Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske.
- **centralno in južno ameriško regijo:** npr. Costa Rica, Belize, Panama.
- **afriška regija in indijski ocean:** čeprav se v velikem delu afriške celine davki v praksi nasploh zelo težko uveljavljajo, so Liberija, Sejšeli, Mavricij, Anjouan in Južnoafriška republika območja, ki so uradno sprejela offshore zakonodajo.
- **jugo vzhodno Azijo in Tihooceansko (Pacifiško) otočje:** Cookovo otočje, Hongkong, Labuan, Marshallovi otoki, Nauru, Vanuatu, Zahodna Samoa, ob pravilni statusni organizaciji tudi Singapur in celo Japonska.
- **deli notranje federativno ali konfederativno urejenih držav:** davčne oaze so lahko tudi določena notranja ozemlja, ki na temelju svoje nerazvitosti ali posebne zakonodaje v primerjavi s preostalimi ozemlji uživajo poseben davčni status. Primeri takšnih ozemelj so Delaware, Florida, Nevada in Wyoming kot posamične države v ZDA, kanton Zug v švicarski konfederaciji, kanadska provinca New Brunswick, v Ruski federaciji so to Kalmikija, Ingušetija in Altaj, pa tudi Črna gora (offshore banke) del nekdanje Zvezne republike Jugoslavije.
- **Karibsko otočje:** Antigva in Barbuda, Aruba, Bahami, Barbados, Bermudi, Deviški otoki, Dominikanska republika, Kajmanski otoki, Nizozemski Antili, St. Kitts in Nevis, Turks in Caicos, St. Vincent in Grenadines, Commonwealth of Dominica²².

Funkcionalna delitev, je poleg geografske najbolj pogosta delitev offshorov. Gre za delitev jurisdikcij glede na dejavnost, ki jo najboljše servisirajo. Nekatera območja so tako bolj zanimiva za bančništvo, zavarovalništvo ali odprtje bančnih in posredniških računov, ki niso obdavčeni z davki na kapitalske dobičke, druga za neobdavčeno organizacijo proizvodnje, spet tretja za davkov oproščeno transportno dejavnost, registracijo ladij in čolnov, četrta za lastništvo avtorskih pravic, osebno zaposlitev ali ureditev bivanja, prosto akumulacijo premoženja in ugodno ureditev zapuščinskih razmerij, ustanovitev holdinga podjetij zaradi posebnih oprostitev davkov od prejema dividend iz hčerinskih podjetij, [URL:<http://www.finance-on.net/show.php?id=22372>].

Davčna zatočišča ali offshore finančna središča so se razvijala in uporabljala že stoletja, saj so ljudje že od nekdanj poskušali najti načine, kako se izogniti plačilu davka, vlade na drugi strani, pa so želele pritegniti in zadržati poslovanje na svojem področju. Ko so Stare Atene trgovcem predpisovale davek v višini 2 odstotka na vse izvoženo in uvoženo blago so trgovci, da bi se izognili plačilu tega davka, ladje

²² Commonwealth of Dominica ne smemo enačiti z Dominikansko republiko. Dominikanska republika je bila španska kolonija, medtem ko je Dominika bila angleška kolonija.

preusmerili v 20 milj oddaljene sosednje otoke, (Bjegovič, 1999, str.48). Ti otoki so postali varna zatočišča za skrivanje blaga, katerega so kasneje tihotapili v državo. Med države, ki so v procesu svojega razvoja poznale nizke davke, oziroma jih niso imele, je bila tudi Flandrija (današnja Belgija) in Nizozemska, ki še danes velja za davčno prijazno državo. Izmikanje davkom pa prav tako ni nov pojav v ZDA. Ko je Anglija svojim ameriškim kolonijam vsilila davke, so te preusmerile večino svojega trgovinskega poslovanja v Latinsko Ameriko. Švica, ki predstavlja prvi primer modernega offshore centra, je ustvarila zatočišče kapitalu, ki je bežal zaradi političnih in socialnih preobratov v Rusiji, Nemčiji, Južni Ameriki, Španiji in na Balkanu.

Svoj razcvet so offshore centri doživeli po drugi svetovni vojni, saj so zaradi nezanesljivih razmer v svetu, večjih obresti na dolar, plasiran izven ZDA, uvedbe ameriškega davka za izenačevanje obresti (IET) ter povečane kreditne kontrole postali finančna središča kreditno-monetarne poslovanja s trdnimi valutami. V 60-ih letih je mreža novih predpisov, kot sta VFCD (Voluntary Foreign Credit Restrain Program) iz leta 1965 in OFDI (Offices of Foreign Direct Investment), s katerim se je od ameriških vlagateljev na tujem zahtevalo, da v tujini kapital tudi posojajo, še dodatno utrdila tržišče. Uprava zveznih rezerv v ZDA je leta 1969 soglašala z ustanavljanjem vej majhnih bank v tujini z namenom, da bi lahko konkurirale na mednarodnem finančnem tržišču, (Bjegovič, 1999, str.49). Večina takšnih vej je bila registriranih na Kajmanskem otočju in Bahamih. Prisotnost tujih bank je prispevala k hitremu razvijanju offshore področij in zaposlovanju tamkajšnjega prebivalstva. Oblikovale so se prave združbe odvetnikov, knjigovodij, davčnih svetovalcev in bankirjev, ki so iskali ustrezen način, kako največjim davčnim zavezancem zmanjšati davke. Države oziroma deli njihovega ozemlja, označena kot offshore, omogočajo poslovno in bančno anonimnost osebam, ki iščejo področja znižanega davka. Kršitev te anonimnosti, ki ima svoje korenine v Common Law zakonodaji ali pa v ustavi teh držav, ima značaj gospodarskega prekrška.

Prihodnost offshore centrov ob prehodu v 21. stoletje je odvisna od geo-političnih razmer. Svetovno prebivalstvo se letno poveča za 90 milijonov ljudi, od tega na Kitajskem za 15 milijonov. Trideset odstotkov vsega za delo zmožnega svetovnega prebivalstva je nezaposlenega, pričakovanja po boljšem življenjskem standardu in izboljšanju delovnih možnosti pa se prav tako povečujejo, [URL:http://www.offshoresimple.com/tax_havens_history.htm].

Spremembe v pričakovanju ljudi, rast prebivalstva in premoženja bodo prispevale k politični in ekonomski nestabilnosti. Tako razvitim državam, kot tudi državam v razvoju ne bo preostalo drugega, kot dvigovanje obdavčevanja za zagotovitev pričakovanj in določenega standarda. To pa bo pomenilo tudi večanje obsega offshore dejavnosti ne samo v Evropi ampak po vsem svetu. Politični in ekonomski trendi, ki bodo vplivali na prihodnji razvoj industrije so, [URL:http://www.offshoresimple.com/tax_havens_history.htm]:

- izredno hitra rast jugo-vzhodne Azije (danes živi v jugo-vzhodnem delu Azije več kot 6 milijonov ljudi, ki ima življenjski standard podoben srednjemu sloju prebivalstva Avstralije. Ocenjuje se, da se bo koncem leta 2005 ta številka povečala na 45 milijonov. Zato ni presenetljivo, da se pričakuje da bo azijsko tržišče postalo največje tržišče ne samo za potrošne dobrine, ampak tudi za finančne storitve),
- zapoznili učinki razpada Sovjetske zveze,
- pojav Južne Amerike, Indije in Kitajske kot centrov ekonomske moči,
- spremenljivost deviznih trgov.

Jutrišnji offshore uporabniki bodo iskali centre, ki lahko konkurirajo z današnjimi onshore centri na področjih: zakonodaje, komunikacij, specializacije, kredibilnosti, infrastrukture, stabilnosti, znanja in prilagodljivosti.

5.3. DOLOČUJOČE OFFSHOR PRVINE CENTROV

Nekatera področja so postala offshore cone ali finančna središča naključno, druga ciljno oz. načrtovano, ali pa zaradi dejstva, ker ne poznajo davkov. Definicija davčnih oaz pa opredeljuje različne vrste davčnih oaz, ki jih lahko razvrstimo na tiste, [URL:<http://www.lakewayinternational.com/choosing.html>]:

- ki ne zaračunavajo nikakršnega davka na dobiček, dohodek posameznika oziroma ne poznajo nikakršnih drugih davkov. Država se financira z pobiranjem pristojbin oziroma članarin, ki jih mora plačati tisti, ki hoče ustanoviti podjetje oziroma trust. Primer teh držav so Bermudski, Bahamski in Kajmanski otoki,
- ki ne zaračunajo davka na dohodek dosežen v tujini. Te države, zaračunajo davek tako pravnim, kot tudi fizičnim osebam vendar samo na dohodek oziroma prihodek ustvarjen v državi. Države v tej skupini lahko razdelimo na tiste, ki dovolijo podjetju, da posluje doma in v tujini. Davek pa se obračuna samo na promet opravljen doma, medtem ko se davek od dohodka doseženega v tujini ne obdavči. Druga skupina držav, pa je tista pri katerih se morajo podjetniki ob ustanovitvi podjetja odločiti ali bo njihovo podjetje delovalo samo na domačem ali pa na tujem trgu. S tem povezana je seveda tudi obdavčitev oziroma neobdavčitev. Primeri so države: Panama, Liberija, Jersey, Guernsey, Otok Man in Gibraltar,
- države z nizkimi davki – so države ki zaračunavajo davek ne glede na to, kje je bil dohodek ustvarjen. Ob tem je potrebno povedati, da imajo te države sklenjene dogovore o dvojnem obdavčenju. Tak primer je Ciper,
- države s posebnimi davčnimi dogovori, ki tako kot vse ostale države zaračunavajo davek, vendar pa dovolijo določenim osebam ali podjetjem (npr. ladjarjem, filmskim podjetjem) posebne pogoje obdavčenja. Tak primer so: Avstrija, Lichtenstein, Liberija, Nizozemska in Panama, [URL:<http://nevadaincorporation.org/offshorecorporations/offshore-haven-types.htm>].

Dejavniki, ki vplivajo na izbiro offshore so, [URL:<http://www.lakewayinternational.com>].

com/choosing.html]:

- davčna zakonodaja in davčni postopki,
- politična in ekonomska stabilnost države,
- pravni sistem,
- zakoni, ki se nanašajo na varnost, tajnost in anonimnost,
- zunanjetrgovinska pravna ureditev,
- hitrost ustanavljanja podjetja in zahteve pri njegovem ustanavljanju - IBC (International Business Corporation),
- lokacija in jezik,
- finančne institucije,
- bivalni in migracijski zakoni,
- pomorska zakonodaja.

V veliko primerih je smotrno, da se uporabi več kot samo eno davčno oazo, npr. podjetje se ustanovi v državi Turks in Caicos-u zaradi davčnih olajšav, bančni račun podjetja se odpre v banki na Antigui, za kreditno kartico se zaprosi pri banki na Arubi, trust pa je ustanovljen v Nauru.

5.4. PRAVNI SISTEM

Pravo je zgodovinski pojav, razvilo se je na določeni razvojni stopnji družbe, doživljalo je spremembe ter se vsakokrat prilagajalo zgodovinsko danim družbenim razmeram, iz njih raslo in poskušalo nanje vplivati, (Perenič, 1993, str.60).

Pravni sistemi v svetu se razvrščajo na, [URL:<http://www.droitcivil.uottawa.ca/world-legal-system/eng-presentation>]:

- Civilno pravo, izhaja iz rimskega prava in ga uporabljajo med drugim države kontinentalne Evrope.
- Common Law²³ se je razvil iz tradicije, ki se je iz Anglije razširila v vse angleške kolonije, ZDA in Avstralijo.
- Customary Law ima lahko veliko oblik, odvisno od stopnje razvoja države. Lahko izhaja iz duhovne, filozofske ali pretekle tradicije.
- Muslimansko pravo temelji na muslimanski religiji, ki izhaja iz Korana.
- Talmudsko pravo temelji na judovski religiji.
- Hibridni (mešani) pravni sistemi zgoraj naštetih pravnih sistemov.

²³ S pojmom Common Law razumemo anglosaško (anglo – saksonsko pravo), ki je ime dobilo po prebivalcih to je germanskih plemenih Anglov in Sasov, ki so v 5. stoletju naselili otok - Veliko Britanijo (Mala splošna enciklopedija, str. 616). Izraz anglo - ameriško pravo, pa označuje prav tako Common Law, ki se je skozi kolonizacijo preneslo tudi na področje britanskih kolonij, med drugim tudi v ZDA.

Slika 5: Razporeditev pravnih sistemov v svetu

Vir: URL:<http://www.droitcivil.uottawa.ca/world-legal-systems/eng-monde.html>

Katere države pripadajo določenemu pravnemu sistemu je razvidno iz prilog A, B, C in D.

5.4.1. ANGLOSAŠKI PRAVNI SISTEM

Anglosaško pravo (Common Law) se je kot poseben pravni sistem razvilo najprej v Angliji, kasneje pa se razširilo še v druge države, ki so oblikovale svoje sisteme pod tem vplivom. Večina držav, ki uporabljajo anglosaško pravo je v svoji preteklosti bilo odvisnih od Velike Britanije; bile so britanske kolonije oziroma deli britanskega ozemlja, [URL:http://en.wikipedia.org/wiki/.common_law].

Anglosaško pravo se je razvilo pod pokroviteljstvom kontradiktornega pravnega sistema²⁴ stare Anglije, ter odločitev sodišč osnovanih na tradiciji, ustaljeni praksi, običajih in precedentih. Oblika sklepanja na podlagi katerega se oblikuje sodba, se v Common Law imenuje Casuistry (kompleksno sklepanje za opravičilo moralne ohlapnosti) ali Case – Base Reasoning (sklepanje na osnovi sodnega precedensa) Common Law je lahko napisano ali nenapisano v zakonikih, [URL:http://www.fact-index.com/c/co/common_law.html]. Najbolj pomembna razprava o začetkih Common Law sistema je Commentaries on the Laws of England, ki jo je napisal Sir William Blackstone in je bila objavljena v letih 1765 do 1769. Danes je to razpravo zamenjala Halsbury's Laws of England, ki pokriva tako Common Law, kot tudi podzakonske akte Velike Britanije. V Ameriki pa je sodnik vrhovnega sodišča Oliver

²⁴ Kontradiktorni pravni sistem je sistem, ki temelji na sposobnosti pravnikov, ki zastopajo stranko, da predstavijo stališča stanke v njen prid.

Wendell Holmes jr. objavil knjigo z naslovom The Common Law, ki do danes ostaja klasika na tem področju. Corpus Juris Secundum je v ZDA najpomembnejša knjiga o Common Law - ju in njegovih različicah skozi različne državne jurisdikcije, [URL:http://www.fact-index.com/c/co/common_law.html].

Common Law je leta 1154 institucionaliziral angleški kralj Henry II. Zamenjal je ustaljene lokalne navade, ki so veljale oziroma so bile povečini samovoljno vsiljene ljudem s strani lokalnih veljakov. Uveden je bil skupni »Common« pravni sistem, ki je veljal za vse prebivalce po vsej deželi enako. V nacionalni okvir je vključil lokalne navade, odstranil je lokalno kontrolo, vaške posebnosti in samovoljna pravna sredstva. Vpeljal je sistem porote, v katerega so bili vključeni prebivalci, ki so prisegli, da bodo po svoji najboljši vesti sodili v kazenskih in civilnih pravih, [URL:http://www.fact-index.com/c/co/common_law.html].

5.4.2. RAZLIKE MED ANGLOSAŠKIM (COMMON LAW) IN KONTINENTALNIM PRAVNIM SISTEMOM

Common Law izhaja iz kontradiktornega sistema, medtem ko civilno pravo izhaja iz inkvizitornega sistema. Za kontradiktorni sistem je značilno to, da je sodba v veliki meri odvisna od sposobnosti odvetnika, kako primer predstavi. Medtem, ko je za inkvizitorni sistem značilno, da je sodnik, v vlogi nevtralne osebe, ki poskuša ugotoviti materialno resnico. Naloga sodnikov v kontradiktornem sistemu je predvsem ta, da zagotovijo pošten pravni postopek in pošteno ter pravično sojenje. Sodniki tako odločajo katere dokaze in priče bodo dopustili pri sojenju. Naloga sodnikov pri inkvizitornem sistemu pa je v preiskavi primera. Razlika med kontradiktornim in inkvizitornim sistemom je tudi v obravnavi obtoženčevega priznanja. Ko v kontradiktornem sistemu obtoženec prizna svojo krivdo se sojenje preneha, obtožencu pa izreče kazen, medtem ko priznanje obtoženca v inkvizitornem sistemu pomeni samo dokaz več pri sojenju, ki se nadaljuje vse do izreka sodbe. Razlika med kontradiktornem in inkvizitornem sistemom je tudi v predstavitvi dokazov. V kontradiktornem sistemu veljajo veliko strožja pravila o predstavitvi dokaznega gradiva saj se predpostavlja, da se dokazno gradivo predloži laikom to je poroti in ne pravnim strokovnjakom. Kontradiktorni sistem omogoča zunajsodno pogajanje med obtoženim in tožilcem o zmanjšanju kazni, če obtoženec prizna svojo krivdo. Ocenjuje se, da v ZDA na ta način konča večina sodnih primerov, [URL:http://www.fact-index.com/a/ad/adversary_system.html].

Druga razlika med Common Law in kontinentalnim pravom je, da se je Common Law razvil na osnovi tradicije, predno je obstajalo napisano pravo in je ostal v uporabi tudi po pisanem pravu. Kontinentalno pravo pa se je razvilo iz rimskega prava - Justinjanovega Corpus Juris Civilis, iz splošnih pravnih načel in interpretacije pravnih zapisov. Kasneje je civilno pravo postalo kodificirano kot droit coutumier ali

kot ustaljeno pravo, kjer so pravna načela iz lokalnih virov bila priznana za normativne, [URL:http://en.wikipedia.org/wiki/Civil_law_%28legal_system%29]. Civilno pravo je bilo sprva enotno vsej Evropi, vendar se je z razvojem nacionalizma v skandinavskih državah in z francosko revolucijo v 17. stoletju razdrobilo na različne nacionalne sisteme. Ta sprememba je prispevala k razvoju različnih nacionalnih zakonikov. Med najbolj vplivnimi so bili francoski civilni zakonik, pa tudi nemški in švicarski civilni oziroma državljanski zakonik. Ker je Nemčija v poznem 19. stoletju bila ena izmed vplivnejših držav, je veliko azijskih držav pri osnovanju svojih pravnih sistemov uporabila prav njega. Tako je civilno pravo temelj pravnega sistema Kitajske, Tajvana, Japonske in Južne Koreje. Civilno pravo lahko razdelimo na tri podskupine, [URL:http://en.wikipedia.org/wiki/Civil_law_%28legal_system%29]:

- Francosko civilno pravo, ki ga uporabljajo Francija, države Beneluksa, Italija, Španija, Portugalska in kolonije naštetih držav.
- Nemško civilno pravo, ki ga uporabljajo Nemčija, Avstrija, Švica, Japonska, Južna Koreja in Tajvan.
- Skandinavsko civilno pravo, ki ga uporabljajo Danska, Švedska, Finska, Norveška in Islandija.

Poskusi kodifikacije zasebnega prava so segali v drugo polovico 18. stoletja, vendar pa kodifikacija ni opredeljujoča značilnost civilnega pravnega sistema saj so npr. pravni sistemi v Skandinavskih državah v veliki večini nekodificirani, čeprav uporabljajo civilni pravni sistem, medtem ko imajo jurisdikcije, ki uporabljajo Common Law velikokrat kodificirane dele svojega prava (npr.: v ZDA – Uniform Commercial Code), [URL:http://en.wikipedia.org/wiki/Civil_law_%28legal_system%29].

Razlika med civilnim in Common Law pravnim sistemom leži manj v kodifikaciji in bolj v metodološkem prijemu zakona. V anglo - ameriškem pravnem sistemu, v primerjavi z evropskim, večjo vlogo igra procesno in ne materialno pravo. Temeljna značilnost tega pravnega sistema je razširjenost občega prava in uporaba predhodnih sodnih odločb. Slednje predstavljajo primaren vir prava, medtem ko so zakoni videni kot vpad v Common Law in so zato interpretirani zelo ozko. Sodbe višjih sodišč so zaradi splošne obveznosti v podobnih primerih formalni vir prava, kar pomeni, da jih morajo in smejo pri svojem zagovoru strank upoštevati odvetniki, kakor tudi sodniki pri razsojanju. Tako je pomemben del odvetnikove obrambe stranke, da je dobro seznanjen s predhodnimi sodbami sodišč o enakem ali podobnem primeru. Zaradi uporabe predhodnih sodnih odločitev se anglosaško pravo imenuje tudi precedenčno pravo. V državah s civilnim pravom je zakonodaja primaren vir prava. Sodne odločbe vedno temeljijo na določbah zakonov saj ti predstavljajo njihov temelj, [URL:<http://www.sbaza.net/index.php?nacin=znanost&z1=16&z2=0&gradivo=105>].

Načelo ločitve oziroma delitve oblasti sta v Common Law in kontinentalnem pravnem sistemu drugače pojmovana. V Common Law pravnem sistemu, posebno v ZDA sodniki delujejo kot osebe, ki uravnavajo moč drugih vej oblasti, v nasprotju s kontinentalnim pravnim sistemom, kjer je sodna veja oblasti popolnoma neodvisna

od izvršne in zakonodajne. Prav tako so tudi sociološke razlike, saj so sodniki v kontinentalnem pravnem sistemu šolani in promovirani neodvisno od odvetnikov, medtem ko so sodniki v Common Law pravnem sistemu izbrani med uglednimi odvetniki, [URL:http://en.wikipedia.org/wiki/Civil_law_%28legal_system%29].

5.5. VRSTE OFFSHORE DRUŽB IN REGISTRACIJA OFFSHORE PODJETJA

5.5.1. VRSTE OFFSHORE DRUŽB

Večina offshore držav uporablja anglosaški pravni red - Common Law. Ta pravni red služi kot podlaga različnim pravnim oblikam podjetij (npr. IBC ali LLC) in iz njih izhajajočim pravicam in obveznostim, ki jih je lastnik dolžan izpolniti.

Partnerships oz. partnerstvo je podjetniška pravnoorganizacijska oblika, kjer sta ustanovitelja dve ali več oseb. Za partnerstvo je značilno, da ni popolna pravna oseba, saj družba ne more tožiti, prav tako pa ne more biti tožena. Partnerji so skupno odgovorni za obveznosti družbe. To pomeni, da je vsak partner neomejeno odgovoren za vse obveznosti družbe, (Osteryoung et.al., 1997, str.8). Ta pravna oblika nima predpisanega osnovnega kapitala, saj partnerja odgovarjata z vsem svojim premoženjem. V Veliki Britaniji ima določene davčne olajšave. Pravniške, revizorske in računovodske firme v ZDA ter Veliki Britaniji so prisiljene sprejeti to obliko zaradi zaščite strank. V offshore sheme prenosa davčnih obveznosti po navadi partnerstvo ni vključeno. Lahko pa sodelujejo kot partner v Limited Partnership - u. Tudi podjetnik posameznik (Sole Proprietorship) se kot možnost v offshore nikoli ne uporablja v davčnih načrtih, čeprav ga jurisdikcije poznajo. To pa zato, ker ni nobenih pravih pravnih razlik med dejanskim poslovnem in lastnikom. Zanj velja popolna osebna odgovornost, (Premk, 2000, str.31).

Limited partnerships je posebna oblika partnerstva, kjer je najmanj en partner (General Partner) neomejeno odgovoren, medtem ko je drugi oz. ostali odgovorni le do višine svojega vložka. Omejeno odgovorni partnerji (Limited Partner) nimajo aktivne vloge pri odločanju, način udeležbe v dobičku pa je urejen z aktom o ustanovitvi. S sprejemom te oblike v svoj pravni sistem so nekatera offshore območja dosegla določeno konkurenčno prednost pred drugimi, (Premk, 2000, str.31).

Sub-chapter (S) korporacija je tip podjetja, ki ima značilnosti korporacije vendar pa je obravnavana kot partnerstvo predvsem z davčnega vidika. To pomeni, da je lastnik odgovoren do višine svojega kapitalskega vložka, s strani davčnega organa pa ta oblika pomeni, da je vsak prihodek korporacije prihodek lastnika, to pa pomeni, da se davek na dobiček podjetja ne plačuje. ZDA zahtevajo, da je lastnikov takega podjetja največ 35 ter, da partnerstva ali druge korporacije niso lastniki podjetja, (Osteryoung et.al., 1997, str.9).

Limited liability corporation (LLC) so relativno nova pravnoorganizacijska oblika. Davčna uprava Amerike (IRS) je šele leta 1988 izdala odločbo, s katero je opredelila, da za tovrstno podjetje glede davka velja načelo partnerstva. To pomeni, da se iz davčnega vidika LLC obravnava kot partnerstvo, zato so iz tega vidika podobne S – korporacijam. Za S korporacije je značilno, da njihov lastnik – ustanovitelj ne more biti tujec, prav tako pa je število lastnikov omejeno na maksimalno 35, (Osteryoung et.al., 1997, str.10). To pa ne velja za LLC podjetja, zato se v offshore področjih zelo uporabna. V offshore področjih imajo ti tipi podjetij ponavadi dodatek kot je: Sociedad Anonima, Incorporation, izvzeta ali Exempt, nerezidenčna, International Business Corporation (IBC)... Privlačnost te oblike je predvsem v tem, da se družba pojmuje kot legalna pravna oseba, ki pa je ločena od svojih delničarjev, menedžerjev in kontrole. Oblike družb z omejeno odgovornostjo se v glavnem delijo na profitne in neprofitne. Med neprofitne štejemo dobrodelna društva in organizacijske službe, profitne pa se delijo na dve glavni vrsti: zasebne ali zaprte (Close Stock) in javne ali odprte (Open Stock) družbe. Zasebna družba z omejeno odgovornostjo je najpogostejša pravna oblika v številnih državah Evrope, npr. Nemčiji, Franciji, Italiji. Uživa večjo tajnost podatkov o lastništvu, obračunih in poročilih. Je cenejša ter zahteva manj družbenikov in uslužbencev. V offshore verziji ima ta družba zelo malo računovodskih obveznosti, njene delnice se glasijo na prinositelja, kar zagotavlja največjo možno tajnost. Dogovori o ustanovitvi in družbene pogodbe so enostavni, sestanki pa se vršijo kjerkoli v svetu. Za razliko od običajnih družb ta oblika plača le pavšalen davek, obstajajo pa določene omejitve pri lastništvu lokalnih prebivalcev. Največje koristi z uporabo offshora pridobimo v primeru, ko obstajajo davčni sporazumi, (Bjegovič, 1999, str.37).

Korporacija je skupina pravnoorganizacijskih oblik (kapitalske družbe) v katere se preoblikujejo mala podjetja, s preoblikovanjem iz osebnih družb. Korporacija ima prednosti pred partnerstvom, saj lastnik jamči za obveznosti podjetja le do vrednosti vloženega kapitala, poleg tega pa korporacija zagotavlja lažjo dokapitalizacijo. V primeru smrti lastnika podjetje nadaljuje z delovanjem, (Osteryoung et.al., 1997, str. 10).

Trust oziroma poverjenišтво je pravna oseba, (glej prilogo F), ki za razliko od podjetja ni v nikogaršnji lasti ampak je lastnik samega sebe. Razvil se je na angleškem govornem področju, kjer prevladuje Common Law kot obče pravo. Priznan je v Veliki Britaniji, ter vseh njenih sedanjih in bivših kolonijah in v ZDA. Trust se je v svoji zgodovini oblikoval in razvijal na osnovi konkretnih primerov – precedensev. Države kontinentalnega pravnega sistema so to obliko poskušale prevzeti vendar so bile neuspešne. Trust se lahko ustanovi tako onshore, kot tudi offshore. Onshore pomeni, da je bil ustanovljen na področju kjer so visoki davki, veliko administrativnih odredb itn., (Bjegovič, 1999, str.46). Pomanjkljivost trusta, da ne more biti vključen v aktivno poslovanje, lahko nadomestimo s prehodom trusta v lastnino offshore podjetja. Pri

ustanavljanju trusta je potrebno razlikovati med tremi osebami, [URL:<http://www.ascotadvisory.com/OffshoreArticleAPT.htm>]:

- Ustanovitelj (Grantor) ustvari trust s prenosom posesti na trust za časa svojega življenja (živeči trust) ali po smrti glede na oporoko (oporočni trust). Ustanovitelj lahko poljubno spreminja število uporabnikov.
- Poverjenik ali skrbnik (Trustee) je lahko trust družba ali posameznik, kateremu ustanovitelj s prenosom posesti zaupa upravljanje trusta. Skrbnik je odgovoren za izvajanje navodil zapisanih v trust listini ali pismu želja.
- Uporabnik (Beneficiary) je oseba ali več oseb, v korist katerih gredo prihodki trusta ali trust sam, vendar po navodilih ustanovitelja. Trusti poznajo dve skupini uporabnikov: uživalce, katerim se izplačujejo prihodki trusta in uporabnike, ki dobijo lastništvo nad trustom po njegovem koncu.

Trustovska listina (Trust Instrument, Trust Deed) je pravno zavezujoč dokument med ustanoviteljem ali darovalcem (Grantor, Settlor) in poverjenikom ali skrbnikom o upravljanju z lastnino v korist določene osebe ali oseb – koristnika (uporabnika). To pomeni da gre za spremembo lastništva z ustanovitelja na trust, upravitelji ne postanejo lastniki ampak samo upravljajo z premoženjem kot skrben gospodar v korist uporabnikov. Pri ustanavljanju trusta izroči ustanovitelj skrbniku trust listino in pismo želja (Letter of Wishes), kjer so napotki o tem, kako naj se dela s posestjo, ki mu je bila zaupana. Pomembno je, da ustanovitelj da upravljavcu popolno avtonomijo saj se bo v nasprotnem primeru štel za lastnika trust lastnine (raison d'etre) in trust kot takšen, legalno ne bo obstajal. Skrbnik je lahko posameznik, najpogosteje pa je to družba (banke, odvetniške pisarne, računovodske družbe...). Trust listina je dokument, v katerem je tudi jasno določen način kako naj skrbnik z lastnino upravlja v korist uporabnika. Katerikoli koristnik ima možnost kontroliranja izpolnjevanja skrbnikovih obveznosti, saj lahko imenuje zaščitnika (Protector).

Prednosti trusta:

- Imetje, lastnina prenesena v trust ni več lastnina ustanovitelja trusta in je tako zavarovana pred stečajem, tožbami itd.
- Ni davkov (npr. na dedovanje, prihodke...) saj se upošteva zakonodaja države v kateri je ustanovljen.
- Mehanizem za delitev lastnine.
- Ni javne registracije za razliko od podjetij.

Pomanjkljivosti trusta:

- Ni možnosti za odpoklic upravljalca.
- Upravljalca lahko zlorabi lastnino.
- Stroški odvetnika za pripravo trustovske listine in prenos lastništva (davek na prenos).
- Časovno omejen (Rule Against Perpetuaries), kar pomeni, da ima trust omejen rok trajanja. Ta je lahko osemdeset let in več, po končanem roku se

mora lastnina razdeliti uporabnikom. Trust mora prenehati obstajati 21 let po smrti zadnjega uporabnika, ki je bil med ustanovitelji trusta.

5.5.2. REGISTRACIJA OFFSHORE PODJETJA

Registracija offshore podjetja je hitra in enostavna, saj je možno podjetje odvisno od področja in tistega, ki opravlja inkorporiranje, ustanoviti že v enem dnevu. Pri registraciji ima ustanovitelj takega podjetja lahko več možnosti. Ustanovitelj tako lahko sam izvede celoten postopek, kar zahteva določeno preučevanje zakonov in predpisov določene države. Fizična prisotnost ustanovitelja na offshore področju v današnjem času ni več potrebna, saj se podjetje lahko ustanovi kar po internetu, stroške ustanovitve ter osnovni kapital pa se plača s kreditno kartico. Druga možnost registracije offshore podjetja je s pomočjo specializiranih služb oziroma odvetniških pisarn, ki za »razumno« ceno izvedejo celoten postopek po načelu »ključ v roke«. Pri izboru ponudnika je potrebno biti pazljiv, saj je ponudnikov veliko, zanesljivost le-teh pa včasih vprašljiva, (URL:<http://www.ascotadvisory.com/OffshoreFirms.htm>).

Dobra in profesionalna inkorporacijska služba naj bi nudila naslednje storitve, (Bjegovič, 1999, str.70):

- kontrola dostopnosti in rezervacija imena;
- inkorporiranje;
- zagotovitev tajnika podjetja, kakor tudi direktorja in/ali družabnikov;
- zagotovitev lokalnega agenta;
- uradni naslov podjetja;
- overovitev vseh pomembnih dokumentov;
- pomoč pri odpiranju bančnih računov;
- letno vzdrževanje podjetja: fiskalne in statutarne obveznosti; sprejemanje in preusmerjanje pošte, telefona, telefaksa, teleksa in e-maila.

Tretja možnost ustanovitve offshore podjetja pa je nakup že registriranega podjetja (Ready – Made/Shelf Company), vendar pa to podjetje še ni poslovalo, prav tako pa še nima bančnega računa. Takšno podjetje je bilo registrirano z namenom, da se po potrebi proda "iz predala". Prednosti takega podjetja so v hitrem prenosu lastništva, cena takšnega podjetja je enaka ceni podjetja po naročilu, [URL:http://www.equitydevelopers.com/offshore_terms.asp]. Glej prilogo E. Nevarnost nakupa »shelf« podjetja je v tem, da kupec ne ve ali je podjetje »obremenjeno« oziroma ali je bilo pred tem že prodano in ali je prodajalec v tem primeru res tudi lastnik podjetja, ki ga prodaja, [URL:<http://www.ascotadvisory.com/OffshoreFirms.htm>].

Pogodba o ustanovitvi (Memorandum of Association & Article of Association) je osnovni, pravni dokument, v katerem sta podrobno opisana namen in notranja ureditev zadevne gospodarske družbe. Tu je naveden sedež družbe, dejavnost s katero se bo gospodarska oziroma trgovska družba ukvarjala, pravice, obveznosti, pogoji

izdaje in prenos delnic, posamezne funkcije v gospodarski oziroma trgovski družbi, letna skupščina delničarjev in direktor.

V offshore centru ustanovljeno podjetje se poleg ustanovitvenih stroškov srečuje še s stroški njegovega vzdrževanja, med katere sodijo stroški, (Bjegovič, 1999, str.70): lokalnega agenta, uradnega sedeža podjetja, tajnika, pristojbin, in nominalnih uslug (če se jih koristi). Z njimi razumemo usluge nominalcev. Nominalci, so profesionalci, ki posojajo svoja imena, ki se bodo pojavljala v vseh javnih dokumentih podjetja. Osnovni namen uporabe omenjenih storitev je omogočiti dejanskemu lastniku podjetja anonimnost. Ta prenos se opravi z internim dokumentom (Power of Attorney) s katerim se nominalce pooblasti za upravljanje s podjetjem. Vendar pa je potrebna previdnost, saj kljub temu, da nominalci dejansko naj ne bi imeli nikakršnih pravic, niti kontrole nad podjetjem oziroma vodenjem, so pravno odgovorni za poslovanje podjetja. Zato tudi niso redki pojavi, ko upravljajo s premoženjem tega podjetja, to pa pomeni upravljanje s premoženjem lastnika podjetja, [URL:<http://www.ascotadvisory.com/OffshoreArticleND.html>].

Tabela 5: Podatki o plačilu pristojbin, v nekaterih državah potrebnih za ustanovitev oziroma nadaljevanje delovanja offshore podjetja v USD

Jurisdikcija	Začetna ustanovitvena pristojbina (vključena enoletna prijavnina in državne pristojbine)	Letna državna pristojbina ali davek	Letna pristojbina za lokalnega agenta (po prvem letu)	Pristojbine za nominalca (če obstaja na željo stranke)
Anguilla	\$1.700	\$200	\$800	\$800
Bahami	\$1.850	\$350	\$850	\$900
Belize	\$1.500	\$100	\$750	\$800
Britanski deviški otoki	\$1.800	\$300	\$900	\$1.000
Kajmanski otoki	\$4.500	\$600	\$1.500*	\$2.000
Nevis	\$1.650	\$220	\$750	\$800
Panama	\$999	\$100	\$650	\$600
Turks & Caicos	\$1.650	\$300	\$850	\$800

* Vsako koledarsko leto

Vir: URL:<http://www.offshorelaw.com/primer2.html>

6. USTANOVITEV OFFSHORE PODJETJA NA BAHAMSKIH OTOKIH

6.1. OZEMELJSKI POLOŽAJ IN RAZVOJ BAHAMSKEGA OTOČJA

Bahamsko otočje je uradno poimenovano The Commonwealth Of The Bahamas. Sestavlja ga več kot 700 otokov ter 2.500 otočkov in atolov, »raztresenih« po več kot 750 -ih miljah Atlantskega oceana. Več kot 100.000 kvadratnih milj velik arhipelag, se razteza 50 milj vzhodno od West Palm Beach - a (Zvezna država Florida - ZDA), kjer leži otok Grand Bahama, pa vse do otokov Turks in Caicos, okoli 500 milj jugovzhodno. Otočje Turks in Caicos geografsko sicer pripada bahamskemu otočju, ne pa tudi politično, (Azzara, 2000, str.23). Bahami imajo 317.000 prebivalcev, od

tega je 85 odstotkov temnopoltih. Poleg otokov Grand Bahama z mestom Freeport in New Providence, z glavnim mestom Nassau, na katerih živi tri četrtine vsega bahamskega prebivalstva, je poseljenih še okoli 25 otokov. Ostali otoki, ki sestavljajo Bahame so: Abaco, Andos, Acklins in otoki Crooked, Biminis, otoki Berry, otok Cat, Eleuthera, Exumus, Inaguas, Mayaguana in San Salvador. Uradni jezik je angleščina, govori pa se tudi kreolsko, [URL:<http://www.lowtax.net/lowtax/html/jbacfir.html>].

Bahamsko otočje je pisno prvič omenjeno, ko je Krištof Kolumb 12. oktobra 1492 priplul na otok San Salvador. Zanimanje Špancev za te otoke je bilo majhno, zato so otoki ostali nenaseljeni, vse do leta 1647. Tega leta je v Londonu bilo ustanovljeno podjetje Eleutherian Adventurers Company z namenom poselitve, kolonizacije otokov. Na otoku Eleuthera je bila ustanovljena prva naselbina Governors Harbour, kmalu zatem pa tudi naselbina Nassau na otoku New Providence. Naseljenci so bili iz Anglije, Caroline (ZDA) in Bermudov. Španci so v spopadu z Angleži uničili Nassau, kar je okrepilo položaj piratov v tej regiji. Ocenjuje se, da je živelo okoli 2.000 piratov predvsem na otoku New Providence med njimi tudi znane piratke kot sta Anne Bonny in Mary Read. Po ameriški revoluciji so otoke naselili Američani in sužnji. Odprava suženjstva leta 1834 je povzročila ekonomsko stagnacijo Bahamov. Svoje postojanke so med prohibicijo na Bahamih imeli tudi varilci alkohola, ki so z motornimi čolni dostavljali alkohol državam ob Atlantiku. Šele ob koncu 20. stoletja so se Bahami razvili v pomembni finančni center in davčni paradiž, [URL:<http://www.thebahamasguide.com/business/corpform.html>].

6.2. POLITIČNO IN EKONOMSKO OKOLJE

V letu 1973 se je za Bahame končala 300 let trajajoča angleška kolonizacija in postali so neodvisna država ter 33. članica Commonwealtha, ter UN (Združenih Narodov). Na čelu bahamske države je angleška kraljica, katero zastopa Governor – General. Imajo dvodomni parlament. Members Of The Senate (zgornji dom) imenuje Governor na priporočilo predsednika vlade in voditelja opozicije. Člane spodnjega doma oziroma House Of Assembly pa se izbira na volitvah. Volitve se vršijo vsakih pet let. Vlado sestavlja predsednik vlade - Prime Minister in kabinet osmih ministrov. Sodstvo je neodvisen organ. Angleško pravo (Common Law) predstavlja temelj zakonodaje, vendar je bilo dodanih kar precej statutov in pravilnikov skozi leta. Najvišji sodni organ je Supreme Court (Vrhovno sodišče), poznajo tudi Court Of Appeal, zadnja pritožbena instanca pa je Privy Council v Londonu, [URL:<http://www.lowtax.net/lowtax/html/jbacfir.html>].

6.3. GOSPODARSTVO BAHAMSKEGA OTOČJA

Bahamsko otočje so eno izmed najbolj ekonomsko razvijajočih se držav karibske regije. Gospodarstvo Bahamov temelji na turizmu, bančništvu, gradbeništvu, pridelavi soli ter ruma in ladijskem prevozu, [URL:<http://www.thebahamasguide>].

com/business/economy.html]. GDP (Gross Domestic Product) per capita v letu 2004 znaša \$ 17.883 in je eden izmed višjih v regiji. Odstotek rasti je v letu 2004 dosegel 3 odstotke, [URL:<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/1857.htm>]. 90 odstotkov GDP - ja predstavlja storitveni sektor (od tega turizem 40%, finančni sektor pa 15%), sledi mu industrija z 7 - mimi odstotki in kmetijstvo s 3 - mi odstotki. Kmetijstvo temelji na pridelavi sadja, zelenjave in ribištva. Stopnja inflacije je v letu 2004 znašala 1,2 odstotka. Denarna enota je bahamski dolar, pri čemer je razmeje do ameriškega dolarja 1:1, [URL:<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bf.htm>]. V letu 2003 je na Bahamih živel 317.000 ljudi, od tega je bilo v letu 2004 176.330 aktivnega prebivalstva. Največ ljudi je zaposlenih v turizmu (50%), sledi ostali storitveni sektor in finančni sektor, [URL:<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/1857.htm>]. Ocenjena stopnja nezaposlenosti v letu 2004 je 10,2 odstotkov, [URL:<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bf.htm>]. Uvoz je v letu 2004 dosegel 1,82 mrd dolarjev. Uvoženi so bili predvsem prehrambeni in proizvodni izdelki, stroji in transportna oprema, hotelska, gostinska in medicinska oprema kakor tudi računalniška in elektronska oprema. Države, iz katerih so Bahami največ uvozili so: ZDA (83,3%), Venezuela (5,5%), Nizozemski Antili (2,6%), EU (2,1%) in Japonska (1,2%). Izvoz je v letu 2004 dosegel 469,3 mio dolarjev. Proizvodi, izvoženi so: sol, aragonit, kemikalije, ribe, sadje, zelenjava in pijača (rum). Države izvoznice so: ZDA (77,5%), EU (17,8%), Kanada (1,6%) in Mehika (0,4%), [URL:<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/1857.htm>].

Ekonomski panogi, ki ustvarjata dve tretjini vsega GDP²⁵ - ja in zagotavljata trden tečaj bahamskega dolarja sta turizem in bančništvo (finančne storitve). Turizem prispeva skoraj 50 odstotkov k GDP - ju in zaposluje več kot polovico bahamske delovne sile (140.000 ljudi). Več kot 80 odstotkov turistov je Američanov, zato je ekonomija Bahamskih otokov tesno povezana z gospodarstvom ZDA, (Azzara, 2000, str.24). Turizem prispeva tudi k rasti gradbeništva, saj se gradijo tako hotelski kompleksi, kot tudi hiše in stanovanja.

Bančništvo prispeva 8 odstotkov GDP - ja in zaposluje več kot 3000 ljudi, 95 odstotkov od njih je Bahamčanov. Skupen znesek izplačanih plač bančnega sektorja je ocenjen na 60 mio USD letno. Večina bank je nerezidentk, ki svoje prihodke ustvarjajo na tujem in ne bahamskem trgu. Skupni stroški, ki jo imajo te banke z administracijo, uporabo, vzdrževanjem, vnosom tujih valut v državo in ostalimi fiksnimi stroški so ocenjeni na 120 mio USD na leto. Od skupno 404 bank in trustov, ki posedujejo licenco za opravljanje poslovanja je 75 odstotkov aktivnih. Večina upravlja sredstva bogatih posameznikov, sredstev offshore podjetij in trustov, (Azzara, 2000, str. 24).

Leto 1988 je bilo prelomno za veliko ameriških in kanadskih bank. Razlog je bil v sprejetju nove določbe (Sub F Chapter) davčnega zakona (Tax Reform Act 1986) leta

²⁵ GPD je bruto družben proizvod

1986 v ZDA. Pred sprejetjem tega zakona so matične banke s sedežem v ZDA in Kanadi ter podružnicami na Bahamih, iz svoje obdavčitve izključile dobiček, katerega so ustvarile te podružnice z upravljanjem premoženja svojih strank. S sprejetjem novega zakona pa je bil tako ustvarjen dobiček obdavčen. Sprejetje zakona je povzročilo umik bank oziroma preselitev opravljanja dela transakcij na druga področja. Tako sta Bank Of Montreal in Chase Manhattan prodali svoji podružnici v Nassau, Bank Of America in Bank Of Boston pa sta prenesli del svojega poslovanja na Kajmanske otoke in Luksemburg, (Azzara, 2000, str.24).

Drugi pomembni faktor pri razvoju bančnega sektorja na Bahamih je tajnost in zaupnost bančnih podatkov. Bahamski zakon o zaupnosti podatkov velja za vse banke in truste, njegove direktorje, uradnike, zaposlene, odvetnike in revizorje. Samo z nalogo odobrenim s strani Supreme Court-a lahko tretja oseba pridobi informacije o imetnikovem bančnem računu. Supreme Court nalogo odobri le, če obstaja utemeljen sum storitve kaznivega dejanja (pranje denarja, trgovanje z drogami itn.) imetnika računa. Davčna evazija ne predstavlja kriminalno dejanje.

Status Bahamov kot davčnega raja, kjer veljajo strogi bančni zakoni, ki zagotavljajo zaupnost in tajnost podatkov so temelj uveljavljanja Bahamov kot enega izmed svetovnih finančnih centrov. Bahami so veljali za tretji finančni sektor na svetu, takoj za Londonom in New Yorkom. Danes se uvrščajo še vedno med prvih deset, prehiteli so ga Kajmanski otoki in Britanski deviški otoki. Za ponovno pridobitev izgubljenega položaja je bil sprejet nov zakon o zaupnosti in tajnosti bančnih podatkov, katerega so prevzeli od Kajmanskih otokov, ter se tako Kajmancem oddolžili, ko so le - ti pred časom prevzeli njihovega (bahamskega) katerega so popravili in izboljšali. 15. januarja 1990 je stopil v veljavo tudi International Business Companies Act 1989, ki poenostavlja pogoje za inkorporiranje oziroma ustanovitev offshore podjetij na Bahamih. V prvih nekaj urah po njegovem sprejemu je bilo ustanovljenih 100 novih podjetij, (Azzara, 2000, str.26).

Bahami so eno večjih offshore središč sveta, saj ne poznajo nikakršnih davkov oziroma davčnih sporazumov z drugimi državami, [URL: <http://www.endtaxes.com/Offshorefaqs.html>].

6.4. USTANOVITEV PODJETJA

Večina podjetij ustanovljenih za offshore namene so bila inkorporirana po International Business Companies Act 1989, katerega cilj je zagotoviti fizični osebi oziroma skupini oseb uresničitev podjetniških idej skozi oblikovano pravno telo – podjetje. Rezultati so presegli vsa pričakovanja, saj je bilo od leta 1990 na Bahamih ustanovljenih več kot štirideset tisoč IBC -jev, [URL:<http://www.thebahamasguide.com/business/ibcs.htm>].

Spremembe Companies Act-a, ki so začele veljati 29. decembra 2000 so posledica pritiskov OECD. S tem datumom so stopili v veljavo popravki sledečih zakonov, [URL:<http://www.offshoresimple.com/Bahamas.htm>]:

- The International Business Companies Act, 2000,
- The Financial and Corporate Service Providers Act, 2000,
- The Central Bank Act, 2000,
- The Financial Transactions Reporting Act, 2000,
- The Financial Intelligence Unit Act, 2000,
- The Criminal Justice (International Co-operation) Act, 2000,
- The Proceeds of Crime Act, 2000,
- The Dangerous Drugs Act, 2000.

Companies Act, ki ima podlago v angleškem pravnem redu, omogoča ustanovitev različnih tipov podjetij: Domestic Limited Company, Company Limited By Guarantee, Public Company, International Business Company, Limited Duration Company, Foreign Company, Limited Partnership, Exempted Limited Partnership in Trust, [URL:<http://www.lowtax.net/lowtax/html/jbacos.html>].

Pri ustanovitvi podjetja na Bahamih je potrebno v Registrar General vložiti listino – **Memorandum Of Association**. V obdobju šestih mesecev od dneva, ko je bil vložen Memorandum pa je potrebno priložiti še **Articles Of Association**. Ostale zahteve pomembne pri inkorporiranju so, [URL:<http://www.thebahamasguide.com/business.corpform.html>]:

- Memorandum in Articles Of Association morajo biti podpisani s strani najmanj dveh podpisnikov in v prisotnosti najmanj ene priče.
- Vsak od podpisnikov vpiše najmanj en delež oziroma delnico.
- Podpisnik, ki ni rezident Bahamov si mora pred podpisom priskrbeti dovoljenje od Exchange Control-a.
- Poslovna (opravilna) sposobnost oseb, ki inkorporirajo se zagotovi v obliki listine podpisane s strani svetnika in odvetnika in se predloži skupaj z Memorandumom.
- Določi se obseg odgovornosti podpisnikov.

Prijava imena podjetja se opravi na posebnem obrazcu, ki se ga dobi v Registrar General's Office. S tem se zagotovi rezervacijo imena za 24 ur. Bahamski zakon določa, da mora biti zadnje ime podjetja beseda "Limited", "Corporation", "Incorporated", "Societe Anonyme", "Societe Anonima" oziroma njihove kratice "Ltd", "Inc" ter "S.A." ne glede na podjetje. Podjetja pa ni mogoče registrirati pod naslednjimi imeni "Assurance", "Bank", "Building Society", "Chamber of Commerce", "Chartered", "Cooperative", "Imperial", "Insurance", "Municipal", "Royal", "Trust", oziroma z besedami, ki izražajo podoben pomen, [URL:<http://www.privacy-solutions.com/bahama.html#1>]. Rezervacija imena podjetja je olajšana z prenosom faksimila preko lokalnega agenta. Zakonodaja zahteva, ustanovitev podjetja ob

pomoči lokalnega agenta (odvetnik, računovodja, trust). Doba inkorporiranja je od 24 do 48 ur, [URL:<http://www.privacy-solutions.com/bahama.html#1>].

Podjetje mora imeti najmanj dva družbenika (delničarja), v primeru javnega podjetja morajo biti najmanj trije. Osebe, ki so privolile v vodenje podjetja so na tem položaju dokler se ne izvoli novo vodstvo oziroma do prvega sestanka družbenikov podjetja. Sestanek direktorjev je kjerkoli v svetu in na način kot ga določijo direktorji, razen če je v Articles of Association določeno drugače. Sestanki se lahko opravijo po telefonu ali na kakšen drug način, vendar pa mora slednji omogočati nedvoumno prepoznavanje glasu vsakega od direktorjev. Direktorji morajo predložiti finančna poročila, kot revizijsko poročilo na letni skupščini. Direktorji vodijo podjetje, dokler so živi, odstopijo, so razglašeni za opravilno nesposobne oziroma jih člani na rednem ali izrednem sestanku odpustijo oziroma zamenjajo.

Vsako podjetje, ki posluje na Bahamih, si mora pridobiti licenco (Business License), za katero mora plačati letno pristojbino. Za licenco ne plačujejo podjetja, ki so nerezidenti to so IBC, LDC in ELP, kot tudi ne banke, trusti, zavarovalniška podjetja, podjetja, ki se uvarjajo z ladijskim prevozom in vzajemnimi skladi. Osnova za izračun te pristojbine je dosežen letni promet in ustvarjen odstotek bruto dobička. Pristojbina upošteva tudi stroške povezane z nastankom prometa in dobička. Razpon se tako giba od nič za mala podjetja, ki dosegajo manj kot \$ 50.000 letnega prometa, pa vse do \$ 500.000 ali 1% vsega ustvarjenega prometa za podjetja, ki dosegajo več kot \$ 30 mio letnega prometa, [URL:<http://www.lowtax.net/lowtax/html/jbadctx.html>].

Tabela 6: Pregled zakonsko določenih pristojbin in drugih storitev na Bahamih:

		Pristojbina
Inkorporacijska pristojbina		\$ 500
Letna pristojbina za izpolnjevanje zakonskih predpisov podjetja		\$ 225
Letna licenčna pristojbina	Pod \$ 50.000	\$ 350
	Nad \$ 50.000	\$ 1000
	Pod \$ 50.000 brez nominalne vrednosti	\$350
Združitev	Nad \$50.000	\$ 700
Arrangements	Nad \$50.000	\$ 700
Articles of Merger or Consolidation	Registracija	\$ 500
Articles of Memorandum	Dopolnitev	\$ 50
Articles of Dissolution	Registracija	\$ 100
Resolution of Rescinding	Registracija	\$ 100
Incorporation/Merger/Consolidation/Documents	Kopije povzetka	\$ 15
Dokumenti predloženi v pregled	Pregled	\$ 10
Obnova imena podjetja		\$ 300 - \$ 600
Pregled vpisa	Pregled	\$ 10

Vir: URL:http://www.offshore-company-formation.co.uk/tax_haven/Bahamas in

URL:<http://www.thebahamasguide.com/business/ibec.htm>

6.5. PRAVNOORGANIZACIJSKE OBLIKE PODJETIJ

Vrste podjetij, ustanovljenih na Bahamih so, [URL:<http://www.lowtax.net/lowtax/html/jbadctx.html>]:

A. Domestic Limited Company - je podjetje, ustanovljeno za poslovanje na domačem trgu, kapital je razdeljen na deleže. Podjetje mora imeti najmanj dva direktorja, letno poročilo mora vsebovati seznam družbenikov. Ta seznam je vložen v javni register. Deleži na prinositelja se lahko izstavijo samo z dovoljenjem Exchange Control-a.

B. Company Limited By Gurantee je v Companies Act - u opredeljeno kot podjetje, ki mora imeti najmanj dva družbenika. Memorandum of Association mora vsebovati listino, iz katere je razvidno, do katere vrednosti posamezni družbeniki jamčijo za obveznosti podjetja. V Articles se lahko opredelijo tudi različni razredi deležev, glede na vložena sredstva posameznih članov in jamčenje za obveznosti. Prednosti te vrste podjetja je, da ni potrebno priložiti seznama družbenikov v letnem poročilu. V nekaterih jurisdikcijah se dobiček ustvarjen v tem podjetju, opredeli kot kapitalski dobiček in ne kot dohodek.

C. Limited Duration Company je podjetje, ki je opredeljeno v International Business Company (Amendment) Act - u 1989. Podjetje je podobno IBC – ju, glavna razlika pa je v času trajanja, saj je to podjetje ustanovljeno za določen čas – dobo tridesetih let.

D. Limited Partnership pravo Bahamov obravnava kot partnerstvo, opredeljenega v angleškem pravnem sistemu. General in Limited Partnership je dovoljeno. V Limited Partnership mora obstajati vsaj en General Partner, ki za obveznosti podjetja neomejeno odgovarja, Limited Partners pa naj ne bi sodelovali pri vodenju podjetja. Dokument o partnerstvu mora biti sestavljen v pisni obliki in vpisan v register, General Partner mora predložiti notarsko overjeno listino o vrednosti kapitala, ki so ga prispevali ostali partnerji. Če partnership posluje lokalno mora za svoje poslovanje imeti business licence.

E. Exempted Limited Partnership Act 1995 (ELP) je ustvaril obliko partnerstva, ki je ekvivalent IBC-u. To pomeni, da ima ta oblika podjetja enake omejitve, ki se nanašajo na lokalne aktivnosti kot IBC. Struktura je podobna kot pri Limited partnership-u z enim generalnim partnerjem in omejenimi partnerji. Generalni partner mora biti ali rezident Bahamov ali pa podjetje, ki je inkorporirano po Companies Act iz leta 1992 ali International Companies Act 1989. ELP mora biti registrirana, imena in naslovi partnerjev so javni. ELP je 50 let izvzeta plačila raznih pristojbin, Business Licence Fees in kontrole Exchange Control (v primeru če je general partner rezident Bahamov je Exchange Control bolj vpletena).

F. Trust

G. Non – Profit Companies ali neprofitna podjetja so podjetja, katerih dejavnost je verske, dobrodelne, izobraževalne, znanstvene, zgodovinske, knjižne, športne ali umetnostne narave. Neprofitna podjetja morajo v Memorandumu obvezno določiti naslednje sestavine, [URL:<http://www.thebahamasguide.com/business.corpform.html>]:

- podjetje nima lastniškega kapitala,
- namen poslovanja podjetja ni v ustvarjanju dobička in izplačilu slednjega njegovim članom,
- celotni dobiček, ki ga podjetje ustvari se uporabi za nadaljnje poslovanje in razvoj podjetja,
- omejitve pri poslovanju podjetja,
- naslove nepremičnin ali drugih zgradb katere podjetje vzdržuje,
- vsak prvi direktor postane član podjetja šele po inkorporaciji podjetja.

H. Foreign Company ali tuje podjetje je vsako inkorporirano ali ne inkorporirano telo oblikovano pod zakoni države, izven Bahamov. Tuje podjetje odpre podružnico na Bahamih z minimalnimi formalnostmi. Dokler podružnica ne prične z poslovanjem določenim v Companies Act-om (torej z trgovanjem) se ji ni potrebno vpisati na Registrar General.

I. Public Company je podjetje, katerega delnice so namenjeni distribuciji javnosti. Pri tej obliki je obvezna letna revizija, podjetje pa mora imeti tri direktorje. Seznam vseh zaposlenih kot tudi direktojev in managerjev mora biti hranjen v Registered Office, kot tudi v uradu Registrar General skupaj z letnim poročilom.

J. International Business Company - IBC je najbolj razširjena oblika vrste podjetja za opravljane offshore poslovanja. IBC je ponavadi oblika zasebnega podjetja katerega kapital je razdeljen na deleže. Prednosti IBC, [URL:<http://www.thebahamasguide.com/business/ibcs.htm>]:

- višina in valuta lastniškega kapitala nista določeni, ni potrebe po vplačilu kapitala, deleži glaseči se na prinositelja niso več dovoljeni,
- potrebno je voditi register deležev kapitala, kot tudi register sestankov in sklepov, ki se nahaja v Registered Office na Bahamih,
- zahtevana sta dva podpisnika (družbenika) katerekoli nacionalnosti in rezidenta katerekoli države, za inkorporiranje podjetja,
- Memorandum in Articles sta edina dokumenta dostopna javnosti,
- podjetje vodi najmanj en direktor, ki je lahko fizična ali pravna oseba katerekoli nacionalnosti in rezident katerekoli države,
- ni potrebno voditi knjig, če pa se vodijo ni nobenih zahtev po opravljanju revizije,

- sestanki se vršijo vsaj enkrat letno, kjerkoli v svetu, po kateremkoli elektronskem mediju,
- sedež podjetja se lahko prenese v drugo jurisdikcijo,
- podjetje se lahko združi oziroma spoji z drugim IBC kot tudi s podjetjem, ki ni IBC vendar je novo nastalo podjetje vedno IBC,
- IBC se lahko združi tudi s tujim podjetjem,
- bahamski IBC so izvzeti plačila pristojbine za poslovanje (Business Licence Fee) prav tako za svoje delovanje ne potrebujejo licence,
- IBC ni pod kontrolo Exchange Control-a, izvzet je plačila pristojbin in ostalih davkov in prispevkov na nepremičnine za najmanj dvajset let po inkorporaciji,
- IBC se lahko vodi in nadzoruje iz Bahamov.

Pri inkorporiranju podjetja se mora uporabiti usluge lokalnega agenta, saj podjetja drugače ni moč ustanoviti.

IBC je podjetje, ki ne sme, [URL:<http://www.thebahamasguide.com/business/ibcs.htm>]:

- poslovati z osebami, ki bivajo na Bahamih,
- imeti v lasti nepremičnin na Bahamih, nepremičnine ima lahko samo v najemu, katere uporablja kot svoje poslovne prostore,
- ukvarjati z zavarovanjem, bančništvom ali trusti,
- nuditi pomoč pri inkorporiranju drugih podjetij.

Kljub temu, da IBC ne sme poslovati z osebami, ki bivajo na Bahamih, pa se za tako poslovanje ne šteje vzdrževanje osebnih stikov z Consel-om, odvetnikom, računovodjem, knjigovodjem, trusti, svetovalcem in ostalimi podobnimi osebami, ki bivajo na Bahamih, kakor tudi pripravljanje, vodenje in arhiviranje poslovnih knjig in ostale dokumentacije na Bahamih ter srečanja direktorjev na Bahamih, [URL:<http://www.thebahamasguide.com/business/ibcs.htm>]

IBC mora opravljati svoje poslovanje zakonito, vendar ji v aktih ni potrebno opredeliti razloga za svoj obstoj. Memorandum obsega, (The International Business Companies Act, 2000, Chapter 309, part II; art.13):

- ime podjetja, naslov in ime agenta kot tudi registrske pisarne, kjer je IBC bila registrirana,
- namen ali predmet zakaj je bilo podjetje ustanovljeno, ki se lahko sklicuje na akt o ustanovitvi,
- denarna valuta v kateri bodo izdane delnice oz. deleži,
- lastniški kapital razčlenjen po številu deležev oz. delnic ter njihova vrednost, število izdanih razredov in serij delnic;
- število delnic izdanih po posameznih razredih in serijah ter njihova vrednost, pooblastila, prednosti, pravice kot tudi pogoje, omejitve in imenovanje za vsak razred in serijo izdanih delnic in število naknadno izdanih delnic.

Standardna klavzula, ki jo Memorandum of Association pri ustanovitvi IBC uporablja je takšna, da podjetju zagotavlja čim širši spekter delovanja na vseh legalnih ekonomskih področjih. Podpisnike Memoranduma of Association priskrbi odvetniška pisarna, banka ali trust, ki zagotovi tudi agenta (Registered Office Service).

The Articles of Association je dokument, ki opredeli vodstvo IBC-ja. To pomeni, da je v njem zapisano število direktorjev, njihovi pogoji in vloga, pooblastila in odgovornost, način srečevanja, sestankovanja itd. Dokumenti potrebni za ustanovitev podjetja so podani na standardnem obrazcu Articles of Association, ki se lahko prilagodi vsakemu posamezniku, [URL:<http://www.alcoinc.com/web/Offshore%20Companies/Bahamas.htm>].

Inkorporacijske listine so lahko zasnovane v kateremkoli jeziku, vendar pa mora obstajati angleški prevod.

7. OVIRE OFFSHORE JURISDIKCIJ S STRANI TRADICIONALNIH DAVČNIH SISTEMOV

Države, ki se želijo vključevati v mednarodne integracije oziroma, ki ne želijo biti opredeljene kot nosilke neprimernih (škodljivih) davčnih sistemov, si ne morejo privoščiti ignoriranja aktivnosti mednarodne skupnosti proti neprimerni (škodljivi) davčni konkurenci, saj se pripravljenost oz. interes za vključevanje kaže med drugim tudi v sprejemanju načel poštene davčne konkurence, (Erjavec, 2002, str.31). Problem davčnega »pobega« je v dodatnem davčnem bremenu za tako imenovane nemobilne davčne zavezance, saj morajo slednji zaradi svoje nemobilnosti, nositi tudi davčno breme mobilnih davčnih zavezancev (Free Riderjev), to pa se kaže v zmanjšanju njihove strpnosti do davčne discipline.

Nižanje davčnih stopenj je nedvomno element konkurence davčnih sistemov posameznih držav. Vendar pa razvoj tradicionalnih davčnih sistemov ne predvideva približevanja k davčnim sistemom tako imenovanih offshore jurisdikcij.

Pri odpravljanju škodljivih davčnih praks sta dejavni tako EU kot tudi OECD. V okviru EU so potekale aktivnosti za odpravo škodljivih davčnih praks - Kodeks ravnanja na področju podjetniškega obdavčevanja (Code of Conduct Business Taxation, v nadaljnjem besedilu: Kodeks). S sprejemom Kodeksa²⁶ so se države članice zavezale, da bodo v roku petih let (od 1. januarja 1998) odpravile davčne ukrepe, ki predstavljajo škodljivo davčno prakso ter se vzdržale uvajanja novih škodljivih ravnanj. Vendar Kodeks, kot dokument Sveta EU z dne 1. decembra 1997 (Europe Council Conclusions, 98/C2/01) ni pravno obvezujoč dokument, temveč je le politične narave. V Kodeksu so postavljeni časovni okviri za odpravo učinkov

²⁶ VIR:http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ecofin/12671EN7.doc.htm

škodljivih davčnih ukrepov, prav tako pa so podane ocene škodljivosti proučenih davčnih ukrepov držav EU.

Organizacija OECD že več kot 10 let izvaja aktivnosti zoper škodljive davčne prakse. Napredek se vsako leto predstavi zastopnikom držav članic in nečlanic OECD ter mednarodnim institucijam v okviru Foruma o škodljivih davčnih praksah. Organizacija OECD je dosegala že pomembni uspeh saj je vzpostavila dialog z veliko večino pravnih redov, ki imajo značilnosti davčnih oaz. Te so se zavezale, da bodo odpravile škodljive davčne prakse.

Temeljni dokument OECD, ki je bil sprejet aprila leta 1998, obravnava pojem in pojavnost oblike škodljivih davčnih praks, njihove posledice in usmeritve za njihovo odpravo. Naslov dokumenta je Harmful Tax Competition, An Emerging Global Issue (v nadaljevanju Poročilo 1998). Kot škodljive davčne prakse Poročilo 1998 obravnava davčne oaze in preferenčne davčne jurisdikcije članic in nečlanic OECD in njihovih ozemeljskih enot, (Poročilo 1998, 1998, str.7), pa tudi vpliv globalizacije na obdavčitev, pomen davkov kot proračunskega vira, fiskalno suverenost, negativne učinke davčnih praks na svetovno blaginjo in zaupanje v integriteto davčnih sistemov. Podaja pa tudi ukrepe za preprečevanje in odpravljanje škodljivih davčnih praks. Poročilo definira faktorje s katerimi so opredeljene škodljive davčne prakse in opredeli devetnajst priporočil in smernic za izvajanje ukrepov proti tem praksam, (Harmful Tax Competition, An Emerging Global Issue, 1998, str.37-64):

1. Priporočilo o uvedbi predpisov o tujih korporacijah (Controlled Foreign corporation - CFC) .
2. Priporočilo o uvedbi predpisov o tujih vlaganjih oziroma njegova vsebinska ustreznica.
3. Priporočilo o uvedbi restriktivnih predpisov, ki izvzemajo obdavčenje dobička v okviru preprečevanja dvojnega obdavčenja.
4. Priporočilo o večji dostopnosti informacij.
5. Priporočilo o javnem dostopu predpisov.
6. Priporočilo o transfernih cenah.
7. Priporočilo o dostopnosti bančnih podatkov za davčne potrebe.
8. Priporočilo o večji izmenjavi ter uporabi podatkov o transakcijah z davčnimi oazami in prednostnimi davčnimi režimi.
9. Priporočilo o okrnitvi pravic za pridobitev davčnih prednosti.
10. Priporočilo o poenotenju domačih predpisov in doktrin o preprečevanju izrabljanja prednosti davčnih sistemov.
11. Priporočilo o pripravi seznama o izvzetju ukrepov v davčnem zakonu, ki določenim subjektom zagotavljajo davčne prednosti.
12. Priporočilo o ukinitvi sprejemanja davčnih sporazumov z davčnimi oazami.
13. Priporočilo o skupnem uveljavljanju davčnih projektov z namenom izboljšanja informiranosti davčnih zavezancev.

14. Priporočilo o nujenju pomoči pri reševanju davčnih terjatev naj bi zagotavljalo povračilo škode državam (zaradi nepobranih davkov), katero bi morale povrniti jurisdikcije, ki nudijo škodljive davčne prakse.
15. Priporočilo o ustanovitvi odbora za implementacijo ukrepov oz. navodil sprejetih v Poročilu 1998.
16. Priporočilo o sestavi seznama davčnih oaz.
17. Priporočilo o sestavi povezav drugih držav z davčnimi oazami.
18. Priporočilo o razvoju in impliciranju standardov dobre davčne administracije (Principles Of Good Tax Administration).
19. Priporočilo o vključevanju nečlanic k sodelovanju in implementaciji priporočil sprejetih v Poročilu 1998.

Junija 2000 je OECD v Parizu predstavila poročilo, (Poročilo 2000), o napredku na področju aktivnosti za odpravo škodljivih davčnih praks, (Towards Global Tax Co-Operation, Report to the 2000 Ministerial Council Meeting and Recommendations by the Committee on Fiscal Affairs, Progress in Identifying and Eliminating Harmful Tax Practices), ki je nadgradnja Poročila 1998.

Poročilo 2000 predstavi seznam 47 možnih škodljivih prednostnih davčnih režimov v državah članicah OECD in 35 jurisdikcij, ki se uvrščajo med davčne oaze (med njimi ni Bermudov, Kajmanskih otokov, Cipra, Malte, Mavriciusa in San Marina, ki so se že pred objavo poročila zavezali, da bodo odpravili škodljive davčne prakse). Seznam davčnih oaz in prednostnih davčnih režimov v državah članicah OECD je zgolj tehnične narave, saj ni namenjen izvajanju ukrepov proti tem državam. Predstavlja podlago za pripravo seznama nesodelujočih davčnih oaz, ki naj bi bil izdelan do 31. julija 2001, vendar pa je bil objavljen šele v letu 2002. Seznam nesodelujočih davčnih oaz ne zajema držav, ki so se že zavezale oziroma se bodo (do objave tega seznama) k odpravi škodljivih davčnih praks. Te morajo odpraviti do 31. decembra 2005. Proti nesodelujočim davčnim oazam naj bi se uporabili usklajeni ukrepi, kot jih priporoča Poročilo 1998.

Poročilo o napredku za leto 2001 je nadgradnja Poročila 2000 in vsebuje spremembe, ki olajšujejo davčnim oazam podajanje zavez o odpravi škodljivih elementov svojih režimov. Najpomembnejše spremembe se nanašajo na, (Projet de l'OCDE sur les pratiques fiscales dommageables: rapport d'etape 2001, 2001, str.4-14):

- a. opustitev kriterija ključnih aktivnosti pri ugotavljanju ali je jurisdikcija davčna oaza, kar pomeni, da se zaveze podajajo le o zagotavljanju preglednosti davčnega sistema in dejanski izmenjavi informacij;
- b. uskladitev časovnega okvirja za morebitno uporabo ukrepov proti škodljivim davčnim praksam tako v državah članicah OECD kot v davčnih oazah;
- c. podaljšanje roka do 28. februarja 2002 za predložitev zavez o odpravi škodljivih davčnih praks davčnim oazam;
- d. opredelitev vsebine zaveze o zagotavljanju preglednosti davčnega sistema;

- e. opredelitev vsebine zaveze o zagotavljanju dejanske izmenjave informacij;
- f. podaljšanje časovnega roka za implementacijo zavez in pomoč sodelujočim jurisdikcijam iz šest na dvanajst mesecev;
- g. oblikovanje okvira usklajenih ukrepov proti škodljivi davčni konkurenci bodo: sorazmernost ukrepov in usmerjenost k nevtralizaciji škodljivih učinkov davčnih praks, diskrecijska pravica posameznih držav pri uporabi ukrepov in prosta izbira teh ukrepov (glede na so razmejenost in prioritete v povezavi s stopnjo škodljivosti);
- h. prednost konsenza in dialoga pred uskladitvijo (dogovarjanje pred ukrepanjem).

V aprilu 2002 je OECD objavila neobvezujoč vzorec konvencije o izmenjavi informacij v davčnih zadevah s komentarjem, ki je nastal v sodelovanju med OECD in sodelujočimi davčnimi oazami in je zasnovan v dveh različicah, kot netradicionalni multilateralni instrument in kot bilateralni instrument, (Erjavec, 2002, str.31).

Poleg tega so posodobili tudi seznam nesodelujočih davčnih oaz. Le ta obsega le sedem jurisdikcij: Andora, Liechtenstein, Liberija, Monako, Maršalovi otoki, Nauru in Vanuatu, medtem ko sta jurisdikciji Barbadosa²⁷ in Maldivov²⁸ izključeni iz seznama davčnih oaz, saj ne ustrezata kriterijem Poročila 1998.

V februarju 2004 je OECD izdala The 2004 Progress Report, ki je nadgradnja Poročila 2000 in 2001. V njem ponovno poudari pomembnost tesnega sodelovanja možnih škodljivih davčnih sistemov in nujnost po večji transparentnosti in izmenjavi informacij. V Poročilu 2004 predstavi dosežke, ki so bili storjeni od Poročila 2001. Poročilo 2004 ugotavlja, da so ob ponovnem pregledu 47 možnih škodljivih prednostnih davčnih režimov vidne spremembe in izboljšave tako, da večina teh sistemov ni več uvrščena med škodljive, vendar pa Poročilo tudi ugotavlja, da je potrebno še več raziskovanja predvsem na področjih, ki urejajo holdinge. Poročilo poudarja potrebo po zagotovitvi izmenjave informacij posebno med bankami in davčnimi uradi ter tesnejšemu sodelovanju z možnimi škodljivimi davčnimi sistemi in offshore jurisdikcijami, [URL:http://www.taxjustice.net/all/pdf/minutes_bobigny.pdf].

Sklenemo lahko, da bodo države intenzivneje sodelovale pri izmenjavi informacij o davčnih zavezancih in z ustrezno politično voljo ohranile ali zasnovale davčne sisteme ter usposobile svoje davčne administracije tako, da bodo v največji možni meri uspele zadržati svojo davčno osnovo in s tem svoj vir financiranja.

²⁷ OECD je konec leta 2002 objavila, da ima Barbados transparenten davčni sistem in mehanizme, kateri omogočajo učinkovito izmenjavo informacij, [VIR:http://www.oecd.org/document/23/0,2340,en_2649_33745_1820887_1_1_1_1,00html].

²⁸ OECD je po ponovnem pregledu obstoječih zakonov in postopkov ugotovila, da Maldivi nimajo škodljivega davčnega režima, [VIR:http://www.oecd.org/document/19/0,2340,en_2649_33745_1903251_1_1_1_1,00html].

8. SKLEPNE UGOTOVITVE

Offshore centri so zelo pomemben dejavnik mednarodnega poslovanja, vendar je njihova dolgoročna perspektiva odvisna od več dejavnikov. Onshore pravni redi namreč vidijo v offshore centrih nevarnost za izgubo svojih proračunskih prilivov, zato stopnjujejo pritisk na njih s pomočjo mednarodnih organizacij. Pritisk na offshore centre se je povečal v zadnjih desetih letih, predvsem na podlagi poročila OECD o škodljivi davčni konkurenci ter drugimi akti in navodili. OECD je v aprilu 1998 izdala poročilo, ki obravnava davčno politiko in prepoznava tako imenovano škodljivo davčno prakso v obliki davčnih rajev. Rezultat tega poročila je bil močan pritisk na offshore centre tako, da so se ti v večji ali manjši meri zavezali k zagotavljanju večje preglednosti in transparentnosti poslovanja, boljšemu pretoku informacij, pa tudi k boljšemu sodelovanju z mednarodno skupnostjo. Vsi pomembnejši offshore centri, so v svojo zakonodajo tudi vključili predpise o preprečevanju pranja denarja. Stanje in napredek pri odpravljanju škodljivih davčnih praks OECD opredeli v letnih poročilih 2000, 2002, 2003 in 2004. Poročila OECD odpirajo kar nekaj vprašanj v zvezi z davčno konkurenco med državami, saj je konkurenca na področju davkov prav tako legitimna kot konkurenca na drugih področjih. Vedeti je treba, da z vse večjo globalizacijo in odpiranjem gospodarstev, pomeni davčna politika enega izmed faktorjev konkurenčnosti predvsem majhne države proti drugim velikim državam, pritisk velikih na davčno politiko manjših držav pa je nelegitimen, saj je odprto le vprašanje stroškov, ki jih imajo tako ene kot druge države.

Prihodnji razvoj offshore centrov pa ni odvisen samo od priporočil in smernic mednarodne skupnosti ampak tudi od drugih dejavnikov kot so politična in ekonomska stabilnost, zunanjetrgovinska pravna ureditev, hitrost ustanavljanja podjetja in zahteve pri ustanavljanju podjetja - IBC (International Business Corporation), pravni sistem, zakoni, ki se nanašajo na varnost in anonimnost, lokacija in jezik, finančne institucije, bivalni in migracijski zakoni, kot tudi geopolitične razmere. Svetovno prebivalstvo se letno poveča za 90 milijonov ljudi, od tega na Kitajskem za 15 milijonov. Trideset odstotkov vsega za delo zmožnega svetovnega prebivalstva je nezaposlenega, pričakovanja po višjem življenjskem standardu in izboljšanju delovnih možnosti pa se prav tako povečujejo. Spremembe v pričakovanju ljudi, povečanje števila prebivalstva in premoženja bodo prispevale k politični in ekonomski nestabilnosti. Razvitim državam in tudi državam v razvoju ne bo preostalo drugega, kot dvigovanje obdavčevanja za zagotovitev pričakovanj in določenega standarda. To pa bo pomenilo tudi večanje obsega offshore dejavnosti ne samo v Evropi ampak po vsem svetu. Politični in ekonomski trendi, ki bodo vplivali na prihodnji razvoj industrije so predvsem izredno hitra rast jugo-vzhodne Azije (v zadnjih letih živi v jugo-vzhodnem delu Azije več kot 6 milijonov ljudi, ki ima življenjski standard podoben srednjemu sloju prebivalstva Avstralije). Ocenjuje se, da se bo ob koncu leta 2005 ta številka povečala na 45 milijonov. Zato ni presenetljivo

pričakovanje, da bo azijsko tržišče postalo največje tržišče ne samo za potrošne dobrine ampak tudi za finančne storitve. Zaposneli učinki razpada Sovjetske zveze, povečanje vloge Kitajske, Indije in Južne Amerike, kot bodočih centrov ekonomske moči, bo imela vpliv na devizne trge ter na celotno ekonomijo v svetu. Jutrišnji offshore uporabniki bodo iskali centre, ki lahko konkurirajo z današnjimi onshore centri na področjih: zakonodaje, komunikacij, specializacije, kredibilnosti, infrastrukture, stabilnosti, znanja in prilagodljivosti.

Izrednega pomena za offshore centre je razvoj telekomunikacij, saj omogočajo prijazno podjetniško okolje na eni strani, po drugi pa zaposlitvene možnosti lokalnemu prebivalstvu. Telekomunikacije nudijo 24-urno možnost registracije podjetja ter s tem popolnoma odpravijo problem časovnih con v svetu. Ustanovitelju podjetja ni potrebno biti prisoten ob ustanovitvi saj vse postopke potrebne za registracijo podjetja opravijo lokalni agenti. Poleg telekomunikacij pa pri izbiri offshore vse bolj pridobivajo na pomenu tudi bivalni in migracijski predpisi. Vedno več ekspatriarhov (to so ljudje, ki so zapustili svojo državo in živijo v offshore centrih) pa tudi novodobnih bogatašev se seli v offshore centre. Tja pa se priseljujejo tudi prebivalci okoliških revnejših držav, ki vidijo možnost za boljši zaslužek. Veliko offshore središč je poostrilo svoje migracijske zakone pa tudi zakone, ki urejajo nakup nepremičnin. Prav tako so offshore središča omejila podeljevanje delovnih vizumov ter poostrila nadzor nad zaposlovanjem, saj poskušajo vzdrževati dokaj visoko življenjsko raven prebivalcev na svojem območju.

Kako pomembna je davčna politika in davki vidimo že v EU. Poenotenje posrednih davkov je bil edini uspešno izveden projekt držav članic EU – 15, na tem področju, ki je trajal več kot tri desetletja. Poenotenje neposrednih davkov to je davka na dohodek podjetij pa ostaja na statusu quo, saj se članicam takratne EU –15 ni uspelo dogovoriti o stopnjah, kaj šele o davčni osnovi oziroma njeni vsebini. Evropska unija je svoje delo raje usmerila k širitvi notranjega trga in 1. maja 2004 sprejela desetih novih držav članic. Vendar pa je razširitev Evropske unije prinesla nove probleme, ki so se nakazovali že pred razširitvijo, saj so članice EU – 15 izražale velike pomisleke nad davčno politiko držav pristopnic, ki so z nižjimi davki privabljale investitorje. Komisija je ustanovila ekspertno skupino, ki je leta 1999 sestavila seznam več kot šestdeset ilegalnih oz. škodljivih davčnih spodbud v EU – 15, (Barysch, 2004, str.4). Slednje so države članice postopoma prepovedale in sprejele takšna določila, ki preprečujejo dodajanje novih. Pred vstopom novih članic v EU pa so stare članice od njih zahtevale izbris vseh škodljivih davčnih spodbud predvsem pa tistih, ki so se nanašale na tuje investitorje. Odgovor novih članic je bil v znižanju davčnih stopenj tako tujim kot tudi domačim investitorjem. Znižanja davčnih stopenj niso diskriminatorna, zato EU ne sme in ne more proti njim postopati. Vendar pa države, ne samo v nekdanjih vzhodnoevropskih državah, uporabljajo svoj davčni sistem, da z njim privabljajo investitorje, saj zaradi nepoenotenja davka na dohodek podjetij, države namreč dovoljujejo različne davčne oprostitve (npr. za raziskovanje in razvoj,

za investiranje v manj razvita območja itn.). Posledično je dejanska davčna obremenitev tj. efektivna davčna stopnja občutno nižja, kar pa pomeni, da so države članice EU – 15 prav tako sposobne nuditi ugodne davčne pogoje.

Torej zakaj taka obremenjenost z davki vzhodnoevropskih držav? Eden od razlogov bi lahko bila lastna nemoč od nujne potrebe po prevetritvi lastnih davčnih sistemov. Nemška davčna reforma je v nasprotju s slovaško davčno reformo, ki uvaja enotno 19 odstotno stopnjo na vse oblike prihodkov, skromna. Prav tako bi razprava o davkih vplivala na sprejem EU proračuna. Nemčija in Francija, kot dve veliki neto plačnici, bi z obtožbami o nepoštenosti oz. diskriminacijski davčni konkurenci omejile transferje vzhodnoevropskim državam. Vendar pa bodo morale tudi nove članice prispevati v proračun EU. V proračun so od 40 mrd evrov, kolikor je EU namenila razširitvi te prispevale 15 mrd evrov. Z vstopom desetih novih držav v EU so se pokazala stara nesoglasja med državami članicami EU. Projekt, s katerim se bo EU v naslednjem času ukvarjala je iskanje rešitve delovanja in ureditve razširjene EU. Sprejetje nove evropske ustave, ki je že sama po sebi predstavljala kompromis med državami članicami sta na referendumih dve državi - Francija in Nizozemska zavrnila. To je že in bo negativno vplivalo na razvojne procese v EU. Pojavile so se zahteve o tem, da referendum v ostalih državah ne bi izpeljali ampak, bi po francoskem in nizozemskem ne evropski ustavi, morali ugotoviti razloge za njeno zavrnitev in določiti smer prihodnjega razvoja EU. Velika Britanija je po zavrnitvi objavila, da referendum ne bo izvedla. Napetost med državami članicami EU se nadaljuje tudi pri sprejemanju in razdeljevanju denarja iz proračuna EU, ki je potekala v Luksemburgu. Prebivalci EU so čedalje bolj nezadovoljni z ekonomsko in socialno politiko svojih matičnih držav, le to pa se kaže tudi v relativnem nezadovoljstvu z skupno evropsko politiko.

In Slovenija? Z 1. januarjem 2005 je v veljavo stopil Zakon o davku na dohodek pravnih oseb. Zakon je napisan povsem na novo in na nekaterih področjih prinaša korenite spremembe. Najpomembnejša je, da se bo obremenitev podjetij s tem davkom še povečala. Novi zakon namreč odpravlja večino razvojno usmerjenih olajšav, kakor tudi olajšave za rezervacije, medtem, ko olajšave za zaposlovanje in dodatno pokojninsko zavarovanje ostajajo. Država pričakuje, da bo na račun novega zakona iztržila za 25% več davka kot v preteklih letih. Če Slovenijo primerjamo z državami članicami EU lahko ugotovimo, da ima Slovenija sicer nižjo stopnjo davka od dohodka podjetij v primerjavi z EU – 15, vendar pa ima eno višjih stopenj, če se primerja z ostalimi novimi članicami. Pri primerjavi efektivne davčne stopnje pa bi lahko ugotovili da ima Slovenija to stopnjo višjo kot nekatere države EU - 15. Ugotovimo lahko, da Slovenija z novo davčno reformo ravno ne vzpodbuja prijaznega podjetniškega okolja, posebno ker razvoj v svetu in EU napotuje k zniževanju davkov. Ob prostem pretoku kapitala in dela pa se bo konkurenca med državami za vlagatelje še povečala.

SLOVAR

Addition Method - seštevalna metoda
Average Tax Rate - povprečna davčna stopnja
Beneficiary - uporabnik
Capital Gains – kapitalski dobički
Cascade/Multi-stage/Cumulative Turnover Tax - vsefazni prometni davek
Case – Base Reasoning - sklepanje na osnovi sodnega precedensa
Casuistry - kompleksno sklepanje za opravičilo moralne ohlapnosti
Classical System - klasični sistem
Consumption Value Added Tax - potrošni davek na dodano vrednost
Contributions - prispevki
Corporate Income/Profit Tax - davek od dobička/dohodka podjetij
Council Of The European Union - Svet evropske unije
Court Of Appeal – prizivno sodišče
Court Of Auditors - Računsko sodišče
Court Of Justice - Evropsko sodišče
Credit Method - kreditna metoda
Deductions – olajšave
Directorates General (DG) - generalni direktorat
Duty Free Shopping – brezcarinska prodaja
Effective Tax Rate - efektivna davčna stopnja
European Commission - Evropska komisija
European Parliament - Evropski parlament
Exchange Of Shares - menjava deležev
Exemptions – oprostitve
Flat Rate Tax - proporcionalen davek
Free Rider - mobilni davčni zavezanec
Full Integration Tax System - sistem davčne integracije
Gross Domestic Product – BDP – bruto domači proizvod
Grantor, Settlor – ustanovitelj, darovalec
Gross Product Value Added Tax - bruto proizvodni davek na dodano vrednost
Income Value Added Tax - dohodkovni davek na dodano vrednost
Indirect Progression - prikrita progresija
Legal Division - zakonita razdružitev
Legal Merger - zakonita fuzija
Letter of Wishes - pismo želja
Limited Liability Corporation – družba z omejeno odgovornostjo
Limited Partnerships – partnerstvo z omejeno odgovornostjo
Marginal Tax Rate - mejna davčna stopnja
Partnerships –partnerstvo
Permanent Establishment – stalna poslovna enota
Progressive/Graduate Tax – progresiven davek

Proportional/Flat Rate - proporcionalna davčna stopnja
Protector - zaščitnik
Ready-made/Shelf Company – že ustanovljeno/registrirano podjetje namenjeno prodaji
Regressive/Degressive Tax - sorazmerno padajoč/degresiven davek
Slab System - navadna progresija
Slice System Of Tax Rate Schedule - stopničasta progresija
Sole Proprietorship - podjetnik posameznik
Stamp Duties, Fees, Charges - takse ali pristojbine
Substraction Method- direktna odštevalna metoda
Supreme Court - vrhovno sodišče
Taxes - davki
Tax Allowence - obdavčljiva osnova
Tax Avoidnce – davčno izogibanje
Tax Credit - znižanje davka
Tax Depreciation - amortizacija davka
Tax Evasion – davčna utaja
Tax Rate - davčna stopnja
Tax Shifting - davčna prevalitev
Taxable Base - davčna osnova
Taxpayer, Taxable Person - davčni zavezanec
Transfer Of Assets - prenos aktive
Trust Instrument, Trust Deed -trustovska listina
Trustee - Poverjenik ali skrbnik
Value Added Tax – davek na dodano vrednost

Einfache Gesellschaft – enostavna družba
Holding Privileg - holdinški privilegij
Genosenschaft - zadruga

Droit coutumier – ustaljeno pravo

LITERATURA

1. Azzara P. Thomas: Tax havens of the World. Eight Edition, B.k. Azzara Thomas, 2003. 304 str.
2. Barysch Katinka: Is tax competition bad? CER Buletin. Centre For European Reform, London: Issue 37, August/September 2004, 8 str.
3. Bjegovič Damir: Offshore podjetja in njihova uporaba. Ljubljana: Gembala, 1999. 236 str.
4. Bond Stephen, Chennells Lucy, Devereux Michel P., Gammie Malcom, Troup Edward: Corporate Tax Harmonisation in Europe: A Guide To The Debate. London: The Institute For Fiscal Studies, 2000. 79 str.
5. Cornez Arnold: The Offshore Money Book: How to move Assets Offshore for Privacy, Protection and Tax Advantage. 2 edition. B.k. McGraw – Hill, 2000. 288 str.
6. Čokelc Stanko, Franc Brigita: Obdavčitev dobička pravnih oseb v Švici. Revizor, Kočevje: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev, št. 04/01, letnik XII, 2001, str. 7-24
7. Čok Mitja, Prevolnik Rupel Valetina, Stanovnik Tine, Cirman Andreja: Javne finance v Sloveniji. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2003. 97 str.
8. Erjavec Irena: Škodljiva davčna konkurenca. Pravna praksa, Ljubljana, GV, 21/559, 2002, str. 29-31
9. Ferfila Bogomir (ur.): Slovenia and European Union. Slovenija in Evropska unija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2002. 712 str.
10. Goldstein S. Arnold: Offshore Havens. B.k. Garrett Publishing, 1994. 238 str.
11. Grilc Peter, Ilešič Tomaž: Pravo Evropske Unije. Zbirka Pravna obzorja. Prva knjiga. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2004. 355 str.
12. Gueguen et. al.: Poslovni vodnik po Evropskih institucijah. Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije, 2003. 126 str.
13. Ilešič et.al.: Poslovni vodnik po evropskem pravu. Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije, 2003. 2 zvezek.
14. Javornik Ksandi: Statusno preoblikovanje družb z davčnega vidika po vstopu Slovenije v EU. Evro Pravna Praksa, Ljubljana, GV,1/4, 2003, str.52-56
15. Jones Sally M: Principles Of Taxation For Business And Investment Planning. New York: McGraw – Hill/ Irwing, 2003 Edition. 536 str.
16. Kenda Vladimir: Mednarodno poslovanje. Maribor: Visoka ekonomsko – komercialna šola, 1989. 328 str.
17. Kotler Philip: Marketing management – trženjsko upravljanje. Ljubljana: Slovenska knjiga, 1998, 832 str.
18. Luther Markus, Gertsch Heinz, Henrici Andreas, Bruehwiler Juerg, Isler Peter, Borkowsky Rudolf: Recht Einfuehrung in die Rechtslehre Vertragsrecht, Sachenrecht, Arbeitsrecht, Gesellschaftsrecht, Wertpapierenrecht Besondere Gebiete des Handelsrechts Schuldbetreibung und Konkurs Steuern und andere Fiskalabgaben. 5. ergaenzte und verbesserte Auflage. Kleiner Merkur. Zuerich: Schulthess Polygrafischer Verlag AG, 1992. 565 str.
19. Milost Franko, Milunovič Vilma: Obdavčitev podjetij. Koper: Visoka šola za management, 2001. 126 str.
20. Osteryoung S Jerome, Newman L. Derek, Davis G. Leslie: Small Firm Finance. An Entrepreneurial Perspective. B.k. The Dryden Press, Harcourt Brace College Publishers, 1997. 387 str.
21. Perenič Anton: Pravo. Ljubljana: DZS 1993. 167 str.

22. Pernek Franc: Finančno pravo in javne finance. 2. dopolnjena izdaja. Maribor: Pravna fakulteta, 1997. 391 str.
23. Plantan Uroš: Offshore finančna središča – druga stran mednarodnega finančnega sistema. Ljubljana: Bančni vestnik, november 2000, št. 11, 29-33 str.
24. Premk Dean: Offshore sistemi v sklopu Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske. Magistrsko delo, Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 115 str.
25. Roney Alex: EC/EU Fact Book: A Complete Guide. 6th ed. London: K. Page, 2000. 351 str.
26. Rupnik Lado, Stanovnik Tine: Javne finance. 1. del: Javne finance v svetu. Ljubljana, Ekonomska fakulteta, 1995. 196 str.
27. Salim M. Darbar, R. Barry Johnston, Mary G. Zephirin: Assessing Offshore. Filling a gap in global surveillance. IMF - Finance & Development, Washington, September 2003, 32-35 str.
28. Stanovnik Tine: Javne finance. 3. dopolnjena izdaja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2002. 237 str.
29. Stanovnik Tine: Javnofinančna politika in vključitev Slovenije v EU. [: <http://www.gov.si:80/zmar/projekti/sgrs/diskusij/stanovni>]
30. Šinkovec Janez: Evropsko pravo. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 1996. 213 str.
31. Šircelj Andrej: Davek na dodano vrednost v državah Evropske unije. Ljubljana: Center Marketing International, 1996. 134 str.
32. Zalokar Nuša: Davek na dodano vrednost. Gradivo za računovodske šole. Šola o davščinah. Ljubljana: Zveza računovodij, financačnikov in revizorjev Slovenije, 2004. 35 str.
33. Žibert Franc: Teorija javnih financ. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 1993. 206 str.
34. Žibert Franc: Uvod v finančno vedo in politiko. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije 2001. 254 str.
35. Žibert Franc: Gospodarjenje. Ljubljana: Fakulteta za policijsko – varnostne vede, 2004. 243 str.
36. Žvan Andraž: Pravo notranjega trga EU in finance. Pravna praksa, Ljubljana, GV, 23/628, 2004, 37-39 str.
37. Williams David et.al.: Tax law Design and drafting. Value – Added Tax. Washington: International Monetary Fund, 1996. 487 str.
38. Williams W. David: EC Tax law. New York: Longman, 1998. 186 str.

[URL: http://www.pinkponk.com/aktualnatema.asp?ID_at=92], 23.10.2003

[URL: http://www.evropska-unija.si/Evropska_unija/vodič], 15.8.2003

[URL: <http://evropa.gov.si/evroslovarcek/ustanove-organi/#06>], 15.8.2003

[URL: <http://evropa.gov.si/eu/institucije>], 15.8.2003

[URL: <http://www.gzs.si/Nivo3.asp?IDp=6675>], 25.8.2003

[URL: <http://www.gzs.si/Nivo3.asp?IDp=6666>], 25.8.2003

[URL: <http://curia.eu.int/de/instit/presentationfr/index.htm>], 25.11.2003

[URL: <http://evropa.gov.si/publikacije/zgibanke/davki/>] 26.9.2003

[URL: <http://evropa.gov.si/evropomocnik/question/654-170/>], 15.8.2003

[URL: <http://www.ozs.si/obrtnik/rubrike/2003-06/dso5.htm>], 31.12.2003

[URL: <http://www.finance-on.net/show.php?id=22372>], 24.11.2003

[URL: <http://www.global-money.com/offshore.php>], 8.2.2004

[URL: www.davcnosvetovanje.com/files/Davno%20onartovanje%20v%20offshore%20jurisdikcijah%20-%20oate,%20december%20], 8.2.2004

[URL: http://www.offshoresimple.com/tax_havens_history.htm], 8.2.2004

[URL: <http://www.lakewayinternational.com/choosing.html>], 24.6.2003

[URL: http://www.equitydevelopers.com/offshore_terms.asp], 17.9.2003

[URL: http://www.equitydevelopers.com/order/shelf_companies.asp?SearchBy=Incorporated], 15.2.2004

[URL: <http://www.ascotadvisory.com/OffshoreFirms.htm>], 15.2.2004

[URL: <http://www.ascotadvisory.com/OffshoreArticleND.html>], 15.2.2004

[URL: <http://www.ascotadvisory.com/offshoreArticleLAW.html>], 15.2.2004

[URL: <http://www.offshorelaw.com/primer2.html>], 15.2.2004

[URL: <http://www.ocra.com/documents/comparisonchart/Jurisdiction-Comparison-Chart.xls>], 15.2.2004

[URL: <http://www.droitcivil.uottawa.ca/world-legal-system/eng-presentation>], 25.2.2005

[URL: <http://www.droitcivil.uottawa.ca/world-legal-systems/eng-monde.html>], 25.2.2005

[URL: <http://www.driotcivil.uottawa.ca/world-legal-systems/eng-systeme.html>], 23.2.2005

[URL: http://en.wikipedia.org/wiki/common_law], 15.1.2005

[URL: http://www.fact-index.com/c/co/common_law.html], 15.1.2005

[URL: <http://www.sbaza.net/index.php?nacin=znanost&z1=16&z2=0&gradivo=105>], 15.1.2005

[URL: http://www.fact-index.com/a/ad/adversary_sistem.html], 20.1.2005

[URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Civil_law_%28legal_system%29], 20.1.2005

[URL: <http://www.thebahamasguide.com/business/corpform.html>], 15.8.2004

[URL: <http://www.thebahamasguide.com/business/ibcs.htm>], 15.8.2004

[URL: <http://www.lowtax.net/lowtax/html/jbacfir.html>], 15.8.2004

[URL: <http://www.thebahamasguide.com/business/economy.html>], 15.8.2004

[URL: <http://www.offshoresimple.com/Bahamas.htm>], 15.8.2004

[URL: <http://www.alcoinc.com/web/Offshore%20Companies/Bahamas.htm>], 15.8.2004

[URL: <http://www.finfacts.ie/private/tax/taxationeuropeanunion25.htm>], 25.12.2004

[URL: <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bf.htm>], 28.3.2005

[URL: http://www.oecd.org/document/19/0,2340,en_2649_33745_1903251_1_1_1_1,00html], 2.4.2005

[URL: http://www.oecd.org/document/23/0,2340,en_2649_33745_1820887_1_1_1_1,00html], 2.4.2005

[URL: http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ecofin/12671EN7.doc.htm], 2.4.2005

[URL: http://www.taxjustice.net/all/pdf/minutes_bobigny.pdf], 2.4.2005
 [URL: <http://www.bankintroductions.com/bahamas.html>], 2.4.2005
 [URL: <http://www.enddtaxes.com/offshorefaqs.html>], 17.8.2004
 [URL: <http://www.ascotadvisory.com/OffshoreArticleAPT.html>], 15.8.2004
 [URL: <http://www.goldhaven.com/havensBR.htm>], 18.9.2004
 [URL: http://www.escapeartist.com/efam/38/offshore_companies.html], 18.9.2004
 [URL: http://www.escapeartist.com/Tax_News/Offshore_Jurisdiction_Tables.html], 18.9.2004
 [URL: <http://www.escapeartist.com/efam20/Residence.html>], 24.7.2004
 [URL: <http://nevadaincorporation.org/offshore-corporations/offshore-haven-types.htm>], 24.7.2004
 [URL: <http://www.bankintroductions.com/bahamas.html>], 28.3.2005
 [URL: <http://www.privacy-solutions.com/bahama.html#1>], 28.3.2005
 [URL: http://www.debate.org/details_print.asp?topicID=22], 28.3.2005
 [VIR: http://europa.eu.int/institutions/court/index_de.htm], 15.7.2005
 [VIR: http://europa.eu.int/institutions/comm/index_de.htm], 15.7.2005
 [VIR: http://europa.eu.int/institutions/parliament/index_de.htm], 15.7.2005
 [VIR: http://europa.eu.int/institutions/court-auditors/index_de.htm], 15.7.2005
 [URL: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/1857.htm>], 24.9.2005

VIRI

1. IMF survey: Caribbean Offshore Financial Centers, Volume 31, Number 15, August 5, 2002
2. Predpisi o dajatvah 2003. Zbirka predpisov 2003. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev, 2003.
3. Das schweizerische Steuersystem. Bern: Kommission fuer Information und Ausbildung, 2002. 71 str., 5 tbl.
4. Projet de l'OCDE sur les pratiques fiscales dommageables: Rapport d'etape 2001, Pariz: OECD, 2001. 1-14 str.
5. Towards Global Tax Co-Operation, Report to the 2000 Ministerial Council Meeting and Recommendations by the Committee on Fiscal Affairs, Progress in Identifying and Eliminating Harmful Tax Practices. Pariz: OECD, 2000. 1-31 str.
6. Harmful Tax Competition, An Emerging Global Issue. Pariz: OECD, 1998. 1-82 str.
7. THE OECD'S PROJECT ON HARMFUL TAX PRACTICES: THE 2001 PROGRESS REPORT. Pariz: OECD, 2001. 1-14 str.
8. OECD Pressemitteilung Liste der unkooperativen Steueroasen. Pariz: OECD, 18. April 2002.
9. Structures of the Taxation Systems in the European Union Data 1995-2002. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2004. 361 str.
10. Mala splošna enciklopedija. Prva knjiga A-G. Ljubljana: DZS
11. The International Business Companies Act 2000, Bahamas: 2000
12. THE OECD'S PROJECT ON HARMFUL TAX PRACTICES: THE 2004 PROGRESS REPORT. Pariz: OECD, 2001. 1-18 str.

13. VAT rates applied in the Member States of the European community, European commission Directorate general Taxation and customs union, tax policy, vat and other turnover taxes, situation at 1 st sept.2004,
[URL:http://europ.eu.int/comm/taxation_customs/resources/documents/vat_rates_2004-en.pdf]
14. KPMG Corporate Tax Rates Survey, January 2004 [URL:http://www.us.kpmg.com/micoste/global_tax/crt_survey]
15. VAT rates applied in the Member States of the European Community,
[URL:<http://www.expatax.nl/vatrates.htm>]

PRILOGE

PRILOGA A: DRŽAVE, KI UPORABLJAJO CIVILNI PRAVNI SISTEM

CIVIL LAW SYSTEMS:

AZORES	KIRGYZSTAN
ALBANIA	LAOS
ANGOLA	LATVIA
ARGENTINA	LIECHTENSTEIN
ARMÉNIA	LITUANIA
ARUBA (NL)	LUXEMBOURG
AUSTRIA	MACAU (PG)
AZERBAIJAN	THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA
BÉLARUS	MARTINIQUE (FR)
BELGIUM	MAYOTTE (FR)
BÉNIN	MEXICO
BOSNIA AND HERZEGOVINA	MOLDOVA
BRAZIL	MONACO
BULGARIA	NICARAGUA
CAMBODIA	NETHERLANDS
CAPE VERDE	NETHERLANDS ANTILLES (NL)
CENTRAL AFRICAN REPUBLIC	NEW CALEDONIA (FR)
CHILE	NORWAY
COLOMBIA	PANAMA
COSTA RICA	PARAGUAY
CROATIA	PERU
CUBA	POLAND
CZECH REPUBLIC	PORTUGAL
DENMARK	RÉUNION (FR)
DOMINICAN REPUBLIC	ROMANIA
EL SALVADOR	RUSSIA
ECUADOR	SLOVAKIA
ESTONIA	SLOVENIA
FINLAND	SPAIN
FRANCE	SAINT PIERRE AND MIQUELON
FRENCH GUYANA (FR)	SAN MARINO
FRENCH POLYNESIA (FR)	SERBIA AND MONTÉNÉGRO
GÉORGIA	SWEDEN
GERMANY	SWITZERLAND
GREECE	TAJIKISTAN
GUADELOUPE (FR)	TURKEY
GUATEMALA	TURKMENISTAN
HAITI	UKRAINE
HONDURAS	URUGUAY
HOLY SEE (VATICAN)	UZBEKISTAN
HUNGARY	VENEZUELA
ICELAND	VIETNAM
ITALY	WALLIS AND FUTUNA
KAZAKSTAN	

Vir: URL: <http://www.driotcivil.uottawa.ca/world-legal-systems/eng-tableau.html>

PRILOGA B: DRŽAVE, KI UPORABLJAJO COMMON LAW PRAVNI SISTEM

COMMON LAW SYSTEMS

ANGUILLA (UK)	MARIANA ISLANDS (USA)
ANTIGUA AND BARBUDA	MARSHALL ISLANDS (USA)
AUSTRALIA	MONTSERRAT
BAHAMAS	NAURU
BARBADOS	NEW ZEALAND
BELIZE	NIUE ISLAND (NZ)
BERMUDA (UK)	NORFOLK ISLAND (AU)
CANADA	NORTHERN IRELAND UK
CAYMAN ISLANDS	PALAU
COOK ISLANDS (NZ)	PITCAIRN ISLANDS (UK)
DOMINICA	SAINT-HELEN'S
FALKLAND ISLANDS (UK)	SAINT KITTS AND NEVIS
FIJI ISLANDS	SAINT VINCENT AND
GIBRALTAR (UK)	THE GRENADINES
GRENADA	TOKELAU (NZ)
GUAM (USA)	TONGA
HAWAII (USA)	TRINIDAD AND TOBAGO
IRELAND	TURKS AND CAICOS
JAMAICA	TUVALU
KIRIBATI	UNITED KINGDOM
MAN, ISLE OF (UK)	UNITED STATES OF AMERICA
	VIRGIN ISLANDS (US/UK)

Vir:URL: <http://www.driocivil.uottawa.ca/world-legal-systems/eng-tableau.html>

**PRILOGA C: DRŽAVE, KI UPORABLJAJO CUSTOMARY LAW IN
MUSLIMANSKO PRAVO**

CUSTOMARY LAW SYSTEMS:

ANDORRA GUERNSEY ISLAND (UK)	JERSEY, ISLAND (UK)
---------------------------------	---------------------

MUSLIM LAW SYSTEMS:

AFGHANISTAN	MALDIVES ISLANDS
-------------	------------------

Vir: URL: <http://www.driocivil.uottawa.ca/world-legal-systems/eng-tableau.html>

PRILOGA D: DRŽAVE, KI IMAJO (MEŠANE) HIBRIDNE PRAVNE SITEME

MIXED SYSTEMS OF CIVIL LAW AND COMMON LAW:

BOTSWANA CYPRUS GUYANA LOUISIANA (USA) MALTA MAURITIUS NAMIBIA	PHILIPPINES PUERTO RICO (ASSOCIATED TO USA) QUEBEC (CD) SAINT LUCIA SCOTLAND (UK) SEYCHELLES SOUTH AFRICA THAILAND
--	--

MIXED SYSTEMS OF CIVIL LAW AND CUSTOMARY LAW:

BURUNDI BURKINA FASO CHAD CHINA DEMOCRATIC REPUBLIC OF THE CONGO REPUBLIC OF THE CÔTE D'IVOIRE EQUATORIAL GUINEA ETHIOPIA GABON GUINEA GUINEA BISSAU JAPAN	KOREA, NORTH KOREA, SOUTH MALI MADAGASCAR MONGOLIA MOZAMBIQUE NIGER RWANDA SAO -TOME AND PRINCIPE SENEGAL SWAZILAND TAIWAN TOGO
---	---

MIXED SYSTEMS OF CIVIL LAW AND MUSLIM LAW:

ALGERIA COMOROS EGYPT IRAQ KUWAIT LEBANON	LIBYA MOROCCO MAURITANIA SYRIA TUNISIA
--	--

MIXED SYSTEMS OF CIVIL LAW, MUSLIM LAW AND CUSTOMARY LAW:

DJIBOUTI ERITREA	INDONESIA TIMOR-LESTE
---------------------	--------------------------

Vir: URL: <http://www.driotecivil.uottawa.ca/world-legal-systems/eng-tableau.html>

MIXED SYSTEMS OF CIVIL LAW, COMMON LAW AND CUSTOMARY LAW:

CAMEROUN LESOTHO SRI LANKA	VANUATU ZIMBABWE
----------------------------------	---------------------

MIXED SYSTEMS OF COMMON LAW AND MUSLIM LAW:

BAHRAIN BANGLADESH OMAN PAKISTAN	QATAR SINGAPORE SUDAN UNITED ARAB EMIRATES
---	---

MIXED SYSTEMS OF COMMON LAW AND CUSTOMARY LAW:

BHUTAN GHANA HONG KONG (CN) LIBERIA MALAWI MICRONESIA, FEDERATED STATES OF MYANMAR	NEPAL PAPUA NEW GUINEA SIERRA LEONE SOLOMON ISLANDS TANZANIA UGANDA WESTERN SAMOA ZAMBIA
--	---

MIXED SYSTEMS OF COMMON LAW, MUSLIM LAW AND CUSTOMARY LAW:

BRUNEI GAMBIA KENYA	INDIA MALAYSIA NIGERIA
---------------------------	------------------------------

MIXED SYSTEMS OF TALMUDIC LAW, CIVIL LAW AND COMMON LAW:

ISRAEL

Vir: URL: <http://www.driocivil.uottawa.ca/world-legal-systems/eng-tableau.html>

PRILOGA E: PRIMERI SHELF PODJETIJ S CENAMI V USD

Ime shelf podjetja	Država	Datum ustanovitve	Cena na dan 15.2.2004
Electronic Assembly Inc.	Belize	08.06.93	\$9,600
Acotilo Corporation	Belize	1.30.96	\$3,950
Carib Corporation	Belize	1.30.96	\$3,950
MJOLNIR Trading Company Inc.	Belize	11.14.97	\$3,700
Shadow Enterprises Ltd.	Belize	06.07.99	\$3,000
Charlglen Limited	Britanski deviški otoki	06.01.00	\$4,700
Lubanham Limited	Britanski deviški otoki	06.01.00	\$4,700
Niceload SA	Britanski deviški otoki	6.13.00	\$4,700
Elbert LLC	Nevis	01.01.01	\$3,500
Mildura LLC	Nevis	01.01.01	\$3,500
Paducah LLC	Nevis	01.01.01	\$3,500
Reims LLC	Nevis	01.01.01	\$3,500
Financial Consultancy Limited	Belize	06.08.01	\$2,500
International Internet Services Ltd.	Belize	06.08.01	\$2,500
Internet Consultancy Limited	Belize	06.08.01	\$2,500
Internet Management Services Ltd.	Belize	06.08.01	\$2,500
Universal Consulting Services Inc.	Belize	06.08.01	\$2,500
Fullmore Associates Ltd.	Britanski deviški otoki	11.26.01	\$4,800
Concept Junction Limited	Britanski deviški otoki	12.24.01	\$3,800
Newhorse Limited	Britanski deviški otoki	1.22.02	\$3,900
Independent Protectors Ltd.	Belize	1.30.02	\$2,200
In The Loop Limited	Britanski deviški otoki	5.30.02	\$3,900
Top Trade Properties Limited	Britanski deviški otoki	5.30.02	\$3,900
Tuttlebee Ltd.	Britanski deviški otoki	06.07.02	\$3,900
Diversified Industries Limited	Britanski deviški otoki	9.17.02	\$3,900
Globaldollars Limited	Britanski deviški otoki	11.27.02	\$3,900
Steedpark Ltd.	Britanski deviški otoki	11.27.02	\$3,900
Brickstead Ltd.	Britanski deviški otoki	01.03.03	\$3,100
Windleston Limited	Britanski deviški otoki	01.08.03	\$3,100
Texthorne Limited	Britanski deviški otoki	11.19.03	\$3,100
Wynhorne Ltd.	Britanski deviški otoki	12.18.03	\$3,100

Vir: URL: http://www.equitydevelopers.com/order/shelf_companies.asp?SearchBy=Incorporated

PRILOGA F: DELOVANJE TRUST-A

Vir: Bjegovič, 1999, str. 47

